

วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

JOURNAL OF LOCAL MANAGEMENT AND DEVELOPMENT
PIBULSONGKRAM RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 2
ฉบับที่ 1
ประจำเดือน
มกราคม- มิถุนายน
2565

Vol.2, No.1
January - June
2022

บทความวิจัย

- ◆ ทศนคติและพฤติกรรมการใช้เฟสบุ๊คที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น
อภิญญา ไสมา และพิชญ อภิสมจารโยธิน
- ◆ ภาวะทุพโภชนาการของผู้ป่วยโรคไต: กรณีศึกษาผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไต
รณัญญา กาสา และพิชญ อภิสมจารโยธิน
- ◆ ทศนคติและพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ในสังคมไทยกรณีศึกษา: อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
พงศกร กลั้มทุ่ง และพิชญ อภิสมจารโยธิน
- ◆ The Primary Observation in relation to the Meaningfulness of Being Thai Lady Boy
University Students
Panapa Chintaradeja
- ◆ การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมกลั่นแกล้งกันของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
อนุรักษ์ จันทร์รอด

บทความวิชาการ

- ◆ การพัฒนามนุษย์ให้มีสมรรถนะหลักความสามารถในศตวรรษที่ 21
มารีษา อนันทรวัน
- ◆ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย
เมรชนนท์ ประจวบลาภ
- ◆ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์
พระณัฐวุฒิ พันทะลี , พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, ดร., พระครูวินัยธรรมวรชิต ปยุตโต, ดร.,
และดร. ชนาธิป ศรีโท

ISSN [Online]: 2773-9384

วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

JOURNAL OF LOCAL MANAGEMENT AND DEVELOPMENT

PIBULSONGKRAM RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2565 Vol.2 No.1 January – June 2022

ISSN (Online): 2773-9384

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ทั้งภายในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานจากภายนอก ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นทางวิชาการ และการวิจัย ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาในสาขาดังกล่าวต่อไป

เจ้าของ

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

จัดทำโดย

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

โทร. 0-5526-7000-2 ต่อ 2210

โทรสาร. 0-5526-7091

ที่ปรึกษาวารสาร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คณบดีคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น

บรรณาธิการ

อาจารย์สุเทพ คำเมฆ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล แจ่มจันทร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลาหิเชียร

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียานุช พรหมภาสิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภูวเดช วงศ์เคี่ยม
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์นฤมล พุ่มเมือง
 อาจารย์ธีรวุฒิ ทองทับ
 อาจารย์ ดร.นนทชา ชัยพิชิตนันท์
 อาจารย์ ดร. อรรถพล วงศ์ชัย
 อาจารย์วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์
 อาจารย์อเนก สุขดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์กฤติมา อินทะกุล
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุวดี พ่วงรอด
 อาจารย์รสสุคนธ์ ประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

คณะกรรมการฝ่ายประสานงานและจัดทำวารสาร

นางสาวมนัสนันท์ ฐิติธวัชกุล
 นางสาวมาริษา อนันทรารวัน
 นางสาวพรภินันท์ บัวทับ

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปปฏิบัติการ
 นักวิชาการศึกษา
 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปปฏิบัติการ

รูปแบบบทความที่ตีพิมพ์

บทความวิชาการ (Academic articles) และบทความวิจัย (Research articles)

การเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน
 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

การส่งบทความ

ผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jclmd_psrui/index

เงื่อนไขการตีพิมพ์

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างน้อย 3 คน ในลักษณะผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมินบทความ และผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่ง (Double blind peer review)

บทบรรณาธิการ

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ได้ดำเนินการจัดทำวารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้อาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย รวมทั้งได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นทางวิชาการ และการวิจัย ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา นิติศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เป็นต้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาในสาขาดังกล่าวต่อไป

กองบรรณาธิการวารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพสูงขึ้น และขอเชิญชวนคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา เสนอบทความเข้ารับการพิจารณาถ้อยแถลงเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยวารสารมีกำหนดออก ปีละ 2 ครั้ง ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน และฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม ซึ่งได้ให้ความสำคัญในการพิจารณาและคัดเลือกบทความที่มีคุณภาพมาลงตีพิมพ์ โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่ตรงสาขาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของบทความก่อนลงตีพิมพ์ โดยมีลักษณะที่ผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้ประเมินบทความ และผู้ประเมินไม่ทราบชื่อผู้แต่ง (Double blind peer review) เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพก่อนการตีพิมพ์

สำหรับวารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2565 นี้ได้รวบรวมบทความวิชาการและบทความวิจัย จำนวน 8 เรื่อง ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งล้วนเป็นบทความที่ให้ความสำคัญต่อประเด็นปรากฏการณ์ทางสังคมเพื่อเติมเต็มและต่อยอดช่องว่างขององค์ความรู้ในด้านสังคมศาสตร์ทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการต้องขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจประเมินบทความอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้ได้บทความที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านส่ง ผลงานอันมีคุณค่ามาร่วมตีพิมพ์ในวารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับท่านผู้อ่าน นักวิชาการและผู้สนใจต่อไป และขออนุญาตเชิญชวนผู้สนใจสามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมและสมัครตีพิมพ์บทความผ่านระบบออนไลน์ของวารสารเท่านั้นจากเว็บไซต์ [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jclmd_psrุ/search/search](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jclmd_psrु/search/search)

อาจารย์สุเทพ คำเมฆ

บรรณาธิการ

สารบัญ	หน้า
บทความวิจัย	
ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กแสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น	1-9
อภิญา โสมา และพิษณุ อภิสมจารโยธิน	
ภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไต : กรณีศึกษาผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไต	11-21
ธันญา กาสา และพิษณุ อภิสมจารโยธิน	
ทัศนคติและพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ในสังคมไทยกรณีศึกษา: อำเภอเมือง	22-32
จังหวัดพิษณุโลก	
พงศกร กลับทุ่ง และพิษณุ อภิสมจารโยธิน	
The Primary Observation in relation to the Meaningfulness of Being Thai Lady Boy	33-42
University Students	
Panapa Chintaradeja	
การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งกันของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง	43-56
จังหวัดพิษณุโลก	
อนุรักษ์ จันทร์รอด	
บทความวิชาการ	
การพัฒนามนุษย์ให้มีสมรรถนะหลักความสามารถในศตวรรษที่ 21	57-67
มาริษา อนันทรวัน	
นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย	68-82
เมธชนนท์ ประจวบลาภ	
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์	83-93
พระณัฐวุฒิ พันทะลี , พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, ดร., พระครูวินัยธรรวชิต ปยุตโต, ดร.	
,และ ดร. ชนาธิป ศรีโท	
คู่มือสำหรับผู้เขียนบทความ	94
หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตีพิมพ์บทความ	94
จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารทางวิชาการ (Publication Ethics)	97

ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น
Attitudes and Behavior of Facebook that Expressing sexual violence of Adolescents

Received: 01/07/2564

Revised: 27/06/2565

Accepted: 27/06/2565

อภิญา โสมมา¹

Apinya Soma¹

พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน²

Phitsanu Aphisamacharayothin²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้เฟซบุ๊กที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กแสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในปีที่ 1-4มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 377 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการใช้เฟซบุ๊กที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.60) และมีพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 1.88) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการใช้เฟซบุ๊กที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่นอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (r = 0.516)

คำสำคัญ : ทัศนคติ , พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊ก, ความรุนแรงทางเพศ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study adolescents' attitude towards FACEBOOK using that expressing sexual violence, 2) to study FACEBOOK using behavior of adolescent that expressing sexual violence, 3) to study relations between attitudes and

¹นิสิตสาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Bachelor of Arts Social Development Program, Faculty of Social Sciences, Naresuan University

²อาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²Lecturer, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Social Sciences, Naresuan University

*E-mail: apinyas61@nu.ac.th

behavior of FACEBOOK using that expressing sexual violence Research using quantitative research methodology The samples were 377 undergraduate students studying in 1-4 years of a university in Phitsanulok Province which sampling by using stratified random. The researcher used questionnaires as a tool for data collection and analysis by using statistics of frequency, percentage, mean, standard deviation ,and Pearson correlation coefficient

The results found that the samples had attitude towards Facebook using that expressing sexual violence in a moderate level ($\bar{x} = 2.60$) and had Facebook using behavior that expressing sexual violence in a low level ($\bar{x} = 1.88$). The relation analysis found that attitude towards Facebook using that expressing sexual violence had positive relation to Facebook using behavior that expressing sexual violence at .01 significance level ($r = 0.516$)

Keywords: Attitude, Behavior using Facebook, sexual violence

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นยุคของเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งใน ชีวิตประจำวัน ของทุกเพศทุกวัย มีการติดต่อสื่อสารกันผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Facebook ที่มีไว้สำหรับแชท โพสต์ข้อความ ข่าวสาร คลิปวิดีโอ ภาพ รวมถึงการสนทนาแบบแชท เป็นต้น หรือ Line ที่เหมาะสำหรับการพูดคุย สนทนากัน หรือจะเป็นการใช้โซเชียลมีเดียของตัวเองอย่าง Instagram เป็นต้น แอปพลิเคชันเหล่านี้ถือเป็น เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีประโยชน์มากสำหรับชีวิต ในยุคปัจจุบันทำให้การติดต่อสื่อสารสะดวกรวดเร็ว สามารถ สนทนาแบบบุคคลระหว่างบุคคลและสนทนาแบบกลุ่มได้สามารถสื่อสารข้อความต่างๆ (พัชรภรณ์ ไกรชุมพล, 2555) หรือเขียนเล่าเนื้อหาเรื่องราว ประสบการณ์ บทความ รูปภาพ และวิดีโอ โดยสามารถเขียนและทำขึ้นเอง หรือพบเจอจากสื่ออื่น ๆ (ทศนันท์ พุ่มนุช, 2553: 523-540) โดยมีข้อมูลอัปเดตตัวเลขผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตและ โซเชียลมีเดียในไทย จำนวนผู้ใช้สมาร์ทโฟนในไทยทั้งหมด 47 ล้านคน และมีผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผ่าน มือถือ 34 ล้านคน มีผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลให้เครือข่ายสังคมออนไลน์มีการ ขยายตัวมากขึ้นตามไป ด้วย (“Online Marketing”, 2559) จากผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในไทย ปี 2558 พบว่า คนไทย ใช้สื่อออนไลน์ในช่วงอายุ 15-34 ปี เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด ถึง 54.2 ชั่วโมง/สัปดาห์ จากสถิติส่วนใหญ่แล้วผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะใช้งานผ่านสมาร์ต โฟน หรือโทรศัพท์มือถือ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์, 2559)ซึ่งความรุนแรงทางเพศบนสื่อสังคมออนไลน์สามารถกระทำได้โดยบุคคลใดก็ได้ ที่ มีความสามารถใช้อินเทอร์เน็ต นี่จึงทำให้เกิดความรุนแรงทางเพศเกิดขึ้นบนสังคมออนไลน์จนส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ของผู้คนในสังคมออนไลน์ ซึ่งความรุนแรงที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นความรุนแรงทางเพศ เช่น การดู วิดีโอโป๊ ภาพเปลือย ส่วนผู้หญิงใช้ในการถ่ายรูปโชว์เรือนร่าง ถ่ายภาพเซ็กซี่ นอกจากนี้ยังรวมถึงการโพสต์ ข้อความ การแสดงความคิดเห็น การแชร์ การหยอกล้อ หรือแซวในลักษณะของความรุนแรงต่าง ๆ และอาจมี

การเข้าถึงสื่อลามก อนาจาร สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาและใช้ร่างกายผู้หญิง เพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศ นอกจากนี้ จากการศึกษาของรุ่งนภา กลิ่นขวัญ และพิษณุ อภิสมมาตรโยธิน(2561) พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่มีการรับรู้ความรุนแรงทางเพศบนสื่อสมัยใหม่ในระดับปานกลาง โดยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สื่อสมัยใหม่ แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในยุคปัจจุบันทำให้สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การเกิดความรุนแรงได้ในลักษณะต่าง ๆ

ดังนั้น ทศนคติและพฤติกรรมของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แสดงถึงความรุนแรงทางเพศในปัจจุบันนั้นจึงมีความรุนแรงและขยายเป็นวงกว้างขึ้น ซึ่งเป็นภัยที่ใกล้ตัวมาก การที่เห็นถึงทศนคติและพฤติกรรมของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แสดงถึงความรุนแรงทางเพศที่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ในกลุ่มของวัยรุ่นที่มีสื่อออนไลน์อยู่แพร่หลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นผู้วิจัยจะทำการศึกษาถึงสาเหตุของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แสดงถึงความรุนแรงทางเพศ ทั้งด้านทศนคติและพฤติกรรมของวัยรุ่น เพื่อหาข้อเสนอแนะในการป้องกันหรือการเพิ่มความระมัดระวังในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติและพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสำรวจ (Survey Research) ซึ่งใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2563 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1-4 ในปีการศึกษา 2563 มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 19,718 คน (กองบริการการศึกษา, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง นิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1-4 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 377 คน ซึ่งใช้วิธีการคำนวณขนาดของตัวอย่างจากสูตรแดเนียล (Daniel, 1999 อ้างถึงใน พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน , 2562) และวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (simple random sampling) ซึ่งเกณฑ์คัดเข้าคือ เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก ระดับปริญญาตรีชั้นที่ 1-4 และยินยอมเข้าร่วมโครงการ และเกณฑ์คัดออกคือ นิสิตที่ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และไม่สะดวกตอบแบบสอบถามจนแล้วเสร็จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลที่มีลักษณะแบบให้เลือกตอบ (Checklist) แบบสอบถามทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ FACEBOOK ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศและแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น ซึ่งเป็นลักษณะปลายปิด(Closed Questions) ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

โดยใช้เกณฑ์การแปลผล (Best, 1981 อ้างถึงใน พิษณุ อภิสมการโยธิน, 2562) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้สถิติอนุมาณ ในการหาความสัมพันธ์ ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient)โดยใช้เกณฑ์การแปลผลความหมาย 3 ระดับของ โคเฮน (Cohen, 1988, อ้างถึงใน พิษณุ อภิสมการโยธิน , 2562) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = ± 0.50 ถึง ± 1.00 มีระดับความสัมพันธ์มาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = ± 0.30 ถึง ± 0.49 มีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = ± 0.10 ถึง ± 0.29 มีระดับความสัมพันธ์น้อย

ผลการวิจัย

1.การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 69.76 และเป็นเพศชาย จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 30.24 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 21 ปี จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 76.92 รองลงมาคืออายุระหว่าง 22 – 23 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และโดยระดับต่ำสุดอยู่ระหว่าง 24 ปีขึ้นไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 46.68 รองลงมาคือชั้นปีที่ 1 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.69 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.98 และชั้นปีที่ 4 จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.65 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้สมาร์ตโฟนในการเข้าถึง Facebook จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 87.27 รองลงมาคือเทปเลต/ไอแพด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.22 คอมพิวเตอร์ จำนวน 13 คน

คิดเป็นร้อยละ 3.45 และอื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.06 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เล่น FACEBOOK 6 – 10 ปี จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 67.37 รองลงมาคือ 1 – 5 ปี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.93 และ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเล่น FACEBOOK วันละ 3 – 4 ชั่วโมง จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 34.22 รองลงมาคือ 1 – 2 ชั่วโมง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 33.42 5 – 6 ชั่วโมง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.49 และ 7 – 8 ชั่วโมง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.88 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ ($\bar{X}$ = 2.60) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพิจารณาจากข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี Facebook ช่วยให้ติดตามเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างอัปเดตและ Facebook เป็นพื้นที่อิสระทางความคิดแบบไม่จำกัด ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.73 และ 3.61 ตามลำดับ) กลุ่มตัวอย่างคิดว่าการใช้ Facebook ชื่นชมความงามหรือเรื่อร่าผู้อื่นเป็นเรื่องปกติ ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.96) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างคิดว่า การแชร์ภาพผู้อื่นพร้อมแคปชั่น เช่น ขาวจิ้ง เป็นเรื่องปกติที่ทำได้บน Facebook การใช้ Facebook หาเพื่อนเป็นเรื่องปกติ การใช้ Facebook ในการแสดงความคิดเห็นในเชิงตำหนิเรื่อร่า เช่น สนิทและรูปร่างของผู้อื่นเป็นเรื่องปกติ การโพสต์รูปภาพโป๊เปลือยเป็นเรื่องปกติบน Facebook การแสดงความคิดเห็นผู้อื่น เช่น เตี้ย ดำ นมใหญ่ เป็นเรื่องที่ได้บน Facebook การไลฟ์บน Facebook โดยมีการโชว์เรื่อร่าของผู้อื่นเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้ การใช้ Facebook เป็นที่ระบายอารมณ์ทางเพศกับผู้อื่นเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ $\bar{X}$ = 2.39 , 2.36 , 2.27 , 2.25 , 2.20 , 2.18 และ 2.03 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ

ข้อคำถาม (n = 377)	แปลผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.คิดว่า Facebook ช่วยให้ติดตามเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างอัปเดต	3.73	0.895	มาก
2.คิดว่า Facebook เป็นพื้นที่อิสระทางความคิดแบบไม่จำกัด	3.61	0.915	มาก
3.คิดว่าการใช้ Facebook ชื่นชมความงามหรือเรื่อร่าผู้อื่นเป็นเรื่องปกติ	2.96	1.052	ปานกลาง
4.คิดว่าการแชร์ภาพผู้อื่นพร้อมแคปชั่น เช่น ขาวจิ้ง เป็นเรื่องปกติที่ทำได้บน Facebook	2.39	1.220	น้อย
5.คิดว่าการใช้ Facebook หาเพื่อนเป็นเรื่องปกติ	2.36	1.164	น้อย
6.คิดว่าการใช้ Facebook ในการแสดงความคิดเห็นในเชิงตำหนิเรื่อร่า เช่น สนิทและรูปร่างของผู้อื่นเป็นเรื่องปกติ	2.27	1.217	น้อย
7.คิดว่าการโพสต์รูปภาพโป๊เปลือยเป็นเรื่องปกติบน Facebook	2.25	1.164	น้อย
8.คิดว่าการแสดงความคิดเห็นผู้อื่น เช่น เตี้ย ดำ นมใหญ่ เป็นเรื่องที่ได้บน Facebook	2.20	1.272	น้อย
9.คิดว่าการไลฟ์บน Facebook โดยมีการโชว์เรื่อร่าของผู้อื่นเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้	2.18	1.164	น้อย

10.คิดว่าการใช้ Facebook เป็นที่ระบายอารมณ์ทางเพศกับผู้อื่นเป็นเรื่องที่สามารถทำได้	2.03	1.138	น้อย
เฉลี่ยทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ**	2.60	0.801	ปานกลาง

3.การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศอยู่ในระดับน้อย ($t = 1.88$) ซึ่งพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้ FACEBOOK ในการหาเพื่อนคุยต่างเพศหรือเพศที่สนใจ ใช้ Facebook แสดงความคิดเห็นรูปภาพ วิดีโอ แชร์ รูปภาพหรือโพสต์ของผู้อื่นในลักษณะชื่นชมความงามหรือเรียวร่าง ใช้ Facebook ในการนัดเดทหรือนัดเจอเพื่อเกี่ยวกับเพศตรงข้ามหรือเพศที่สนใจ แสดงความคิดเห็น เช่น ขาวจิ้ง สวย ลำบาก เช็กชี หลอก ล้อผู้อื่นใน Facebook ที่มีลักษณะถ้อยคำตำหนิรูปร่างหน้าตาสื่อทางเพศ ใช้ Facebook ในการโพสต์รูปภาพเรียวร่างของตนเองในลักษณะsexy ใช้ Facebook ในการหาคู่นอน แสดงความคิดเห็นรูปภาพ วิดีโอ แชร์ รูปภาพหรือโพสต์ของผู้อื่นในลักษณะตำหนิรูปร่างหน้าตา แชร์รูปภาพหรือวิดีโอที่มีลักษณะ โป๊เปื้อนเป็นเรื่องส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่น ในระดับน้อย ใช้รูปภาพหรือวิดีโอของผู้อื่นในการตอบสนองความต้องการทางเพศของตนเอง ในระดับน้อย ($t = 2.38, 2.35, 2.10, 2.02, 1.72, 1.68, 1.68, 1.65, 1.63$ และ 1.59 ตามลำดับ) ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น

ข้อคำถาม (n = 377)	แปลผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.เคยใช้ Facebook ในการหาเพื่อนคุยต่างเพศหรือเพศที่สนใจ	2.38	1.281	น้อย
2.เคยแสดงความคิดเห็นรูปภาพ วิดีโอ แชร์ รูปภาพหรือโพสต์ของผู้อื่นในลักษณะชื่นชมความงามหรือเรียวร่างบน Facebook	2.35	1.216	น้อย
3.เคยใช้ Facebook ในการนัดเดทหรือนัดเจอเพื่อเกี่ยวกับเพศตรงข้ามหรือเพศที่สนใจ	2.10	1.176	น้อย
4.เคยแสดงความคิดเห็น เช่น ขาวจิ้ง สวย ลำบาก เช็กชี บน Facebook	2.02	1.056	น้อย
5.เคยหลอกล้อผู้อื่นใน Facebook ที่มีลักษณะถ้อยคำตำหนิรูปร่างหน้าตาสื่อทางเพศ	1.72	0.996	น้อย
6.เคยใช้ Facebook ในการโพสต์รูปภาพ เรียวร่างของตนเองในลักษณะsexy	1.68	1.025	น้อย
7.เคยใช้ Facebook ในการหาคู่นอน	1.68	1.281	น้อย
8.เคยแสดงความคิดเห็นรูปภาพ วิดีโอ แชร์รูปภาพหรือโพสต์ของผู้อื่นในลักษณะตำหนิรูปร่างหน้าตาบน Facebook	1.65	0.924	น้อย
9.เคยแชร์รูปภาพหรือวิดีโอที่มีลักษณะ โป๊เปื้อนเป็นเรื่องส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่นบน Facebook	1.63	0.968	น้อย
10.เคยใช้รูปภาพหรือวิดีโอของผู้อื่นในการตอบสนองความต้องการทางเพศของ	1.59	0.995	น้อย

ตนเองบน Facebook			
11.เฉลี่ยพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น**	1.88	0.849	น้อย

4.วิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ทักษะที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.516 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระดับมาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น	(ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ)
พฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น		0.516 (p=.000)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปและอภิปรายผล

1.ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งนภา กลิ่นขวัญและพิษณุ อภิสมจารโยธิน (2561) และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติของเครซ และ ครัทซฟิลด์ (สุนารี ประสานเสริมส่ง, 2537) โดยอาจอธิบายได้ว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ ซึ่งการตอบสนองความต้องการของแต่ละคนนั้นทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ คือ การที่แต่ละบุคคลได้รับข่าวสารต่างๆ ซึ่งข่าวสารนั้นอาจจะมาจากสื่อบุคคลหรือสื่อมวลชนก็ได้ ข่าวสารเหล่านี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อองค์ประกอบของทัศนคติด้านความรู้ และการรับรู้ (Cognitive Component) ไปด้วย ซึ่งอาจสรุปได้ ว่าหากกลุ่มวัยรุ่นเปิดรับเนื้อหาที่แตกต่างกัน ก็ย่อมทำให้ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แตกต่างกันไปด้วย

2.พฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่นอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งนภา กลิ่นขวัญและพิษณุ อภิสมจารโยธิน (2561) และการศึกษาของอนันต์ วิวัฒนาเดชา(2560) ที่นี้สามารถอธิบายได้ว่า ภาษาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นบน Facebook นั้น จะเป็นการใช้ภาษาในระดับตนเอง ที่แสดงความคุ้นเคยสนิทสนม เป็นกันเอง ใช้เพื่อความบันเทิง หรือตลกขบขัน ไม่จำเป็นต้องมีระเบียบแบบแผน หรือคำที่สุภาพมากนัก สามารถใช้ภาษาถิ่น ภาษาแสลงได้ การใช้ถ้อยคำที่มักจะเห็นได้บ่อยในการแสดง

ความคิดเห็น หรือการไลฟ์สดบน Facebook มักจะมีเนื้อหาที่หยาบคาย และไม่เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดการปลุกฝังเด็กและเยาวชน หรือภาษาเหล่านั้นมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น รวมไปถึงการใช้คำศัพท์ที่เป็นภาษาเขียนที่กำลังนิยมในโลกออนไลน์นำมาพูด จึงจะส่งผลต่อพฤติกรรมเลียนแบบการใช้ภาษาที่ไม่ถูกกาลเทศะได้ในชีวิตประจำวัน

3. ความสัมพันธ์ทัศนคติและพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น พบว่า ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับการศึกษาของซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรุ่งนภา กลิ่นขวัญและพิษณุ อภิสมาจารย์โยธิน (2561) และอนันต์ วิวัฒนาเดชา(2560) ที่นี้สามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมเป็นการแสดงออกของบุคคล โดย มีพื้นฐานมาจากทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันเนื่องมาจากการทัศนคติที่ต่างกัน ความแตกต่างกันในการแปลความสารที่ตนเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สัมผัสที่ต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะทางข้อเสนอแนะขึ้นดังต่อไปนี้

1.จากผลการศึกษา พบว่า วัยรุ่นใช้ Facebook ติดตามเหตุการณ์ๆได้อย่างอัปเดต ในระดับมาก จึงควรให้การสนับสนุนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอัปเดตข่าวสารผ่านทาง Facebook โดยควรมีข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด และควรบล็อกข้อความหรือการแสดงความคิดเห็นที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศ เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดความรุนแรงทางเพศบน Facebook

2.จากผลการศึกษา พบว่า วัยรุ่นยังคงมีการใช้ Facebook ในการหาเพื่อนคุยต่างเพศหรือเพศที่สนใจ ในระดับน้อย จึงควรเสนอแนะแนวทางในการใช้ Facebook ที่เหมาะสมต่อวัยรุ่นเพื่อลดการเกิดปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศบน Facebook และเพื่อป้องกันตนเองอีกด้วย

3.จากผลการศึกษา พบว่า ทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่น จึงควรส่งเสริมให้วัยรุ่นมีทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ Facebook ซึ่งจะช่วยให้พฤติกรรมการใช้ Facebook ที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่นลดลงได้ ดังนั้นควรหาข้อเสนอแนะในการป้องกันหรือการเพิ่มคามระมัดระวังในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่นอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ บนสื่อออนไลน์อื่น ๆ เนื่องจากบนสื่อออนไลน์ยังมีการใช้ความรุนแรงและการคุกคามทางเพศต่อ LGBTQ อยู่ในจำนวนมาก

เอกสารอ้างอิง

- กองบริการการศึกษา. (2563). รายงานสถิติจำนวนนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวรประจำปีการศึกษา2563. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2564, เข้าถึงได้https://www.reg2.nu.ac.th/publish//studentstat_DL/2563
- พัชรภรณ์ ไกรชุมพล. (2555). ทักษะคิดและพฤติกรรมกรรมการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการสร้างชื่อเสียง: กรณีศึกษา YouTube). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิษณุ อภิสมภารโยธิน. (2562). ชีวิตวิถีแห่งธรรมชาติและเชิงอนุमानเบื้องต้นสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ทัศนันท พุ่มนุช. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคม (Social Network) เพื่อพัฒนาในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม. *Veridian E-Journal* 5,(1), 523-540.
- รุ่งนภา กลิ่นขวัญและพิษณุ อภิสมภารโยธิน. (2561). ความสัมพันธ์ของสื่อสมัยใหม่กับการรับรู้ความรุนแรงทางเพศบนร่างกายของผู้หญิงของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 7(1),146-164.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์(องค์การมหาชน). (2559). ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในไทย ปี 58 เผยคนไทยออนไลน์ผ่านมือถือทุกช่วงเวลา. สํารวจเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.it24hrs.com /2015/thailand-internet-user-profile-2015-2558>
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม , กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนารี ประสานเสริมส่ง. (2537). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร และทัศนคติที่มีต่อน้ำมัน เบนซินไร้สารตะกั่วของผู้เลือกใช้น้ำมันเบนซินสำหรับรถยนต์นั่งส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ: ม.ป.ส.
- อนันต์ วิวัฒนาเดชา. (2560). ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ต่อความรุนแรงของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Online Marketing. (2006). ตัวเลขผู้ใช้ Internet และ Social Media ในไทย. (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2563, เข้าถึงได้<https://www.marketingoops.com/reports/research/thai-digital-in-2016/.the>.

ภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไต: กรณีศึกษาผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไต

The Suffering of Chronic Kidney Disease Patients: A Case Study of
Kidney Disease Patients Treatment

Received: 02/06/2564

Revised: 27/06/2565

Accepted: 29/06/2565

ธันญา กาสา¹

Tananya Kasa¹

พิชญ อภิสมมาตรโยธิน²

Phitsanu Aphisamacharayothin²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะทุกข์ยาก การปรับตัวและการจัดการชีวิตผ่านเรื่องเล่าของผู้ป่วยโรคไต โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต ผู้ให้ข้อมูลงานวิจัย ได้แก่ ผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง จำนวน 2 คน และครอบครัวของผู้ป่วยโรคไต จำนวน 4 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ผู้ป่วยโรคไตเกิดจากการพักผ่อนน้อย พฤติกรรมการรับประทานอาหาร และโรคประจำตัว เป็นต้น โดยโรคไตทำให้เกิดการสูญเสียบทบาทหน้าที่หัวหน้าครอบครัวและอาชีพ ซึ่งส่งผลต่อความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ร่างกายที่อ่อนเพลียง่าย ไม่สามารถประกอบอาชีพ และไม่มีรายได้ ตลอดจนบทบาททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ความเจ็บปวดของโรคไตส่งผลกระทบต่อสุขภาพด้านจิตใจของผู้ป่วยและครอบครัว โดยผู้ป่วยมีการปรับตัวและการจัดการชีวิต ได้แก่ การยอมรับความจริง การปรับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตให้เข้ากับโรคไต การเข้ารับการรักษาตามแพทย์นัด การหาที่พึ่งทางใจ และการปรับตัวด้านรายจ่าย เป็นต้น

คำสำคัญ : ภาวะทุกข์ยาก, ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง, การปรับตัวและการจัดการชีวิต

Abstract

This research aims to study suffering, adjusting and life management through narrative of chronic kidney disease patients by using qualitative research with in-depth interviews and observations with the informants included 2 patients treatment by hemodialysis and peritoneal dialysis and 4 families selected by purposive sampling. Researcher analysis data by using content analysis. The research results found that the causes of chronic kidney disease were less

¹นิสิตสาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Bachelor of Arts Social Development Program, Faculty of Social Sciences, Naresuan University

²อาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²Lecturer, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Social Sciences, Naresuan University

*E-mail: Tananya.k2853@gmail.com

rest, eating behaviors and underlying, etc. The kidney disease leading to lose the roles of family head and occupation that affected to life's suffering, including the body exhaustion, unable to work and had no income, and changing social roles. Besides, the pain of kidney disease affected to the psychological of the patients and the families. The patients had adjusted and managed their life, by accepting the truth, changing lifestyle behavior, visiting the doctor's appointment, finding a mental dependent, and adjusting expenditure, etc.

Keywords: Suffering, Chronic Kidney Diseases Patients, Adjusting and life management

บทนำ

โรคไตซึ่งกำลังเป็นปัญหาใหญ่ของโลกและกำลังเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ป่วย โรคไต มากขึ้นเป็นอันดับ 3 ของเอเชีย รองจากมาเลเซียและสิงคโปร์ โดยในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวนผู้ป่วยโรคไต จำนวน 710,477 ราย ปี 2560 มีจำนวนผู้ป่วยโรคไต จำนวน 738,227 ราย และในปี 2562 มีจำนวนผู้ป่วยโรคไตเพิ่มขึ้น มากถึง 855,419 ราย (กองกลยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2562) (เอกสารจากเว็บไซต์) เมื่อการดำเนินของโรคไต ระยะแรกเข้าสู่ภาวะโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้าย (End – Stage Renal Disease) ร่างกายจะไม่สามารถกำจัดของ เสียออกจากร่างกายได้ ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่ผู้ป่วยและครอบครัวประกอบกับโรคไตวาระระยะสุดท้ายไม่ สามารถหายขาดได้ ผู้ป่วยจึงต้องทำการบำบัดรักษาทดแทนไตไปตลอดชีวิต โดยวิธีการบำบัดรักษาทดแทนไต ได้แก่ การฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม (Hemodialysis) การล้างไตทางช่องท้อง (Continuous Ambulatory Peritoneal Dialysis หรือ CAPD) หรือ การเข้ารับการผ่าตัดเปลี่ยนไต (Kidney Transplantation หรือ KT) ผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตด้วยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมมีข้อเสีย คือผู้ป่วยต้องพึ่ง เครื่องไตเทียมตลอดชีวิต ต้องทำการฟอกเลือดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งๆ ละ 4 ชั่วโมง และมีภาวะแทรกซ้อนขณะ ฟอกเลือด เช่น ความดันโลหิตต่ำ แน่นหน้าอก ตะคริว มีความผิดปกติทางระบบประสาทส่วนกลางเนื่องจากสมอง บวม อาจทำให้ถึงตายได้ (วันดี ไตรสุศรี และคณะ, 2561, น. 227-245) ส่วนผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษา ทดแทนไตโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง ผู้ป่วยสามารถควบคุมสมดุลของน้ำและเกลือแร่รวมทั้งความดันโลหิตได้ ง่าย ผู้ป่วยสามารถทำการล้างไตได้ที่บ้าน มีค่าใช้จ่ายถูกกว่า นอกจากนี้ผู้ป่วยที่รอเข้ารับการผ่าตัดเปลี่ยนไตใหม่ใน ปัจจุบันมีประมาณ 40,000 ราย ซึ่งการรักษาแบบนี้มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและค่าใช้จ่ายสูงประมาณ 200,000 บาท ต่อคน แต่มีผู้ป่วยที่ได้รับการรับการผ่าตัดเปลี่ยนผ่านไตมีเพียงปีละ 400 รายเท่านั้น และยังมีข้อจำกัดคือ ขาด แคลนผู้บริจาคไต ดังนั้นผู้ป่วยจึงต้องรักษาวิธีอื่นเพื่อรอการผ่าตัดเปลี่ยนไตด้วยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม หรือการล้างไตทางช่องท้อง (วนิดา วิชัยศักดิ์, 2559, น. 1) จากการศึกษาการให้บริการฟอกเลือดด้วยเครื่องไต เทียมของประเทศไทยมีค่าใช้จ่าย ประมาณ 3,000 - 4,000 บาทต่อครั้งของการให้บริการฟอกเลือดด้วยเครื่องไต เทียม โดยราคาที่ราชการเบิกจ่ายอยู่ที่ไม่เกิน 2,000 บาทต่อครั้ง (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2561) (เอกสารจากเว็บไซต์) และผู้ป่วยต้องทำการฟอกเลือดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง เนื่องจากค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคไต มีจำนวนที่แพง ทำให้ผู้ป่วยและครอบครัวเกิดภาวะความเครียดเรื่องภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบ

นอกจากนี้ผู้ป่วยโรคไตยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย เช่น เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ปวดศีรษะ ชีต อ่อนเพลียง่าย ความคิด ความรู้สึกและการรับรู้ที่ลดลง อาการบวมตามอวัยวะต่างๆ โรคไตวายเป็นโรคที่ไม่สามารถหายขาดได้ ต้องทำการรักษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบให้ผู้ป่วยโรคไตเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ในหลายระบบ เช่น ภาวะซีด มีถึงร้อยละ 69.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะซีดของผู้ป่วยโรคไต ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสถานภาพ ด้านการทำงาน ด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ด้านรายได้ส่วนตัวต่อเดือน (วรรณบรรจงรักษา, 2558) (เอกสารจากเว็บไซต์) โรคหัวใจและหลอดเลือด อาจมีระดับเกลือแร่ในเลือด ภาวะโลหิตจาง และระบบต่อมไร้ท่อผิดปกติ การเสี่ยงของการติดเชื้อที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ป่วยโรคไตยังต้องทำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิถีชีวิตร่วมกับการควบคุมโรค เช่น ระดับน้ำตาลในเลือด ควบคุมความดันโลหิต ระดับไขมันในเลือด ผู้ป่วยโรคไตไม่สามารถดำรงบทบาทตามที่คาดหวังในหน้าที่การงาน ปัญหาการสูญเสียหัวหน้าครอบครัว และปัญหาการรับภาระค่ายา ค่าพาหนะ ค่าอุปกรณ์ในการล้างไตทางช่องท้องที่ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและรวมถึงคุณภาพชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ คือ ความทุกข์ยากทั้งร่างกายและจิตใจ อารมณ์ เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิญญาณ ทำกิจกรรมได้น้อยลง เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องพึ่งพาคนอื่น เป็นภาระของทางครอบครัวและคนรอบข้างที่ต้องดูแลผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยโรคไตต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำเนินชีวิตของผู้ป่วยโรคไตให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น ญาติ พี่น้อง ที่ทำงาน และในสังคม ได้อย่างบุคคลปกติ ผู้ป่วยโรคไตต้องได้รับการดูแลทั้งบุคคลในครอบครัว และบุคลากรทางการแพทย์มากขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อผู้ป่วยโรคไต ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ดังที่กล่าวมาผู้ป่วยโรคไตมีภาวะความทุกข์ยากที่เกิดจากโรคไต พฤติกรรมดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม

ภาวะการเจ็บป่วยของผู้ป่วยโรคไตนี้ ทำให้เกิดความทุกข์ยาก (Suffering) ในการใช้ชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจของตัวผู้ป่วยเองและครอบครัวเป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะเป็นความทุกข์ยากที่เกิดจากอาการของโรคไตแล้ว ผลกระทบจากประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นตัวก่อให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ผู้ป่วยไม่มีความสุข สูญเสียความมั่นคง ความมั่นใจ สถานภาพและบทบาททางสังคม ทำกิจกรรมต่างๆ ได้น้อยลง เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย จึงจำเป็นต้องมีคนคอยดูแล เป็นภาระให้กับครอบครัว สิ่งเหล่านี้ทำให้ได้รับผลกระทบทางความรู้สึกเป็นตราประทับ หรือการตีตรา (Stigma) ความอับอาย (Shame) และการสูญเสียตัวตน (Loss of Self) ผู้ป่วยจะรู้สึกถูกสังคมตีตราไปในทางลบและมองว่าตนมีความแตกต่าง มีลักษณะเบี่ยงเบนไปจากบุคคลอื่น เป็นการตีตราที่เกิดจากลักษณะทางกายภาพ (พิชญ์ อภิสมมาตรโยธิน, 2560, น. 234-239) เมื่อเกิดภาวะทุกข์ยาก ผู้ป่วยจึงต้องมีการปรับตัวและการจัดการชีวิต ให้เข้ากับโรคภัยไข้เจ็บ สังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข พยายามปรับชีวิตให้เข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นของตน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านร่างกาย ความต้องการหรืออารมณ์ และยอมรับความจริง เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการ ทำให้ชีวิตมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ การปรับตัวและการจัดการชีวิตขึ้นอยู่กับร่างกายและความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาระดับทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไตได้ที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไต โดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง เพื่อศึกษาประสบการณ์เรื่องเล่าและทำ

ความเข้าใจผลกระทบการดำเนินชีวิต การปรับตัวในการใช้ชีวิต และโรคที่แทรกซ้อนระหว่างทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดการจัดการในการช่วยเหลือ การสนับสนุนทางสังคมให้บุคคลที่ได้รับการสนับสนุนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ และส่งเสริมสวัสดิการผู้ป่วยโรคไต ให้สามารถจัดการชีวิตที่อยู่ในภาวะความทุกข์ยากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการศึกษาประสบการณ์ชีวิตผ่านเรื่องเล่าของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง
2. เพื่อศึกษาภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง
3. เพื่อศึกษาการปรับตัวและการจัดการชีวิตของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) ในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured interview) โดยใช้วิธีผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) และการสังเกต (Observation) ในการทำการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เบื้องต้น เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญต่อบุคคล โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 2 คน และผู้ให้ข้อมูล (Informants) จำนวน 4 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้องและผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยได้พบเห็นประสบการณ์ก่อนการเจ็บป่วย จนถึงจุดเปลี่ยนของชีวิตที่เข้าสู่ภาวะทุกข์ยาก ผู้ป่วยทั้ง 2 คน จึงเป็นตัวแทนในการที่จะฉายภาพเรื่องเล่าผ่านประสบการณ์ชีวิตได้เป็นอย่างดี และด้านผู้ให้ข้อมูล (Informants) ได้แก่ ครอบครัวของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม จำนวน 3 คน และครอบครัวของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง จำนวน 1 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและทำการออกข้อคำถามในลักษณะกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured interview) หลังจากนั้นนำข้อคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขเพิ่มเติม ภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก มีแนวคำถาม จำนวน 3 ข้อ คือ 1. ประสบการณ์การชีวิตของผู้ป่วย 2. ภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วย และ 3. การปรับตัวและการจัดการชีวิตของผู้ป่วย และแนวข้อ

คำถามของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 ข้อ คือ 1. ความทุกข์ก่อนการเป็นป่วยกับหลังการเจ็บป่วยของผู้ป่วยเป็นอย่างไรบ้าง และ 2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหลังจากเจ็บป่วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนของมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ ดำเนินการตามขั้นตอนจริยธรรมในมนุษย์
2. ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาไปเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำข้อมูลไปใช้ และการไม่เปิดเผยตัวตนของผู้ให้ข้อมูล ตามขั้นตอนการวิจัยโดยคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัย
4. ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth interview) แบบตัวต่อตัว เพื่อสร้างความเข้าใจ โดยเตรียมคำถามในลักษณะกึ่งโครงสร้าง และขออนุญาตจัดบันทึกและบันทึกเครื่องเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียง ผู้วิจัยได้เริ่มการสัมภาษณ์ต่อหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการโต้ตอบอย่างเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 30 - 60 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้สัมภาษณ์
5. ในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการสังเกต (Observation) และทำการจดบันทึกข้อมูลและปรากฏการณ์ที่สังเกตในภาคสนาม
6. ข้อมูลจะถูกถอดเทปรายวัน เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจน หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำไปศึกษาเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความและฉายภาพผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไต โดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง ออกมาในรูปแบบของการเล่าเรื่อง ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากเครื่องบันทึกเสียงมาถอดความ อ่านข้อมูลที่ได้อย่างละเอียดและตีความหมายพร้อมทั้งจับกลุ่มคำสำคัญ ประเด็นข้อมูลหรือประโยคที่มีความหมายเชื่อมโยงกันมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน พร้อมทั้งสร้างหัวข้อสรุป
2. อธิบายสิ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจนและครบถ้วน โดยตีความหมายและเชื่อมโยงข้อมูลให้มีความต่อเนื่องและกลมกลืนระหว่างข้อความหรือประโยคความสำคัญ
3. ใช้การบรรยายในรูปแบบของการเล่าเรื่องที่พบเห็นระหว่างการสัมภาษณ์อย่างละเอียด โดยไม่นำทฤษฎีมาเกี่ยวข้อง พร้อมยกตัวอย่างข้อความประกอบ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น
4. ทำการตรวจสอบข้อมูลโดยนำเอาข้อมูลที่ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบข้อมูลว่าตรงกับความเป็นจริงที่บรรยายหรือไม่ และนำข้อมูลให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ข้อมูลจากผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม และข้อมูลจากผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง

1. ผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

1.1 ผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม พบว่าผู้ป่วยมีอายุ 53 ปี ทำงานที่บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้ชีวิตปกติแบบคนทั่วไป รับประทานอาหารได้ปกติ เป็นหัวหน้าครอบครัว มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา ผู้ป่วยชอบกินบ๊วยเค็มเป็นประจำ ทำให้เกิดอาการตัวบวม ประกอบกับตัวผู้ป่วยเองเป็นโรคความดันโลหิตสูงอยู่แล้ว ด้วยสาเหตุนี้ทำให้เกิดโรคไต ผู้ป่วยได้ทำการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยใน 1 สัปดาห์จะฟอกเลือด 3 ครั้ง คือทุกวันจันทร์ พุธ ศุกร์ โดยมีการหยุดงานแต่ทางบริษัทยังให้เงินเดือนเต็มจำนวน จึงไม่ได้มีปัญหาเรื่องเงิน ค่าใช้จ่าย ค่ารักษาต่างๆ และเมื่อปี 2562 ผู้ป่วยได้เกิดอาการบวม น้ำท่วมปอด เข้าห้อง ICU ผู้ป่วยมีอาการอ่อนแรง เดินได้นิดเดียวก็เหนื่อย หอบ จนไม่สามารถกลับไปทำงานได้อย่างปกติ จนทำให้ตัดสินใจลาออกจากงาน ภรรยาที่ต้องลาออกจากงาน กลับมาอยู่บ้านที่จังหวัดพิจิตร เนื่องจากภรรยาทำงานคนเดียว รายได้จึงลดลงและไม่มีเวลาดูแลสุขภาพที่ป่วย ภรรยาจึงได้ตัดสินใจลาออกจากงานกลับมาอยู่บ้าน ซึ่งผู้ป่วยได้เริ่มเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลในจังหวัดพิจิตร ด้วยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ซึ่งขณะนี้ผู้ป่วยป่วยด้วยโรคไตมาเป็นเวลา 9 ปี บทบาทหน้าที่เสาหลักของบ้านก็เปลี่ยนไปไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย

1.2 ภาวะทุกข์ยากและผลกระทบในการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไต โดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไต พบว่าผู้ป่วยมีความทุกข์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ก่อนจะได้รับบทเป็นผู้ป่วยโรคไต ผู้ป่วยมีการดำเนินชีวิตที่ปกติเหมือนคนทั่วไป เป็นหัวหน้าครอบครัว ตามหลักธรรมเนียมประเพณีไทยที่ว่าชายจะเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ทำหน้าที่เป็นเสาหลักของบ้าน แต่พอป่วยด้วยโรคไตบทบาทหน้าที่เสาหลักของครอบครัวก็เริ่มลดลง เนื่องจากผู้ป่วยเริ่มมีอาการอ่อนแรง ขาแขนไม่มีแรง จนในที่สุดต้องลาออกจากงานเพื่อมารักษาตนเองจากสภาวะการเกิดขึ้นของผู้ป่วยข้างต้น ทำให้ผู้ป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพอะไรได้เลย เพราะมีข้อจำกัดทางด้านร่างกายถึงแม้จะอาการดีขึ้นกว่าเดิมก็ตาม จึงทำให้บทบาทหน้าที่หัวหน้าครอบครัวจากตัวผู้ป่วยเองเป็นภรรยาที่ต้องคอยดูแล ทั้งของการประกอบอาชีพ ค่าใช้จ่ายต่างๆภายในครอบครัว และการใช้ชีวิตของผู้ป่วยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

1.3 ปรับตัวและการจัดการชีวิตของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม พบว่าผู้ป่วยมีการปรับตัวโดยการยอมรับความจริงในสิ่งที่เกิดขึ้นกับชีวิตของผู้ป่วย ไม่ทุกข์ ไม่เจ็บ ไม่เหนื่อย เป็นการมองโลกในแง่ของการใช้ชีวิต สิ่ง que ผู้ป่วยมีการปรับและจัดการกับชีวิตที่เน้นไปในเรื่องของ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการกินอาหาร เนื่องจากผู้ป่วยโรคไตต้องควบคุมอาหาร ควบคุมการดื่มน้ำ ไม่ให้มากเกินไป หรือน้อยเกินไป เพื่อเป็นการชะลอการเสื่อมของไต ลดภาระการทำงานของไตในการขับของเสีย ผู้ป่วยจึงต้องลดโซเดียม ผู้ป่วยกินไข่ขาวทุกวัน วันละ 2-3 ฟอง เพื่อเป็นการสร้างโปรตีน รับประทานอาหารให้เหมาะสม และ

ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ แน่นนอนว่าผู้ป่วยต้องการมีความเครียด เพราะร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปและการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนเดิม การปรับตัวในการคลายความเครียดของผู้ป่วย คือการยอมรับความจริง หวอะไรสนุกๆ ดู ฟังพระเทศน์ เล่นกับหลาน และได้กำลังใจจากทางครอบครัว สิ่งเหล่านี้ทำให้ตัวผู้ป่วยเองมีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น การปรับตัวในเรื่องของการประกอบอาชีพ รายได้ทีลดลง ผู้ป่วยได้มีจัดการกับการใช้เงินที่จำกัด การปรับตัวเรื่อง การประกอบอาชีพหลักๆจะเป็นภรรยาของผู้ป่วย เนื่องจากผู้ป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพ การหาเงินมาจุนเจือ ค่าใช้จ่ายถึงต้องตกเป็นหน้าที่ของภรรยา

2. ผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง

2.1 ประสบการณ์ชีวิตผ่านเรื่องเล่าของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง พบว่าผู้ป่วยมีอายุ 60 ปี เป็นคนจังหวัดพิจิตร แต่ไปทำงานที่บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง กรุงเทพฯ เป็นหัวหน้าครอบครัวในการหาเงินเลี้ยงดูคนในครอบครัว กินอาหารได้ปกติ แต่จุดเปลี่ยนชีวิตของผู้ป่วย เกิดเมื่อปี 2559 ผู้ป่วยมีอาการกินไม่ได้ ไปพบโรงพยาบาล แพทย์สงสัยว่าจะเป็นโรคไตจึงให้ตรวจโรคไต พอกลับมาพักผ่อนที่บ้านที่จังหวัดพิจิตรก็เกิดอาการ คลื่นไส้ เวียนศีรษะ หายใจไม่ออก จึงไปโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดพิจิตร แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคไตก็เข้ารับการรักษาโดยทันที ผู้ป่วยได้ทำการเจาะหน้าท้องเพื่อรักษาโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง ซึ่งจนถึงปัจจุบันผู้ป่วยได้ป่วยเป็นโรคไตมาเป็นระยะเวลา 3 ปี บทบาทหัวหน้าครอบครัว ในการหาเงินมาจุนเจือค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวนั้นไม่สามารถทำได้อีกต่อไป

2.2 ภาวะทุพโภชนาการและผลกระทบในการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง พบว่าผู้ป่วยมีความทุกข์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จากเมื่อก่อนผู้ป่วยได้มีการประกอบอาชีพ มีรายได้ เงินเดือน สามารถหารายได้มาจุนเจือค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้ เป็นหัวหน้าครอบครัว แต่เมื่อได้ประสบการณ์เป็นผู้ป่วยโรคไต บทบาทหน้าที่หัวหน้าครอบครัวจึงต้องลดลง เพราะผู้ป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพ ทำงานได้เหมือนเดิม เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ป่วยมีความเครียด และทุกข์ยากกับการใช้ชีวิต ในเรื่องของค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น แต่รายรับกลับน้อยลง เพราะตัวผู้ป่วยไม่ได้ประกอบอาชีพและภรรยาก็ไม่ได้ประกอบอาชีพในงานที่มั่นคง มีเพียงรายได้ที่ได้จากเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ 3 เครื่องเท่านั้นที่เป็นรายได้หลักของครอบครัว การรับประทานอาหาร เป็นส่วนที่สำคัญของความทุกข์ยากอีกประการหนึ่งของผู้ป่วยโรคไตทุกคน เนื่องจากผู้ป่วยโรคไตต้องรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย และเหมาะสมกับร่างกายของตนเอง การรับประทานอาหารที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้ป่วยต้องรับประทานอาหารที่มีรสชาติจืด รับประทานไข่ขาวทุกวัน เนื่องจากไข่ขาว มีโปรตีนชนิดอัลบูมิน (Albumin) อยู่มาก ซึ่งช่วยรักษาปริมาณน้ำในหลอดเลือดไม่ให้ซึมออกนอกหลอดเลือด (ซึ่งจะทำให้เกิดการบวม) เมื่อผู้ป่วยทำการฟอกไตจะมีการสูญเสียโปรตีนไปกับการฟอกไตทุกครั้ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ป่วยต้องกินไข่ทุกวัน นอกจากผู้ป่วยจะมีความทุกข์ยากในการรับประทานอาหารแล้ว ยังมีความทุกข์ยากในการอาบน้ำ เพราะใช้เวลาในการอาบน้ำนานกว่าปกติ เพื่อป้องกันน้ำไม่ให้เข้าแผล ถ้าเกิดน้ำเข้าแผลจะทำให้เกิดการติดเชื้อได้ และจะเป็นอันตรายต่อร่างกายของผู้ป่วยเอง นอกจากนี้ยังมีภาวะโรค

แทรกซ้อนที่เกิดขึ้นอีกด้วย จึงเป็นความทุกข์ยากทางด้านร่างกายที่ต้องทำการรักษาควบคู่ไปกับโรคไต สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ป่วยเกิดความทุกข์ในการใช้ชีวิตเพิ่มขึ้นไปอีก

2.3 การปรับตัวและการจัดการชีวิตของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง พบว่าผู้ป่วยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิตในหลายๆด้าน เช่น ผู้ป่วยมีการเข้าใจกับชีวิตเพิ่มขึ้น การยอมรับความจริงกับสิ่งที่ เป็น ซึ่งตอนแรกแน่นอนผู้ป่วยอาจจะรับไม่ได้กับชีวิตของการเป็นผู้ป่วย นอกจากนี้ผู้ป่วยยังไม่สามารถประกอบอาชีพหรือทำงานได้อย่างเดิม และมีการสูญเสียบทบาทหน้าที่หัวหน้าครอบครัว จากที่เคยเป็นคนหารายได้มาจุนเจือค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวต้องสลับบทบาทกับภรรยา สำหรับการปรับตัวและการจัดการชีวิตของผู้ป่วยทางด้านร่างกาย ผู้ป่วยจะเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหารเป็นส่วนใหญ่ ควบคุมอาหารและปริมาณการดื่มน้ำ ไม่ให้มากเกินไปหรือน้อยเกินไป เพราะชะลอการเสื่อมของไต ผู้ป่วยจะรับประทานอาหารได้บางอย่าง ส่วนใหญ่ที่จะต้องกินทุกวัน คือ ไข่ขาว เพราะ มีโปรตีนสูง ไข่ขาวจึงถือว่าเป็นอาหารที่ขาดไม่ได้สำหรับผู้ป่วยโรคไต ส่วนการปรับตัวและการจัดการชีวิตอีกด้านหนึ่งของผู้ป่วย คือ การปรับตัวด้านการใช้จ่ายและการหารายได้ เนื่องจากผู้ป่วยไม่ได้ประกอบอาชีพ เพราะข้อจำกัดทางด้านร่างกายและเวลาในการล้างไต และภรรยาที่ไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ เพราะต้องดูแลผู้ป่วยตลอดเวลา ทำให้ทั้งตัวผู้ป่วยและภรรยาได้มีการปรับวิธีการหารายได้ คือ มีเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญอยู่หน้าบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นการปรับตัวและการจัดการชีวิตที่ดี เพราะเป็นการหารายได้ที่ไม่ต้องออกแรง แต่ยังมีรายได้เข้ามาจุนเจือรายจ่ายภายในครอบครัวได้สำหรับผู้ป่วยโรคไตที่ทำการรักษาบำบัดทดแทนไตด้วยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง

สรุปและอภิปรายผล

ภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง : กรณีศึกษาผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง ประสบการณ์ชีวิตก่อนการเจ็บป่วยของผู้ป่วยทั้ง 2 คน มีอาชีพที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงการรับประทานอาหาร เวลาในการพักผ่อน การใช้ชีวิตที่เหมือนกัน โดยสาเหตุเหล่านี้อาจนำมาซึ่งโรคไต ภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไต เป็นการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากเดิม การรับประทานอาหารที่ต้องทำการควบคุม เวลาในการใช้ชีวิตที่เปลี่ยน เนื่องจากผู้ป่วยต้องการฟอกเลือดและล้างไตทางช่องท้อง จึงทำให้ผู้ป่วยไม่มีเวลามากพอที่จะทำงาน ร่วมกับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ตัวผู้ป่วยมีการปรับตัวและจัดการชีวิตให้อยู่ในความทุกข์ยากได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การยอมรับความจริง ปรับเปลี่ยนประพฤติกรรมการใช้ชีวิตรวมกับการควบคุมโรค การปรับตัวด้านสังคมและเศรษฐกิจ

1. จากการวิเคราะห์การเจ็บป่วย กรณีศึกษา ผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง พบว่าโรคไตสามารถเป็นได้ทุกเพศ ทุกวัย อาการเริ่มแรกที่บ่งบอกว่าผู้ป่วยนั้นเป็นโรคไต คือ มีอาการเวียนหัว ปวดหัว ซีดจาง กินข้าวไม่ได้ บวมตามร่างกาย สาเหตุหลักๆที่ทำให้เกิดการเสื่อมลงของการทำงานของไต เช่น พฤติกรรมการรับประทานอาหาร เวลาในการพักผ่อน โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปริมประภา ก้อนแก้ว, ปัทมา สุพรรณกุล, 2562, น. 319) พฤติกรรมการรับประทานอาหารเค็มเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยผู้ป่วยไม่ทราบว่าตนเองรับประทานเค็ม การปรุงอาหารใช้เครื่องปรุงหลายชนิดรวมกัน เกิดจากความเคยชิน และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ (พัชรภณธ์ ไชยสังข์, ประทีป หมีทอง, 2561, น. 133) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่ากลุ่มผู้ป่วยโรคไตมีโรคประจำตัว โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด ระยะเวลาของโรคประจำตัวมากกว่า 9 ปี ผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดรักษาทดแทนไตสามารถอยู่ได้อีกหลายปี ขึ้นอยู่กับโรคแทรกซ้อน อายุของผู้ป่วย การดูแลตนเอง ควบคุมน้ำหนัก รับประทานอาหารตามคำแนะนำของแพทย์

2. จากการวิเคราะห์ภาวะทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง พบว่าความทุกข์ยากจากการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อแค่กับตัวผู้ป่วยเองแต่ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวอีกด้วย เพราะเมื่อก่อนผู้ป่วยทั้ง 2 คน ประกอบอาชีพได้ มีงานทำ มีรายได้ที่สามารถจุนเจือค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว แต่เมื่อได้ประสบความเป็นผู้ป่วยโรคไต จนไม่สามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเดิม เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ภาวะความทุกข์ยาก ความเจ็บป่วยส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจผู้ป่วยและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พิชญ์ อภิสมมาตรโยธิน, 2560, น. 234) ความเจ็บป่วยซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต และเกี่ยวข้องกับความรู้สึกไม่พึงพอใจ ซึ่งทำอันตรายหรือคุกคามในระดับบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการอดทนต่อความเจ็บปวดจากโรคภัยไข้เจ็บ และความวิตกกังวลที่เป็นผลเนื่องมาจากนั้นได้รับการคุกคามต่อศักดิ์ศรีและความเป็นบุคคล สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งทางร่างกายและจิตใจ ประสบการณ์ความเจ็บป่วยทำให้ผู้ป่วยสูญเสียบทบาทหน้าที่ที่หัวหน้าครอบครัว เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่ทำให้ผู้ป่วยถูกลดบทบาทหรือถูกสลับบทบาทหน้าที่ ทำให้ผู้ป่วยสูญเสียความมั่นคง ความมั่นใจ สูญเสียสถานภาพและบทบาททางสังคม ผู้ที่ถูกตีตราจะรู้สึกว่าคุณค่าแตกต่างจากคนอื่นในสังคม การให้นิยามการตีตราตามแนวคิดของ Goffman (1963, อ้างถึงใน พิชญ์ อภิสมมาตรโยธิน, 2560, น. 194) การตีตราทำให้บุคคลเสียชื่อเสียง ลดทอนสถานภาพในมุมมองของสังคม ถูกสังคมตีตราไปในทางลบและมองว่าคุณค่าแตกต่าง มีลักษณะเบี่ยงเบนไปจากบุคคลอื่น เป็นการตีตราที่เกิดจากลักษณะทางกายภาพ ซึ่งหมายถึงร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ อ่อนเพลียง่าย เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ส่งผลให้สังคมเลือกปฏิบัติ มีความไม่เท่าเทียมกับบุคคลกลุ่มอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทจริย์ ดิเรกศรี, กรแก้ว จันทภาษา, (2555, อ้างถึงใน, พัชรภณธ์ ไชยสังข์, ประทีป หมีทอง, 2561, น. 137) พบว่าภาพลักษณ์ของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของผู้ป่วยมาก โดยเฉพาะการยอมรับทางสังคม ส่วนใหญ่ไม่กล้าเข้าสังคม หรือรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม เนื่องจากภาพลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

3. จากการวิเคราะห์การปรับตัวและการจัดการชีวิตของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง พบว่าผู้ป่วยมีการปรับตัวและการจัดการชีวิตที่ดี โดยผู้ป่วยจะเน้นในเรื่องของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหารให้เหมาะสมกับตัวเอง โดยจะเน้นการรับประทานอาหารจำพวกที่มีโปรตีนที่มีคุณภาพดีที่มาจากเนื้อสัตว์ เช่น ปลา หมู ไก่ไม่ติดมัน รับประทานไข่ขาวเป็นประจำ ข้าว กล้วยเตี๋ย โดยปริมาณอาหารกับน้ำต้องพอดี เพื่อไม่ให้เกิดภาวะขาดน้ำหรือภาวะน้ำมากเกินไป โดยผู้ป่วยต้องหลีกเลี่ยงอาหารที่มีปริมาณของโซเดียมสูง เช่น ของหมักของดอง จำกัดปริมาณโปตัสเซียม เพื่อลดอัตราการเต้นของหัวใจที่ผิดปกติเพราะ จำกัดฟอสฟอรัส เนื่องจากร่างกายจะขับฟอสฟอรัสได้น้อย ทำให้กระดูกบาง และปัญหาการได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ เนื่องจากร่างกายของผู้ป่วยมีอาการคลื่นไส้ การสูญเสีย

โปรตีนและวิตามินที่ออกมาคือน้ำยาล้างไต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศรียา พลสิงห์ (2541, อ้างถึงใน ลำพึง ทองสุดี, 2557, น. 66) เมื่อเวลาผ่านไป ร่างกายจะมีการปรับการเรียนรู้ และมีโครงสร้างหน้าที่การทำงานของกลไกควบคุม การคิด จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ และจัดการปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายได้ดีให้อยู่ในสภาวะสมดุล มีการปรับตัวให้เข้ากับภาวะเจ็บปวดที่เกิดขึ้น บทบาทของการเป็นผู้ป่วยจากที่มีอาชีพทำงาน มีรายได้เลี้ยงครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว แต่เมื่อป่วยบทบาทหัวหน้าครอบครัวจึงลดลงหรือถูกสลับบทบาทกับภรรยาที่ต้องทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายของผู้ป่วย ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ป่วยมีความเครียดกับการใช้ชีวิตประจำวัน การปรับตัวและการจัดการชีวิตของผู้ป่วย คือการยอมรับความจริง และหาสิ่งที่ไม่ทำให้ตัวเองเกิดความเครียด เช่น ฟังพระเทศน์ เข้าวัดทำบุญ เล่นกับหลาน สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ป่วยสามารถจัดการกับความเครียดนี้ได้ สิ่งที่สำคัญในการปรับตัวและการจัดการชีวิตในด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งสำคัญทั้งตัวผู้ป่วยและครอบครัว เนื่องจากผู้ป่วยไม่สามารถประกอบอาชีพได้ รายได้ในการหาเงินมาจุนเจือครอบครัวก็น้อยลง มีเพียงภรรยาเท่านั้นที่ทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว โดยภรรยาของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม ได้เปลี่ยนอาชีพจากพนักงานบริษัทมาเป็นแม่ค้า ขายของชำ ซึ่งถือว่าเป็นการปรับตัวในเรื่องของการประกอบอาชีพหารายได้ได้ดี เพราะตัวภรรยาเองขายของอยู่ที่บ้าน มีเวลาดูแลสามีอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา และทางภรรยาของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตด้วยวิธีการล้างไตทางช่องท้อง มีการปรับตัวและการจัดการด้านการหารายได้ มีเครื่องซักผ้าหยอดเหรียญ ซึ่งถือว่าเป็นการปรับตัวและการจัดการชีวิตด้านการหารายได้ได้ดี เนื่องจากตัวผู้ป่วยทั้ง 2 คน ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ภรรยาต้องดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา การปรับตัวและการจัดการชีวิตด้านการประกอบอาชีพของทั้ง 2 ครอบครัว ถือว่าเป็นการปรับตัวและการปรับประกอบอาชีพได้ดี เพราะไม่ต้องออกแรงมากและสามารถมีเวลาดูแลผู้ป่วยได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (นิลญา อาภรณ์กุล, ศิริลักษณ์ ศุภปิติพร, 2560, น. 634) กล่าวถึงการปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลสามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ หรือพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม จนทำให้มีชีวิตที่ปกติสุขทั้งกายและจิตใจ ความทุกข์ยากในการใช้ชีวิตของผู้ป่วยโรคไตที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง ความทุกข์ยากในเรื่องของบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลง อาชีพ รายได้ การดำเนินชีวิตประจำวันที่ไม่เหมือนเดิม การเปลี่ยนแปลงของชีวิตทำให้ผู้ป่วยต้องปรับตัวและจัดการกับชีวิตให้อยู่ในสังคมและโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ สีนวลแล, 2546; พนิดา เทียมจรรยา, 2557; สุธาสินี วีระเดช, 2554 (อ้างถึงใน ลำพึง ทองสุดี, 2557, น. 69) ซึ่งการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ไม่ให้ภาวะแทรกซ้อน เป็นการเรียนรู้และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เกี่ยวกับการรับประทานอาการ ดื่มน้ำ การใช้ชีวิตประจำวัน การดูแลตนเอง ตลอดจนการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น จะทำให้ผู้ป่วยสามารถปรับตัวได้ภายใต้ข้อจำกัดของโรคและการรักษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยพบว่าผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ทำการบำบัดรักษาทดแทนไตโดยวิธีการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและการล้างไตทางช่องท้อง มีความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตประจำวัน และผู้ป่วยได้มีการปรับตัวให้เข้ากับ ความทุกข์ยากได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนวทางข้อเสนอแนะขึ้น ดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษา พบว่าโรคไตเป็นโรคที่มีอาการบ่งบอกล่วงหน้า แต่ส่วนมากผู้ป่วยมักจะไม่ได้เข้ารับการ รักษา เพราะคิดว่ากินยากก็หาย แต่เมื่อล้มป่วยความรุนแรงของโรคก็อยู่ขั้นที่ 4-5 ต้องทำการฟอกไต และผู้ป่วย ต้องมีคนคอยดูแล ดังนั้นควรมีการจัดการส่งเสริมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง อาการบ่งบอกของโรคไต ให้กับทุกเพศ ทุกวัย เพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงความทุกข์ยากของการเป็นผู้ป่วยโรคไต

2. จากการศึกษา พบว่าผู้ป่วยโรคไตได้รับความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงที่สำคัญของชีวิต คือ การรับประทานอาหาร เนื่องจากโรคไตต้องมีการควบคุมอาหารให้เหมาะสมกับ ร่างกายของแต่ละคน ดังนั้นการคู่มือในการควบคุมอาหารสำหรับผู้ป่วยโรคไต เป็นเครื่องมือสำคัญทั้งคนที่ เป็นโรคไต และไม่เป็นโรคไต และเป็นการกระตุ้นให้ผู้ป่วยโรคไตอื่นได้มีทางเลือกอาหารที่เหมาะสมกับตนเอง ให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหาร และจัดกลุ่มแสดงความคิดเห็นจากการเจ็บป่วย เพื่อให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการตัวเองกับโรค

3. ส่งเสริมให้รัฐมีการจัดการให้ความช่วยเหลือ เงินเรื่องเอกสารต่างๆที่ต้องใช้ในส่วนของผู้ป่วย ผู้ป่วยโรคไตที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ และส่งเสริมการจัดหางานหรืออาชีพที่เหมาะสมให้กับผู้ป่วยโรคไต เนื่องจากผู้ป่วยมีระยะเวลาในการฟอกไตและร่างกายที่เหนื่อยง่าย ส่งเสริมอาชีพ เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ในการ ยอมรับและเข้าใจผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาสวัสดิการของผู้ป่วยโรคไตที่ใช้สิทธิในการรักษาโรคไต และศึกษาภาวะทุกข์ยากและการ จัดการชีวิตจากผู้ป่วยโรคเบาหวานที่แทรกซ้อนมาเป็นผู้ป่วยโรคไต

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2562). *สรุปรายงานผู้ป่วยรายปี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://bps.moph.go.th>.
- นิลญา อารณกุล และศิริลักษณ์ ศุภพิติพร. (2560). การปรับตัวและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษา แพทย์ชั้นปีที่ 1. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*. 61(5), 634.
- ปริมประภา ก้อนแก้ว และปัทมา สุพรรณกุล. (2562). พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคไตเรื้อรัง: มุมมองของผู้ป่วย โรคไตเรื้อรัง. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*. 49(3), 136.
- พัชรภรณ์ ไซยสังข์ และประทีป หมีทอง. (2561). ปัจจัยที่เป็นตัวทำนายโรคไตเรื้อรังของผู้ป่วยโรคเรื้อรังใน ชุมชน. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลปกเกล้า*. 35(2), 133.

- พัชรภรณ์ ไวซังข์ และประทีป หมีทอง. (2561). ปัจจัยที่เป็นตัวทำนายโรคไตเรื้อรังของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในชุมชน. วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลปกเกล้า. 35(2), 137.
- พิษณุ อภิสมภารโยธิน. (2560). เรื่องเพศกับการแพทย์ : อนามัยเจริญพันธุ์ในมิติของสังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- ลำพึง ทองสุคติ. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของผู้ป่วยโรคไตวายระยะสุดท้ายที่ล้างไตทางช่องท้องอย่างต่อเนื่อง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วนิดา วชัยศักดิ์. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตระหว่างผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายที่รักษาด้วยการฟอกเลือด การล้างหน้าท้อง และกลุ่มผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนไตที่คลินิกโรคไต แผนกอายุรกรรม ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณภา บรรจงรักษา. (2558). ความชุกและปัจจัยที่มีผลต่อภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไต ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2564, เข้าถึงได้จาก https://www.hospital.tu.ac.th/km/admin/new/200418_140539.pdf.
- วันดี โตสุขศรี และ. (2561). การพยาบาลอายุรศาสตร์ 2. ฉบับปรับปรุง. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งประเทศไทย. (2561). การจัดตั้งกองทุนโรคไตวาย. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.nhso.go.th/ARCHIVES/history/detail4.aspx>.

ทัศนคติและพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ในสังคมไทย
กรณีศึกษา: อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
Attitudes and Violence Behaviors Towards LGBTQ in Thai Society:
A Case Study of Phitsanulok province, Thailand

Received: 19/04/2565

Revised: 24/06/2565

Accepted: 27/06/2565

พงศกร กลับทุง¹

Phongsakorn Klabthung¹

พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน²

Phitsanu Aphisamacharayothin²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์1)เพื่อศึกษาทัศนคติของคนในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อ LGBTQ 2)เพื่อศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ และ3)เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ โดยทำการศึกษากับประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 360 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมต่อ LGBT ในระดับน้อย($\bar{x} = 2.15$) และมีพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ อยู่ในระดับน้อย($\bar{x} = 1.69$) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.800$) ดังนั้น จึงควรมีการหาส่งเสริมหรือปลูกฝังทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ อย่างเหมาะสม เพื่อจะช่วยลดพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ

คำสำคัญ: ทัศนคติ, พฤติกรรมความรุนแรง, ความหลากหลายทางเพศ

ABSTRACT

This research aims to 1) study the attitude of people in Phitsanulok Province towards LGBTQ. 2) study the violence behaviors towards LGBTQ, and 3) to study the relationship

¹นิสิตสาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹Bachelor of Arts Social Development Program, Faculty of Social Sciences, Naresuan University

²อาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²Lecturer, Department of Sociology and Anthropology, Faculty of Social Sciences, Naresuan University

*E-mail: phongsakornk61@nu.ac.th

between attitudes and violent behaviors towards LGBTQ by conducting a study with the population in Muang District. Phitsanulok Province. Researcher using quantitative research methods which collected data by using questionnaires. The samples were 360 people 20 years or older that by multistage random. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient.

The results found that the samples had a low level of inappropriate attitude towards LGBT ($\bar{x}$ = 2.15) and had a low level of violence behavior towards LGBTQ ($\bar{x}$ = 1.69). The relation analysis found that attitude had related to violence behavior at .01 significant level (r = 0. 800). Therefore, it should be promoted or encouraged the appropriately attitudes towards LGBTQ because it will help to reduce violence behavior to wards LGBTQ.

Keywords: Attitude, Violence Behavior, LGBTQ

บทนำ

ในปัจจุบันกลุ่ม LGBTQ เป็นเรื่องที่ยอมรับได้มากขึ้นในหลายๆประเทศทั่วโลกรวมถึงในประเทศไทยด้วยเช่นเดียวกัน แต่ในอดีต LGBTQ เป็นเพศที่คนในสังคมให้การยอมรับน้อยมาก จากกลุ่มคนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อ LGBTQ ทำให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงต่อ LGBTQ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมาอย่างยาวนาน แต่การกระทำบางอย่างถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นกับ LGBTQ และยากที่จะแก้ไขทัศนคติและพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ โดยมักจะเห็นในสังคมทั่วไปว่ายังคงมีความคิดเห็นหรือความรู้สึกเชิงลบที่มีต่อ LGBTQ ทำให้ถูกลดคุณค่าและทำให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงหรือการกระทำไม่เหมาะสมต่อ LGBTQ ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกาย การชก ต่อย การพูดเหยียดหยาม และการบูลลี่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมไทยบางส่วนยังไม่ให้การยอมรับต่อ LGBTQ

เมื่อเปรียบเทียบในด้านทัศนคติทั่วไปของคนในสังคมที่มีต่อ LGBTQ ในปี 2556-2562 พบว่าในปี2556 การยอมรับของคนในสังคมเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานร้อยละ 88.49 นั้นให้ความเห็นว่าสามารถยอมรับได้ โดยมีเพียงร้อยละ 8.79 ที่ไม่สามารถยอมรับได้ และอีกร้อยละ 2.72 ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่แน่ใจ ส่วนในปี2558 การยอมรับของคนในสังคม เพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานร้อยละ88.72 สามารถยอมรับได้ และมีเพียงร้อยละ 10.00 ที่ไม่สามารถยอมรับได้ส่วนอีกร้อยละ 1.28 ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่แน่ใจ นอกจากนี้ในปี 2562 การยอมรับของคนในสังคม เพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานร้อยละ90.15 สามารถยอมรับได้ โดยมีเพียงร้อยละ 7.78 ที่ไม่สามารถยอมรับได้ และอีกร้อยละ2.07 ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่แน่ใจ (นิด้าโพล,2562) ในประเทศไทยนั้นผู้มีความหลากหลายทางเพศมีแนวโน้มที่จะเปิดเผยตัวมากกว่าในอดีต อันเป็นผลมาจากการที่สังคมไทยในปัจจุบันให้การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มมากขึ้น (Noknoi & Wutthirong,2007) แต่พบว่า LGBT ยังไม่ได้รับการยอมรับทั้งในสังคมและในโลกการทำงานอย่างแท้จริง โดยยังมีอคติที่เรื้อรังและแพร่หลายต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศรวมทั้งมีภาพที่ผิด และการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศที่ยังคงปรากฏอยู่ ทั้งนี้ LGBT บาง

คนยังได้รับการปฏิเสธจากครอบครัวของตนเองอีกด้วย (บุษกร สุริยสาร, 2557) เมื่อเปรียบเทียบในด้านทัศนคติทั่วไปของคนในครอบครัว ในปี 2556-2562 พบว่าในปี 2556 การยอมรับของสมาชิกในครอบครัวที่เป็น LGBTQ ร้อยละ 77.56 สามารถยอมรับได้ มีเพียงร้อยละ 17.25 ที่ไม่สามารถยอมรับได้ และอีกร้อยละ 5.19 ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่แน่ใจ ส่วนในปี 2558 พบว่าการยอมรับของสมาชิกในครอบครัวที่เป็นเพศที่ 3 หรือ LGBTQ ร้อยละ 79.92 สามารถยอมรับได้ มีเพียงร้อยละ 16.80 ที่ไม่สามารถยอมรับได้ และอีกร้อยละ 3.28 ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่แน่ใจ และในปี 2562 พบว่าการยอมรับของสมาชิกในครอบครัวที่เป็น LGBTQ ร้อยละ 86.81 สามารถยอมรับได้ มีเพียงร้อยละ 11.44 ที่ไม่สามารถยอมรับได้ และอีกร้อยละ 1.75 ไม่ทราบ/ไม่ตอบ/ไม่แน่ใจ จะเห็นได้ว่าผู้ที่ยอมรับได้ใน ปี 2562 มีสัดส่วน เพิ่มขึ้น และไม่สามารถยอมรับได้ มีสัดส่วน ลดลง (นิด้าโพล, 2556, 2558, 2562) การที่สมาชิกในครอบครัวให้การยอมรับ โดยไม่ตำหนิและไม่ตั้งคำถามว่า “ทำไมจึงเป็นแบบนี้” พร้อมทั้งให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ มีความสำคัญมากกับการมีสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง ความมั่นคงภายในจิตใจของลูกที่มีความหลากหลายทางเพศ (อดิสร จันทรสขและคณะ, 2563) ถึงแม้ว่าจะมีการยอมรับที่มากขึ้นแล้ว แต่ก็ยังมีการไม่ยอมรับอยู่ดี ถึงจะเป็นจำนวนที่น้อย แต่การไม่ยอมรับ LGBTQ เหล่านี้ ได้ส่งผลกระทบต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับกลุ่ม LGBTQ อย่างที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้เลย

ในด้านพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ที่พวกเขาต้องเจอเกิดขึ้นได้หลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านเพศ และด้านจิตใจ ความรุนแรงและการถูกเลือกปฏิบัติต่าง ๆ ทำให้เป็นการยากต่อประชากรกลุ่ม LGBTQ จะเปิดเผยตัวตนกับคนรอบตัว หรือปรึกษาเรื่องราวในชีวิตกับคนอื่นได้ เพราะมีความเสี่ยงกับการถูกล้อเลียน ตัดสิน เลือกปฏิบัติ หรือถูกเปิดเผยความลับ (อดิสร จันทรสขและคณะ, 2563) เมื่อเปรียบเทียบพบว่า LGBTQ ในสังคมพบเจอกับพฤติกรรมความรุนแรงอะไรบ้าง พบว่า กลุ่ม LGBTQ ถูกล้อเรื่องเพศร้อยละ 60 ถูกเลือกปฏิบัติในที่ทำงานร้อยละ 60 ถูกปฏิเสธงานร้อยละ 77 ถูกไม่ให้เปิดเผยว่าเป็น LGBTQ ร้อยละ 57.5% ถูกล่วงละเมิดทางเพศร้อยละ 40 (Infographic Thailand, 2557) ถูกกลั่นแกล้งทุกประเภท 87.42% (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2561) ทำให้เห็นได้ว่าถึงแม้จะมีการยอมรับกลุ่ม LGBTQ ในสังคมและครอบครัวมากขึ้น แต่ยังคงพบกับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับกลุ่ม LGBTQ ในปัจจุบันอยู่

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำแบบสำรวจ จากเคส LGBTQ จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าคนมีทัศนคติต่อ LGBTQ กว่า 40% เจอการกลั่นแกล้งทุกรูปแบบ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยการปรับทัศนคติของคนใน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อลดพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ LGBTQ ของพวกเขาเหล่านี้

ด้วยเห็นนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องของทัศนคติและพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ในสังคมไทย เพราะเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจะเห็นได้ว่า LGBTQ ยังคงพบเจอกับทัศนคติที่ไม่เหมาะสมจากคนรอบข้าง ทัศนคติที่ไม่เหมาะสมเหล่านั้นส่งผลให้ LGBTQ ต้องพบเจอกับพฤติกรรมความรุนแรงที่ยากจะหลีกเลี่ยง ซึ่งการทราบว่าคนในสังคมมีทัศนคติอย่างไรต่อ LGBTQ ถือเป็นประโยชน์ที่จะใช้ข้อมูลสำหรับส่งเสริมทัศนคติที่เหมาะสมและลดพฤติกรรมความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ LGBTQ เนื่องจากกลุ่มประชากรที่เป็น LGBTQ ในประเทศไทยมีจำนวนมากที่ยังคงได้รับความรุนแรงและถูกตัดสินหรือเลือกปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของประชาชนที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีการวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในเชิงปริมาณใช้ประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพราะว่าเป็นช่วงที่บรรลุนิติภาวะแล้ว จึงเหมาะที่จะทำการสำรวจในช่วงอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 35,155 คน สุ่มมา 360 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ แดเนียล Daniel (1999) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยมีการไปติดต่อกับหน่วยงานสาธารณสุข เพื่อขอข้อมูลผู้ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป โดยนำรายชื่อทั้งหมดที่ได้มา จัดทำข้อมูลจำแนกรายตำบลและหมู่บ้าน แยกไปเป็นครัวเรือน และตัวแทนครัวเรือน เพื่อลงเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง โดยขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านแต่ละตำบลที่ลงพื้นที่

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดย

2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามพฤติกรรมที่ต้องการวัด รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวนภาษาและปรับปรุงแก้ไข แล้วหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) โดยต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha – Coefficient) แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ ได้เท่ากับ .75 แบบสอบถามพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ได้เท่ากับ .78 ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

- 1) แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ เป็นแบบ Rating Scales 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
- 2) แบบสอบถามพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ เป็นแบบ Rating Scales 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

3) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ติดต่อกับหน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอข้อมูลของผู้ที่มีอายุระหว่าง 20 ปีขึ้นไป ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยวางแผนการเก็บข้อมูล โดยนำรายชื่อที่ได้ทั้งหมดมาจัดทำข้อมูลที่จำแนกเป็นรายตำบลและหมู่บ้านแยกไปเป็นครัวเรือนและตัวแทนครัวเรือนเพื่อลงเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือของผู้ใหญ่บ้านแต่ละตำบล เพื่อพาผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อที่นำแบบสอบถามลงเก็บข้อมูลแต่ละหมู่บ้านตามตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน ด้วยตนเองเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยวิธีการวิจัย การนำข้อมูลไปใช้งาน ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 – กุมภาพันธ์ 2564

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามมาคีย์ข้อมูลพร้อมลงรหัสโดยใช้โปรแกรมทางสถิติเพื่อให้ได้ข้อมูลพร้อมในการนำไปแปลผลการวิจัย

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่สองผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล สถิติใช้ความถี่(frequency) และร้อยละ(Percentage)
- 2) การวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ และพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ สถิติใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)
- 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ และพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อLGBTQ ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน(Pearson Product Moment Correlation)

ผลการวิจัย

ทัศนคติและพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ในสังคมไทย กรณีศึกษา : อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1.ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในปี 2564 จำนวน 360 คน โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ ได้ดังตารางที่1

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล (n=360)	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	225	63.0
หญิง	135	37.0
รวม	360	100.0
2. อายุ		
20 ปีขึ้นไป	360	100.0
รวม	360	100.0
3. สถานภาพ		
นักศึกษา	235	65.3
ข้าราชการ	28	7.8

ลูกจ้าง	28	7.8
พนักงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ	31	8.6
ธุรกิจส่วนตัว	38	10.5
รวม	360	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

1. เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 63 และรองลงมาคือเพศชาย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0
2. อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0
3. สถานภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นนักศึกษา จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 รองลงมาคือสถานภาพเป็นธุรกิจส่วนตัว จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 สถานภาพเป็นพนักงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 สถานภาพเป็นข้าราชการ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และสถานภาพเป็นลูกจ้าง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8

2.ทัศนคติของคนในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อ LGBTQ จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสามารถพิจารณาถึงทัศนคติของคนในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อ LGBTQ ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อ LGBT

ข้อความทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ	แปลผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.คิดว่าผู้ที่ เป็น LGBTQ เป็นบุคคลที่เอ็นเตอร์เทนและตลกขบขัน	3.31	1.29	ปานกลาง
2.คิดว่า LGBTQ เป็นเพศที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม	2.90	1.09	ปานกลาง
3.คิดว่า LGBTQ ยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพเหมือนคนทั่วไป	2.74	1.50	ปานกลาง
4.คิดว่า LGBTQ ยังคงเป็นเพศที่น่ารังเกียจทั้งจากสายตาสังคมและปัจเจกบุคคล	1.92	1.08	น้อย
5.คิดว่าเพศสัมพันธ์แบบเพศเดียวกันของ LGBTQ เป็นเรื่องไม่เหมาะสม	1.81	1.07	น้อย
6.คิดว่าการใช้ความรุนแรงทางด้านการร่างกายที่มีต่อ LGBTQ ในสังคมไทยเป็นเรื่องปกติ	1.78	1.11	น้อย
7.คิดว่า การกลั่นแกล้ง LGBTQ ในลักษณะการบูลลี่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้โดยไม่แปลกอะไร	1.76	1.00	น้อย
8.คิดว่าสังคมไทยไม่ควรมี LGBTQ ในสังคมไทย	1.76	1.09	น้อย
9.คิดว่า LGBTQ เป็นบุคคลที่แตกต่างจากคนปกติทั่วไป	1.77	1.00	น้อย
10.คิดว่า การลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ LGBTQ เป็นการหยอกล้อที่ไม่ผิดอะไร	1.71	1.02	น้อย
เฉลี่ยทัศนคติที่ไม่เหมาะสมที่มีต่อ LGBTQ (n=360)	2.15	1.12	น้อย

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ทักษะชีวิตที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ LGBTQ อยู่ในระดับที่น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 (S.D.=1.12) ซึ่งหากพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างคิดว่าผู้ที่เป็น LGBTQ เป็นบุคคลที่เอ็นเตอร์เทนและตลกขบขัน คิดว่า LGBTQ เป็นเพศที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม และคิดว่า LGBTQ ยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ทุกอาชีพเหมือนคนทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31, 2.90, และ 2.74 (S.D.= 1.29, 1.09 และ 1.50) ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างคิดว่า LGBTQ ยังคงเป็นเพศที่น่ารังเกียจทั้งจากสายตาสังคมและปัจเจกบุคคล คิดว่าเพศสัมพันธ์แบบเพศเดียวกันของ สังคมไทยเป็นเรื่องปกติ คิดว่าการกลั่นแกล้ง LGBTQ ในลักษณะการบูลลี่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้โดยไม่แปลกอะไร คิดว่าสังคมไทยไม่ควรมี LGBTQ ในสังคมไทย คิดว่า LGBTQ เป็นบุคคลที่แตกต่างจากคนปกติทั่วไป คิดว่าการลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ LGBTQ เป็นการหยอกล้อที่ไม่ผิดอะไร อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92, 1.81, 1.78, 1.76, 1.76, 1.77 และ 1.71 (S.D.= 1.08, 1.07, 1.11, 1.00, 1.09, 1.00 และ 1.02) ตามลำดับ

3.พฤติกรรมความรุนแรงของคนในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อ LGBTQ จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสามารถพิจารณาถึงพฤติกรรมความรุนแรงของคนในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อ LGBTQ ดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 การวิเคราะห์พฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ

ข้อคำถามพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ	แปลผล		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.เคยหัวเราะหรือสนุกกับเรื่องตลกขบขันที่เกิดกับพฤติกรรมหรือการแสดงออกของ LGBTQ	2.96	1.25	ปานกลาง
2.เคยหยอกล้อ LGBTQ ในลักษณะการพูดหรือใช้ข้อความแซว หยอกล้อหรือด่าทอ	2.03	1.18	น้อย
3.เคยกลั่นแกล้ง LGBTQ ในลักษณะการล้อเล่น หรือล้อเลียน	2.00	1.24	น้อย
4.เคยไม่ยอมรับหรือหลีกเลี่ยงการเป็นเพื่อนกับ LGBTQ หรือไม่ อยากให้คนในครอบครัวเป็น LGBTQ	1.89	1.15	น้อย
5.เคยใช้ความรุนแรงกับ LGBTQ ไม่ว่าจะทางวาจา ทางความคิด หรือการกระทำใดก็ตาม	1.88	1.20	น้อย
5.เคยไม่ยอมรับว่า LGBTQ เป็นบุคคลที่เหมือนกับคนปกติทั่วไป	1.86	1.14	น้อย
6.เคยเลือกปฏิบัติกับ LGBTQ ในลักษณะที่แตกต่างจากคนทั่วไป	1.78	1.10	น้อย
7.เคยปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการทำงานร่วมกับ LGBTQ	1.72	1.03	น้อย
8.เคยแสดงความรังเกียจหากต้องอยู่ใกล้ LGBTQ หรือเมื่อพบเจอ LGBTQ	1.70	1.01	น้อย
9.เคยขกต้อย ตบตี ผลัก หรือทำร้ายร่างกาย LGBTQ	1.69	1.88	น้อย
เฉลี่ยพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ	1.69	1.14	น้อย

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ LGBTQ อยู่ในระดับที่น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.69 (S.D.=1.14) ซึ่งหากพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเคยหัวเราะหรือสนุกกับเรื่องตลกขบขันที่เกิดกับพฤติกรรมหรือการแสดงออกของ LGBTQ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96

(S.D.= 1.25) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างเคยหยอกล้อ LGBTQ ในลักษณะการพูดหรือใช้ข้อความแซว หยอกล้อ หรือด่าทอ เคยกลั่นแกล้ง LGBTQ ในลักษณะการล้อเล่น หรือล้อเลียน เคยไม่ยอมรับหรือหลีกเลี่ยงการเป็นเพื่อน กับ LGBTQ หรือไม่ยากให้คนในครอบครัวเป็น LGBTQ เคยใช้ความรุนแรงกับ LGBTQ ไม่ว่าจะทางวาจา ทาง ความคิด หรือการกระทำใดก็ตาม เคยไม่ยอมรับว่า LGBTQ เป็นบุคคลที่เหมือนกับคนปกติทั่วไป เคยเลือกปฏิบัติ กับ LGBTQ ในลักษณะที่แตกต่างจากคนทั่วไป เคยปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการทำงานร่วมกับ LGBTQ เคยแสดงความรังเกียจหากต้องอยู่ใกล้ LGBTQ หรือเมื่อพบเจอ LGBTQ เคยชกต่อย ตบตี ผลัก หรือทำร้ายร่างกาย LGBTQ อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.03, 2.00, 1.89, 1.88, 1.86, 1.78, 1.72, 1.70 และ 1.69 (S.D.= 1.18, 1.24, 1.15, 1.20, 1.14, 1.10, 1.03, 1.01 และ 1.88) ตามลำดับ

4.ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ พบว่าทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ และ พฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.800 มีตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ตัวแปรต้น	(ทัศนคติที่มีต่อ
ตัวแปรตาม	LGBTQ)
พฤติกรรมความรุนแรงที่มี	0.800**
ต่อLGBTQ	(p=.000)

จากตารางที่4 แสดงให้เห็นว่าทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมความรุนแรงที่มี ต่อ LGBTQ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.800 แสดงว่า หากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมต่อ LGBTQ เพิ่มขึ้นจะทำให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ เพิ่มขึ้นไปด้วย

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยโดยได้พิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็นต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วย

1.ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ LGBTQ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมต่อ LGBTQ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวคนธ์ โทบุราณ และสุวีรี ศิวะแพทย์ (2555) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี ทัศนคติที่ไม่เหมาะสมต่อ LGBTQ ที่นี้สามารถอธิบายได้ว่า หากกลุ่มตัวอย่างเปิดรับเนื้อหาความคิดที่แตกต่างกัน ออกไป หรืออารมณ์เกี่ยวกับภูมิหลังหรือประสบการณ์ต่างๆ ที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมของ LGBTQ หรืออาจเกิดจากการ

ถ่ายทอดทัศนคติของคนบางคนที่ตนพึงพอใจ เช่น พ่อ – แม่ ที่ส่วนใหญ่มองว่าผู้ที่มีพฤติกรรมของ LGBTQ เป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางเพศ ก็ย่อมทำให้ทัศนคติที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ แตกต่างกันไปด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ UNDP (2562) พบว่า ทัศนคติโดยรวมของคนไทยต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ LGBTQ เป็นบวก มีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่ม LGBTQ

2. พฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ LGBTQ พบว่า พฤติกรรมความรุนแรงของคนในจังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อ LGBTQ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชีรา ทองกระจาย (2558) พบว่า LGBTQ ต้องเผชิญการเลือกปฏิบัติความรุนแรงทั้งทางวาจาและทางกาย และความไม่เป็นธรรมด้วยเหตุแห่งเพศ ที่สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมความรุนแรงที่แสดงออกถึงความรุนแรงทางวาจาและทางกาย ที่แสดงออกทางคำพูดหรือการกระทำ ก็ถือเป็นการคุกคามทางเพศ หรือการรังแกในรูปแบบหนึ่ง เช่น ล้อเรื่องเพศ พูด แชว การกระทำต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ UNDP (2562) พบว่า คนที่มีความหลากหลายทางเพศยังถูกตีตราเลือกปฏิบัติใช้ความรุนแรง และแบ่งแยก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ พบว่า ทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปารณีย์ จงรักษ์ และอนุชา ทิรคานนท์ (2557) พบว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางสังคม ที่สามารถอธิบายได้ว่าทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรง และการได้ข้อสรุปเช่นนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม (Triandis, 1971) ที่อธิบายว่า ทัศนคติมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลในขณะเดียวกัน การแสดงพฤติกรรมของบุคคลก็มีผลต่อทัศนคติของบุคคลด้วย ที่นี้สามารถอธิบายได้ว่าหากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมก็จะเกิดพฤติกรรมความรุนแรงที่ไม่เหมาะสมตามมา

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ด้านทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ และ พฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลกส่งเสริมการมีทัศนคติที่ดีต่อ LGBTQ และ รมรณรงค์ไม่ใช้พฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ได้แก่

1. ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ส่งเสริมทัศนคติที่เหมาะสมเพื่อให้คนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีทัศนคติที่ดีขึ้น โดยให้ทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลกได้นำข้อมูลต่างๆจากการวิจัยในครั้งนี้มาส่งเสริมให้องค์ความรู้แก่ประชาชน น่าจะใช้ประโยชน์จากความร่วมมือนี้

2. ผลักดันการรวมกลุ่มรณรงค์ให้ประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไม่ใช้พฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ มีกฎกติกาหรือข้อบังคับที่สามารถบังคับให้ไม่ใช้ความรุนแรงเหมือนกันทั้งอำเภอ ตลอดจนมี

การจูงใจโดยการให้รางวัลประชาชนที่เป็นแกนนำรณรงค์เพื่อจะทำให้เกิดการตื่นตัวของเกษตรกรและประชาชนเองและแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมความรุนแรงนั้นไม่ควรไปกระทำกับใครหรือ LGBTQ ก็ตาม

3. สร้างกิจกรรมที่ให้ประชาชนไม่ใช่แค่กลุ่ม LGBTQ แต่เป็นประชาชนทุกเพศทุกวันมีภาคได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การสร้างทัศนคติที่ดีและพฤติกรรมความรุนแรง เพื่อให้ประชาชนได้พบปะกัน ทั้งนี้จะช่วยทำให้ทัศนคติที่ว่า LGBTQ เป็นตัวตลกของสังคม รวมถึงในสังคมจะสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่นำมาซึ่งการเข้าใจและยอมรับ LGBTQ ทลายความเกลียดชังที่ฝังรากลึกมานานการปลูกฝังทัศนคติและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขแก่ทุกคน และรวมไปถึงนำผลการวิจัยที่ได้ขึ้นไปให้กับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงที่มีต่อ LGBTQ ที่เกิดจากทัศนคติที่มีต่อ LGBTQ ให้ประชาชนคนในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้เข้าใจในตัว LGBTQ มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์สิริ จันทรเจริญ. (2554). *การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง. เอกสารการวิจัยทางการพยาบาล:แนวคิดหลักการ และวิธีปฏิบัติ*. สืบเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2564, เข้าถึงได้จาก http://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResearchMethodology_2554
- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). *พัฒนาครู สู้โค้ช เคารพความต่าง ลด Cyber bully*. สืบเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/900210>
- ชิษณุพงศ์ นิธิวนา. (2561). *สังคมเปิดแต่ LGBTQ ยังถูก ‘เหยียด-ล้อเลียน’ หรือใครๆ ก็ทำ*. สืบเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.tcijthai.com/new/2018/7/scoop/8144>
- ชีรา ทองกระจ่าย. (2558). *ศึกษาเรื่อง การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศในที่ทำงาน : กรณีศึกษากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในหน่วยงานรัฐ*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิต้าโพล. (2556). *สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3*. เข้าถึงได้จาก <https://nidapoll.nida.ac.th/>
- นิต้าโพล. (2558). *สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3*. เข้าถึงได้จาก <https://nidapoll.nida.ac.th/>
- นิต้าโพล. (2562). *สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3*. เข้าถึงได้จาก <https://nidapoll.nida.ac.th/>
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย*. องค์การแรงงานระหว่างประเทศประจำประเทศไทย กัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. โครงการส่งเสริมสิทธิความหลากหลาย และความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน (PRIDE). กรุงเทพฯ : องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- ปารณีย์ จงรักษ์ และอนุชา ทิรคานนท์. (2557). *ศึกษาเรื่อง การเปิดรับสื่อ ทัศนคติ การแสดงออกทางสังคมของกลุ่มหญิงรักหญิง*. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*, 7(1): 59-62.
- เสาวคนธ์ โทบุราณ และสุวิรี ศิวะแพทย์. (2555). *ทัศนคติของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มีต่อพฤติกรรมรักร่วมเพศ*. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(3): 160-164.

อดิสร จันทรสุข และคณะ. (2563). รายงานการศึกษารูปแบบการสนับสนุน LGBTI+ และ 4P. คณะวิทยาการ
เรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Noknoi, C. & Wutthirong, P. (2007). Workforce Diversity: Sexual Orientation Discrimination in
Thailand. *International Journal of Diversity in Organizations, Communities & Nations* 3(7):
152 - 156.

Infographic Thailand. (2557). *สังคมไทยยอมรับ LGBT แค่เพียงลมปาก*. สืบเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2564,
เข้าถึงได้จาก <http://infographic.in.th/infographic/สังคมไทยยอมรับ-lgbt-แค่เพียงลมปาก>

UNDP. (2019). *Tolerance but not inclusion*. Retrieved January 29, 2021, from
<https://www.undp.org/publications/tolerance-not-inclusion>

The Primary Observation in relation to the Meaningfulness of Being Thai Lady Boy University Students

Received: 12/02/2565

Revised: 29/06/2565

Accepted: 29/06/2565

Panapa Chintaradeja¹

Abstract

This study aimed to find the primary observation in relation to the meaningfulness of being Thai lady boy university students. It employed ‘feminist post-structuralism’ approach to be a theoretical framework in order to understand ‘Thai lady boy students. The data was gathered by purposive in Thai university. The study was used in-depth interview to collect data and analyzed in thematic analysis. The finding showed two themes of Thai lady boy university students which are ‘Kathoeys’ and ‘Third gender’.

Keywords: Feminist post-structuralism, Lady Boy, Kathoeys

Introduction

Feminist post-structuralism makes visible, analyzable and revisable, in particular, the male/female and straight/lesbian binaries, which are, in turn, mapped on to other binaries, normal/ abnormal, rational/irrational. Through analysis of texts and talk, it shows how relations of power are constructed and maintained by granting normality, rationality and naturalness to the dominant term in any binary, and in contrast, how the subordinated term is marked as other, as lacking, as not rational (Davies & Gannon, 2005). Therefore, privileged heterosexuality as the norm for all sexual conduct both western and eastern society.

Heterosexuality is persistently accepted to be the ideas of sex categories, to be a man is to be a heterosexual man, to be a woman was to be a heterosexual woman. This can clearly conclude that the interaction in the society is filtered and seen via the lens of a heteronormative gaze. The heterosexual discursive practice plays vital roles in the society. The discourse of ‘heterosexuality’ is dominated the pattern of sexual relationship between man-woman. It is embedded into traditional context which is so called ‘compulsory

¹Research Director of Brand Matrix Research Company Limited

*E-mail ppanapa@gmail.com

heterosexuality'. Compulsory heterosexuality is a famous concept by Adrienne Rich in the 1980s, is the enormous, hegemonic, support the belief which everyone is assumed and positioned to be heterosexual. Heterosexuality is positioned as the cornerstone of the sex/gender system in which two sexes and two genders exist. Heterosexual norms, relationships, histories and meaning making are, therefore, naturalized, supported, and enforced through hegemonic discursive practices and structures in everyday life (Leap 2007).

Thus, compulsory heterosexuality is enhanced completely by patriarchal system but could be available in many perspectives: via advertising, mass media, pop culture, and general cultural norms. For instances, the premise which the man and woman would get married because it is the standard norm of society. Also, every family nurtures the children to be heterosexual. Religion and secular perception presume that everyone in the world is heterosexual or treat heterosexuality as a norm. While norms are reiterated, taught, and learned in a myriad of places (everywhere, in fact), schools stand out as a sort of concentrated norm constructing space (Reimers 2007). Society romanticizes and embeds the heterosexual relationship via pop culture through many kinds of mass media. Consequently, anyone who diverts from heterosexuality is seen as a threat to the established hierarchy of gender.

Moreover, compulsory heterosexuality always imposes a penalty on those who do not conform to heterosexuality. Then, homosexuality is labeled taboo and, also, criminalized, while pressure is on person to form heterosexual relationships and bonds. The demand to enforce man-woman relationships as a social norm recommends that heterosexuality may be less an innate response and more of a social conditioning. Heterosexual norms, not biological instinct have such a powerful influence on university's student gender behavior. Normative heterosexuality is, thus dependent upon the reproduction of binary gender identifications (male-masculinity), (female-femininity). Man and woman are trapped with the dominant discourse of 'heterosexuality'. Dominant discourses are socially and culturally produced, constitute power by constructing objects in particular ways, and play a critical role in the interpretation of meaning (Francis 2000). To exemplify, Hawkes (1999) states that these discourses have been historically shaped by fields such as religion, medicine, law, media and academic disciplines. Also, Allen (2003) points out that dominant discourse derives considerable power from their entrenchment within discursive fields such as the legal system, religion, and the family. In the educational institution as university and college, the students have to be followed the culture of heterosexual discourse as well. To support, it is a

commonly taken for granted view that female students should act like girls and male students should act like boys Generally, the heterosexual discourse is dominated and embedded to the society tightly.

Accordingly, the students who do not follow the dominant pattern of heterosexuality would be somewhat catch the subject position and have their own subjectivity. The aim of post-structuralist feminism is to disrupt the status quo and traditional power structures by critiquing taken for granted assumptions and establishing contexts whereby individuals can draw up other vocabularies to produce new meanings and practices (Alvesson & Deetz, 2000).

This study finds the primary observation in relation to the meaningfulness of being Thai lady boy university students. It deems that discourses offer particular ways of seeing the world and being in the world. This study employs the feminist post-structuralism for granted to be a critical lens to perceive the meaningfulness of individual Thai lady boys' university students in terms of rewrite the meaningfulness of one's own subjectivity to present in themes in terms of Thai contexts.

Objectives

To find the primary observation in relation to the meaningfulness of being Thai lady boy university students.

Literature reviews

Feminist post-structuralism is used philosophically at the way in which marginal people are treated in the world and attempts to break down barriers by identifying how society influences to individual and how the marginal people make sense to themselves. The following studies describe the implementations and advantages from feminist post-structuralism.

Firstly, (Barrett 2005) points out that feminist post-structuralism disrupts countless notions many of us have been “raised” with, conceptualizing what feminist post-structuralism might mean for understanding and enacting environmental education research and practice can be difficult. This paper articulates understandings and assumptions of post-structuralism and explores how it has enabled me to come to know in a way that the researcher would not otherwise. She claims that feminist post-structural research necessarily produces better knowledge, but that it produces different knowledge than that undertaken by positivist, interpretivist or critical approaches. Linking theoretical discussion to on the ground examples, she examines notions of subjectivity, agency, and the constitutive nature of discourse.

Therefore, (Blaise,2009) focuses on how gender is created and sustained in an urban kindergarten classroom. By investigating the phenomenon of compulsory heterosexuality and analyzing gender from a feminist poststructuralist perspective, this study explored how young children take an active part “doing” gender by socially constructing meanings about femininities and masculinities from the gender discourses available to them in their everyday worlds. In addition, it looks at how they used their understandings of heterosexuality to regulate the gendered social order of the classroom. Qualitative procedures of taking field notes, audiotaping and videotaping children's talk and actions in the classroom, and collecting of student artifacts were used over a 6-month period to gain in-depth descriptive information about how children socially constructed themselves as gendered beings through the heterosexual matrix.

(Panapa, 2019) explores the experiences toward ‘Midlife Professional Woman’ by employing ‘feminist post-structuralism’ to be a theoretical framework in order to understand the subjectivity of ‘Midlife Professional Woman’. Feminist Post-structuralism is taken for granted to be a critical lens to understand the ‘meaning and experience’ regarding to the individual subjectivity. The data is gathered by purposive and snowball sampling. The study is used in-depth interview to collect data. The data is analyzed in content analysis. The finding is contented and analyzed into narrative description.

(Shereen, et al. 2020) describe the experiences of lesbian, gay, bisexual, transgender, questioning, intersex, two spirit, and queer (LGBTQ+) youth with school-based sexuality education (SBSE), as well as to document strategies LGBTQ+ youth are using to address their evolving and specific sexual health needs outside of SBSE. Researchers conducted focus groups with 17 adolescents (ages 14–18) from urban and suburban Midwestern cities. Results of this study indicate LGBTQ+ youth find SBSE to be heteronormative, cisgender focused, and primarily focused on pregnancy and disease prevention, which contributes to LGBTQ+ youth experiences of exclusion. Results of this study suggest that school personnel should consider alternatives to traditional SBSE models to meet the needs of LGBTQ+ youth, and that an important part of SBSE should include guidelines for Internet safety.

(Chapman,2021) states that feminist post-structuralism and queer theory were used to examine Australian early childhood educators’ views on children’s gender identity development, and the content on gender in the Australian Government’s Early Years Learning Framework. The methodology and study design were based upon qualitative phenomenological

research methods. The participants consisted of 12 early childhood educators who worked in kindergarten and long day care settings. The data was collected through semi-structured focus groups and semi-structured interviews. Feminist post-structuralist discourse analysis was used to identify discourses deployed within participants' responses in relation to how they may enable or constrain pro-diversity spaces.

In these senses, there is no absolute truth in relation to the subjective experiences of the individual in many research and so on, which is waiting to be demonstrated. There is no absolute truth about the way we will be, as researcher, I will illustrate this study in terms of the meaningfulness of being Thai lady boy university students.

Theoretical underpinning: Feminist Post-Structuralism

A feminist post-structuralism lens is valuable because it offers a framework for discovering and sensitivity challenging oppressive discourse which could be informed the individual subjectivity. A feminist post-structural perspective incorporates gender issues into a post-structural framework (Arslanian-Engoren, 2002; Weedon, 1997) and provides a critical standpoint from which to view and analyze the significance of individual sexuality. Weedon (1997) describes the feminist concern with post-structural theory as a way to conceptualize multiple subject positions with varied discourses, a way to give voice to constructed meaning and rewrite personal experiences.

Thus, feminist post-structural assumptions claim that there is a subjectivity formed by gender that is socially, historically, and politically based, that power and knowledge are mutually generative, that knowledge is developed in historical, social, and political contexts and is fallible, and that while power is exercised in relation to resistance (Foucault 1990/1976). Furthermore, feminist post-structuralism, goals of scholarship would include developing understandings or theories that are historically, socially, and culturally specific and that are explicitly related to changing oppressive gender relations. Rather than "discovering" reality, "revealing" truth, or "uncovering" the facts, feminist post-structuralism would, instead, be concerned with disrupting and displacing dominant (oppressive) knowledge (Gavey 1989). Interestingly, Letts (1987) points out that feminist post-structuralism acknowledges the sense of one's subjectivity as shifting, multiple, and sometimes contradictory. Anyway, translating this theoretical stance into the lives and bodies of people proves quite challenging.

Feminist post-structuralism discourse views the struggle over identity within the subject as inseparable from the struggle over the meaning of identities and subject positions within the

culture at large. Instead of framing the slipperiness of identity as a problem to be solved or an obstacle to be avoided, feminist post-structuralists regard the ability to fix the identities and to be known through them in any definitive way as a powerful means through which we can ‘denaturalize’ ourselves and embrace change (Allan, Iverson, S and Ropers-Huilman, R 2009). Hence, a feminist post-structural analysis is interested in exploring how discourse and power relation have shaped and normalized perceptions and truths in relation to Thai lady boy university students. Within feminist post-structuralism a multiple of definitions of things, way of lives, concept and perspectives are acceptable. However, with this research, it will support many pathways by concentrating to the texts of others and to explore, interpret and explain individual subjectivity within feminist post-structuralism framework. This study will seek the theme of meaningfulness regarding being Thai lady boy university who lives against the heterosexual norm of society.

The definition of terms

Meaningfulness: the robustness and amount of individual meaning-connections (Thomas, J. L. 2019). *Lady boy*: is commonly attributed to males who dress as woman and assume or are born with feminine characteristics (Forbes, et al. n.d.).

Scope of the study

The purpose of this study is to explore the primary observation in relation to the meaningfulness of being Thai lady boy university students.

This study is drawn on phenomenology study which is concerned with the study of experience from the perspective of the individual in relation to being lady boy by conducting in Thai university. Data is gathered by semi-structured and in-depth interview and analyzed in thematic analysis. Over a 4-month period, six Thai lady boy students in Thai university are interviewed with the purposive sampling technique. The interviews are conducted in university area, each approximately 2 hours in duration. With the participants’ consent, all six interviews are recorded, transcribed, and translated into English by researcher. Then, it will be analyzed and described in thematic analysis which is the process of identifying patterns or themes within qualitative data to facilitate the discovery of significant themes in relation to ‘lady boys in Thai university.

Findings

Meaningfulness of being ‘lady boy’

Theme 1: Kathoey

Kathoey is a person who is sex and gender are not matched. Also, it is natural and spiritual from inside. Kathoey means a person who is not satisfied to be a boy. They really want to be a girl. Although society judges or labels them ‘deviant’ but Kathoey thinks that they have got the perfect right to love a boy.

Theme 2: Third gender

Third gender is more acceptable in Thai society. Third gender is not freak or sick, we are human like everybody else in this world. The norm and culture keep embedding that ‘girl with boy’ type is third gender. Third gender are categorized, either by themselves or societies to become ‘third gender’.

Discussions and Conclusions

This study presents the primary observation in relation to the meaningfulness of being Thai lady boy university students. Also, it explains the thematic meaning of “lady boy” in terms of individual subjectivity on their sexual selves regarding see and be in the world. Rather than being viewed as a lady boy student who are oppressed and marginalized by heterosexual norms which gender norms tied to the presumption of heterosexuality. The ‘feminist post-structuralism’ theory enables us to see Thai lady boy university students and explain the meaningfulness of “lady boy. As (Chapman 2022) finds that ‘feminist post-structuralist discourse analysis was used to identify discourses deployed within participants’ responses in relation to how they may enable or constrain pro-diversity spaces.

In the light of main finding, feminist post-structuralism attempts to recognize the importance of standpoints and lens through which Thai lady boy university students’ experiences to be ‘kathoey’ and ‘third gender’ are viewed and meaningfulness are made. Accordingly, the meaningfulness of ‘lady boy, which is concurrent with the research in (Chan and Cheung 2021) which states that from the very beginning, gender is part of our everyday lived experience. Early on, children begin learning and integrating messages about gender into their identities and behaviors.

In addition, the findings indicate that the lady boy student’s experiences have no mutual definitions by being ‘lady boy’. The lady boy students make senses of their world in the

senses of their own. It might be given in the discursive systems of meaning which depends on the way regarding lady boy students are interpreted the world on the discourses which would be available to them in different situations. To support, (Fivush, R., & Grysman, A., 2022) state interestingly that narrative and gender as mutually constituted meaning-making systems and converge on the idea that narratives are constructed within deeply embedded gendered ways of being in the world.

Moreover, the findings of this research are consistent with previous study of (Suphsert 2021) which points out that 'due to the persistence of racial and gender stereotyping, Thai women have become more self-colonize and reconcile with their power'. Also, the finding of this study confirms previous findings by (Mata, et al. 2021) which demonstrates that 'participants described varied experiences with school-based sexuality education (e.g., none, abstinence only, covered sexual health in some way), but it rarely addressed their unique needs.

Thus, in this study 'feminist post-structuralism' has been served as the frame which can introduce an active, fluid experiences regarding lady boy student's individual perspective which has enhanced us to understand how students make senses of their world and constitute the meaning of themselves. Lastly, the finding points out that dominant discourse as 'heterosexuality' is not significant for lady boy students to produce the meaningfulness for being 'kathoe' and 'third gender'. A feminist post-structuralism offers the pathways to intensify this study in terms of focusing on multiple perspectives and open the interpretation and some spaces for lady boy student's voices of the past and present in order to express a plethora of meaningfulness of being 'kathoe' and 'third gender' in Thai university.

Suggestions

This study is merely the primary observation in relation to the meaningfulness of being Thai lady boy university students. Then it should be concerned to find the meaningfulness of 'lady boys' by using other interesting theories in the next future research.

References

- Allan, E. J., Iverson, S, and Ropers-Huilman, R. *Reconstructing policy in higher education: Feminist post-structural perspectives*. Routledge., 2009.
- Allen, Louisa. "Girls Want Sex, Boys Want Love: Resisting Dominant Discourses of (Hetero)sexuality." *Sexualities*, 2003: 215–236.

- Alvesson, M., & Deetz, S. *Doing critical management research*. Sage, 2000.
- Arslanian-Engorgen. "Feminist post-structuralism: A methodological paradigm for examining clinical decision-making." *Journal of Advanced Nursing*, 37(6), 2002: 512-517.
- Aston, Megan, Sheri Price, Sara Frances, and Louise Kir. "More than meets the eye. Feminist poststructuralism as a lens towards understanding obesity." *Journal of Advanced Nursing* 68(5), 2012: 1187–1194.
- Baise, Minse. "'What a girl wants, what a girl needs': Responding to sex, gender, and sexuality in the early childhood classroom." *Journal of Research in Childhood Education*, 23(4), 2009: 450-460.
- Barrett, M. J. "Making (Some) Sense of Feminist Poststructuralism in Environmental Education Research and Practice." *Canadian Journal of Environmental Education*, 10(1), 2005: 79-93.
- Chan, Anita Kit-Wa, and Adam Ka-Lok Cheung Cheung. "Exploring the Masculinities of Young Men in Hong Kong." *Final Report. Hong Kong: The Women's Foundation*, 2021.
- Chapman, Rachel. "Moving beyond 'gender-neutral': creating gender expansive environments in early childhood education." *Gender and Education* 34.1, 2022: 1-16.
- Davies, B., & Gannon, S. (2005). *Feminism/Post-structuralism*.
- Fivush, R., & Grysman, A. (2022). *Narrative and gender as mutually constituted meaning-making systems*. Memory, Mind & Media.
- Forbes, A, Hinshelwood C, Henle D, and Wilner D. *Ladyboy: Thailand's Theater of Illusion*. Cognoscenti Books, n.d.
- Foucault, M. *The history of sexuality vol. 1: An introduction*. (R. Hurley, Trans.), 1990/1976.
- Francis, B. "Post-structuralism and nursing: Uncomfortable bedfellows." *Nursing Inquiry*, 2000.
- Gavey, N. "Feminist poststructuralism and discourse analysis: Contributions to feminist psychology." *Psychology of women quarterly*, 13(4), 1989: 459-475.
- Hawkes, G. *A Sociology of Sex and Sexuality*. Bucking Ham: Pen University Press, 1996.
- Leap, W. "Language, socialization and silence in gay adolescents." In *Sexualities & communication in everyday life*, by K. E. Lovaas & M. N. Jenkins (Eds.), 95-106. Thousand Oaks, CA: Sage, 2007.
- Letts, W. "Bringing feminist poststructuralism to bear on [mathematics] teacher education." *Language*, 1987: 623-627.
- Mata, David, Aaron K. Korpak, Brianna L. Sorensen, Brian Dodge, Brian Mustanski, and Brian A. Feinstein. "A Mixed Methods Study of Sexuality Education Experiences and Preferences

Among Bisexual, Pansexual, and Queer (Bi+) Male Youth." *Sexuality Research and Social Policy*, 2021.

Reimers, Eva. "Always somewhere else—heteronormativity in Swedish Teaching Training." In *NORMS AT WORK: CHALLENGING HOMOPHOBIA AND HETERONORMATIVITY*, by Lena Martinsson, Eva Reimers, Jolanta Reingarde, & Anna Sofia Lundgren, 54-67. Norra Skåne Offset AB, 2007.

Shereen, C, Katherine Clonan-Roy, Kimberly A. Fuller, Elizabeth A. Goncy, and Nicole Wolf. "Exploring the experiences and responses of LGBTQ+ adolescents to school-based sexuality education." *Psychology in the Schools*, 59(1), 2020: 34-50.

Suphsert, Lallalit. *The experiences of racial and gender stereotyping: The case study of Thai women in Sweden*. Graduate School Master Thesis, Sweden: Lund University, 2021.

Thomas, J. L. (2019). *Meaningfulness as sensefulness*. *Philosophia*, 47(5), 1555-1577.

Weedon, C. *Feminist practice and post-structuralist theory (2nd)*. Oxford, UK: Blackwell, 1997.

การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันของนักเรียน

ในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

A study of the severity on bullying behavior among the students in Secondary Schools of Mueang District in Phitsanulok Province

Received: 10/06/2565

Revised: 28/06/2565

Accepted: 28/06/2565

อนรรักษ์ จันทร์รอด¹

Anuruk Chanrod¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์การศึกษา 1.เพื่อศึกษาลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกัน 2.เพื่อศึกษา ระดับความความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง 3.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยผู้วิจัย ได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขต อำเภอเมืองพิษณุโลก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 จำนวน 388 ชุด โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบและลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบมากที่สุดมีดังนี้ รูปแบบ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางคำพูด คิดเป็นร้อยละ 82.0 ซึ่งถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการ การล้อเลียน การ นินทา และการเข้าแหย่ รองลงมารูปแบบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 68.0 ที่ระบุว่าเคย ถูกกลั่นแกล้งทางร่างกาย ซึ่งถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการ การเตะ การตี การผลัก รูปแบบพฤติกรรมการกลั่น แกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ คิดเป็นร้อยละ 45.0 ที่ระบุว่าเคยถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ ซึ่งถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของ การกลั่นแกล้ง โดยใช้กลุ่มเพื่อนกดดันให้แยกจากกลุ่ม โดยใช้กลุ่มเพื่อนกระจายข่าวลือให้ถูกเข้าใจผิดในแง่ลบ และโดยใช้กลุ่มเพื่อนประณาม กล่าวโทษ ไม่ให้เพื่อนเข้าใกล้

ในส่วนระดับความรุนแรงจำนวนครั้งของการถูกกลั่นแกล้งพบว่า นักเรียนถูกกลั่นแกล้งทางร่างกาย ทาง คำพูด และเชิงสัมพันธ์ภาพ อย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และมากถึงจำนวนมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และในส่วน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกกลั่นแกล้ง พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวพบว่า นักเรียนเคยถูกคนในครอบครัวตีทันทันทีเมื่อทำ ให้เขาโกรธ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.58 ปัจจัยแวดล้อมด้านเพื่อนพบว่า เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนแกล้งคนอื่น นักเรียนก็จะเข้าไปร่วมทันที มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง 3.37 ปัจจัยแวดล้อมด้านสื่อ นักเรียนอ่านหนังสือ การ์ตูนที่มีความรุนแรงและนำมาใช้ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.54

คำสำคัญ: พฤติกรรมการกลั่นแกล้ง, ความรุนแรง, โรงเรียนมัธยมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

¹ Students of the Social Work Program Faculty of Social Sciences and Local Development

Phibunsongkhram Rajabhat University

Email: bodyseed00121@gmail.com

Abstract

This research has educational objectives 1. To study the characteristics of bullying behavior 2.To study the severity of bullying behavior 3. To study the factors affecting the bullying behavior In secondary schools, Muang district, Phitsanulok province was a quantitative research. (Quantitative research) in which the researcher collected data using a questionnaire with a sample of students in secondary schools in Mueang Phitsanulok District. 350 sets of Mathayomsuksa 1 to Year 6 levels were analyzed by statistical data. including mean, percentage, standard deviation.

The results revealed that the most common patterns and characteristics of bullying behavior are as follows: 1. Speech bullying behavior patterns 82.0 percent were bullied in the form of teasing, gossip and teasing. followed by physical bullying behavior patterns 68.0 percent said they had experienced physical bullying. which is bullied in the manner of tapping, hitting, pushing, the relationship model of bullying behavior 45.0 percent said they had been correlated. which was bullied in the manner of bullying by using a group of friends to pressure them to separate from the group Using a group of friends to spread rumors to be misunderstood in a negative light and by using a group of friends to condemn, blame, do not let friends close In the severity level, the number of times of being bullied was found. Students were subjected to physical, verbal, and relational bullying at least once a week. and up to more than 5 times a week As for the factors affecting the bullying, it was found that the family factor found that The student had been immediately beaten by his family when he made him angry. with the highest average of 3.58 and students were used to be compared to students who are inferior to those in their family with an average of 3.37 The mean was at a moderate level of 3.37 and the group of students liked to use force to bully others. with a moderate mean of 3.36 and the students' friends acted as class residents. The mean was at a moderate level 3.36 media environment factors. Students read violent manga and use it in real life. with the highest average of 3.54

Keywords: Bullying Behavior, Violence, High School

บทนำ

สำหรับในประเทศไทย จากผลวิจัยของกรมสุขภาพจิตระบุว่าประเทศไทยมีเด็กนักเรียนที่โดนกลั่นแกล้งในโรงเรียนปีละ 600,000 คน เมื่อคิดเป็นอัตราส่วนแล้วเท่ากับประมาณ 40% ถือเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น(กรมสุขภาพจิต, 2561) (เอกสารจากเว็บไซต์) โดยช่วงอายุที่โดนการกลั่นแกล้งรุนแรงมากที่สุดคือช่วงอายุ 13 – 18 ปี(ศูนย์ให้คำปรึกษาสุขภาพจิตและครอบครัว, 2019) (เอกสารจากเว็บไซต์) จากข้อมูลผลสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนในประเทศไทย พ.ศ. 2558 โดยองค์การอนามัยโลกร่วมกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จากกลุ่มนักเรียนจำนวน 5,894 คน พบว่ามีนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในช่วง 30 วันก่อนการสำรวจ 1,621 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.3(Bangkok: World HealthOrganization, ThailandCountry Office, 2017), p.5-6) และจากผลวิจัยในหัวข้อ ความสุขของการชมแข่งรักแกลและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กมัธยมต้น เขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2554 จากกลุ่มตัวอย่าง 410 ราย พบความสุขของการชมแข่งรักแกลในเด็กมัธยมต้นร้อยละ 23.4 แต่หากรวมอัตราของคนที่ถูกรังแกและตนไปรังแกผู้อื่นด้วยคือร้อยละ 58.3 นั้นหมายถึงกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการชมแข่งรักแกลทั้งหมด ความสุขจะเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 81.7 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงมาก(ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และคณะ, 2557) อาจเป็นเพราะว่าในช่วงมัธยมศึกษาเด็กกำลังเติบโตขึ้น แต่ก็มีภาวะบางอย่างในตัวเอง ตัวนักเรียนในวัยนี้ต้องการ Self-esteem คือการเห็นคุณค่าในตนเองเป็น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนเองเกี่ยวกับการยอมรับนับถือ ตนเอง เห็นคุณค่า และมีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้ง ประเมินตนเองทั้งทางบวกและทางลบ(Rosenberg, 1965) เมื่อบางคนมีลักษณะเด่นที่ดูแตกต่าง อย่างการได้รับคำชมจากอาจารย์มากกว่าคนอื่น มีผลการเรียนที่ดีกว่า หรือแม้แต่มิเพศที่แตกต่างจากเพศกระแสหลัก เป็นเหตุให้บางคนต้องแสวงหาคนวิธีการแสดงอำนาจที่เหนือกว่าในด้านใดด้านหนึ่ง การกลั่นแกล้งจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะกระทำ(Siravit, 2018)

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนเป็นพฤติกรรมที่มีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้งนั้นมีผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ที่ถูกกระทำพฤติกรรมของการกลั่นแกล้งนั้น เราสามารถพบเห็นได้ในเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน จากการสำรวจเด็กจำนวน 15,686 คน จากทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ในระดับ ป. 6 ถึง ม. 4 ทั้งโรงเรียนของรัฐและเอกชน ประเมินการณ์ได้ว่าน่าจะมีเด็กทั่วประเทศสหรัฐอเมริการังแกอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้งประมาณ 1.6 ล้านคน และประมาณ 1.7 ล้านคนที่บอกว่าตนเองรังแกเพื่อน พอ ๆ กัน หรือ ในประเทศนอร์เวย์ ได้มีการสำรวจโรงเรียน 715 แห่ง ประกอบด้วยนักเรียน 130,000 คน ในช่วงอายุ 8 – 16 ปีผลการสำรวจพบว่า 15 เปอร์เซ็นต์ของนักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการรังแกกัน โดย 9 เปอร์เซ็นต์(52,000 คน)เป็นผู้ถูกรังแก และ 7 เปอร์เซ็นต์(41,000) เป็นผู้รังแก และอีก 1.6 เปอร์เซ็นต์เป็นทั้งผู้รังแกและผู้ถูกรังแก(9,000 คน)(มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2550, น. 16 - 17)

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งนั้น เป็นพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยพฤติกรรมนั้นเป็นความตั้งใจกระทำทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ความเจ็บปวด เพื่อให้ตนเองรู้สึกมีอำนาจ หรือมีพลังเหนือกว่าผู้อื่น เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดขึ้นซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน(มูลนิธิยุวพัฒน์, 2019) (เอกสารจากเว็บไซต์) ซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้งล้วนแล้วแต่เป็นการใช้ความรุนแรง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและทางเพศหรือการชมแข่งรักแกล กันเองในหมู่เด็ก สามารถพบได้บ่อย ๆ ในโรงเรียน ทั้งรูปแบบไม่รุนแรง และรุนแรง

จนถึงขั้นเสียชีวิต(มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2550, น. 14) สำหรับผลกระทบของการถูกลั่นแกล้งนั้น จากผลการวิจัยการถูกลั่นแกล้งกับภาวะซึมเศร้าในนักเรียนไทยมุสลิมมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีภาวะซึมเศร้าในนักเรียนถึงร้อยละ 21.1 (อัฐสีมา มาศโอสถ และคณะ, 2562) การถูกลั่นแกล้งส่งผลต่อความรู้สึกโดดเดี่ยว มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการนอนหลับ การรับประทานอาหาร และการสูญเสียความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงและมีแนวโน้มที่จะออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น ภาวะซึมเศร้านี้อาจส่งผลไปถึงวัยผู้ใหญ่ จะมีพฤติกรรมที่มีความระแวงระวังตัว อ่อนไหวง่าย เจ็บไม่พุด แยกตัวออกจากสังคม มีความวิตกกังวล สูญเสียความมั่นใจ ไปจนถึงขั้นคิดฆ่าตัวตายเพราะทนความกดดันของการถูกรังแกไม่ไหว บางรายมีการฆ่าตัวตายสำเร็จแล้ว จนอาจกระทบความรุนแรงต่อตนเองและผู้อื่น(มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562) (เอกสารจากเว็บไซต์)

สถานศึกษาซึ่งเป็นที่สถานที่ที่บ่มเพาะเด็กและเยาวชนขึ้นมา(Siravit, 2018) เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่เรากลับพบความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และ เด็กนักเรียนจำนวนมากก็กำลังเผชิญกับการถูกลั่นแกล้ง(กรมสุขภาพจิต, 2561) ความรุนแรงที่เกิดภายในสถานศึกษานั้นเป็นปัญหามาก แม้จะเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและมีผลกระทบต่อเด็กมาก แต่บุคลากรของโรงเรียนมักจะมองข้ามไปโดยเห็นว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของเด็กที่จะมีการทะเลาะกันบ้าง ถือว่าเป็นพฤติกรรมปกติของเด็ก(มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2550, น. 17) เป็นเพียงการหยอกล้อกันระหว่างนักเรียน แต่ฝ่ายหนึ่งอาจได้รับผลกระทบมากถึงขนาดที่นำไปสู่การลาออกจากสถานศึกษา จากที่ไม่สามารถทนต่อการถูกแกล้ง และฝังใจไม่กลับไปเรียนอีก หรือการย้ายสถานศึกษา(Siravit, 2018)

สำหรับการศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งและข้อมูลจากการศึกษาในประเทศไทยนับว่ายังมีน้อย แต่ทว่าปัญหาความรุนแรงกลับมีความทวีคูณมากยิ่งขึ้นในสถานศึกษา ดังนั้นเราจึงไม่ควรละเลยหรือเมินเฉยกับความรุนแรงของการกลั่นแกล้งกันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน เราควรที่จะตระหนักและคิดหาวิธีป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ถึงลักษณะพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง และระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นจะช่วยสร้างความตระหนักให้กับโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้เป็นแนวในการดำเนินการช่วยเหลือและหามาตรการป้องกันการพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียนที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง หรือมีนโยบายที่รับมือเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างชัดเจน ก่อนที่พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกัน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากประชากรนักเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1) ประชากร : ประชากรที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 13,286 คน

1.2) กลุ่มตัวอย่าง : การกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane จากสูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

n คือ ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ซึ่งกำหนดให้เท่ากับ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{13,286}{1 + 13,286(0.05)^2} \approx 388$$

จะได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 388 คน

ในการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา

ขั้นที่ 1 เลือกพื้นที่แบบเจาะจงอยู่ คือ เลือกโรงเรียนเรียนรัฐ โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก

ขั้นที่ 2 สุ่มแบบโควตา โดยทำการสุ่มขึ้นมาจำนวน 5 โรงเรียนจาก 10 โรงเรียน โดยการจับฉลาก ได้แก่ โรงเรียนจ่านกร้อง โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย พิษณุโลก โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี โรงเรียนดอนทองวิทยา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาคเหนือ (ม.ปลาย) โรงเรียนท่าทองพิทยาคม โรงเรียนบ้านกร่างพิทยาคม โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา โรงเรียนวังน้ำคู้ศึกษา เขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก

ขั้นที่ 3 แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนจ่านกร้อง โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคเหนือ โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคมกลุ่มละ 78 คน โดยแบ่งนักเรียนมัธยมต้น 39 คน และ มัธยมศึกษาตอนปลาย 39 คน จำนวนเท่ากันทุกกลุ่ม

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์การกลั่นแกล้ง ได้ทำการสร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าว แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะแบบเลือกตอบ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพฤติกรรมการณ์การกลั่นแกล้ง ลักษณะของการถูกกลั่นแกล้ง

ตอนที่ 3 ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ใน 2 ด้าน ได้แก่

1) ความตรงของเครื่องมือวัด (validity) เพื่อดูความแม่นยำของเครื่องมือวัด (แบบสอบถาม) ว่าสามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่โดยการประชุมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละข้อ และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามนั้น

2) ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัด (reliability) เพื่อทดสอบความคงที่ของผลที่ได้จากเครื่องมือวัด(แบบสอบถาม) โดยผู้วิจัยได้ทำการ Pre-test แบบสอบถามฉบับร่างที่ได้รับการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว และนำไปทำการสัมภาษณ์ประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย ในการวิจัยนี้ได้ทำการ Try Out แบบสอบถามกับประชากรตัวอย่างทั้งหมด 30 คน และได้ข้อมูลจากการทำ Try Out แบบสอบถาม และเมื่อได้ข้อมูลจากการทำ Try Out แบบสอบถาม มาวิเคราะห์เพื่อหาความน่าเชื่อถือ โดยวิเคราะห์หาค่า Cronbach อัลฟา (0.7 ขึ้นไป) ซึ่งได้ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามคือ .941 จากนั้นผู้วิจัยจึงนำไปลงเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

3) วิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล/การนำเสนอข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(SD)

ผลการวิจัย

“การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอมืองจังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาดังนี้

พฤติกรรมถูกลั่นแกล้ง ลักษณะของการกลั่นแกล้ง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่าจำนวนนักเรียนที่เคยถูกลั่นแกล้งจากรูปแบบพฤติกรรมหกรูปแบบมีจำนวนมากที่สุดสามารถสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งด้วยคำพูดถือว่าเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนเคยถูกลั่นแกล้งมากที่สุดจากกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 82.0 ที่ระบุว่าเคยถูกลั่นแกล้งด้วยคำพูด และลดลงมาคือกลุ่มที่สอง รูปแบบของการกลั่นแกล้งทางร่างกายพบว่านักเรียนที่ระบุว่าเคยถูกลั่นแกล้งทางร่างกายคิดเป็นร้อยละ 68.0 และกลุ่มที่สาม รูปแบบของการกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์พบว่านักเรียนระบุว่าเคยถูกลั่นแกล้งคิดเป็นร้อยละ 45.0

ลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบจำนวนมากที่สุดสามารถสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางร่างกาย ผู้วิจัยพบว่าเคยถูกลั่นแกล้งทางร่างกายด้วยลักษณะของการ ต่อย คิดเป็นร้อยละ 58.0 และที่ระบุว่าตนเคยถูกลั่นแกล้งทางร่างกายด้วยลักษณะของการตี ร้อยละ 39.0 และจำนวนสุดท้ายระบุว่าตนเคยถูกลั่นแกล้งทางร่างกายด้วยลักษณะของการผลักคิดเป็นร้อยละ 38.0

ลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบจำนวนมากที่สุดสามารถสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางคำพูด ผู้วิจัยพบว่ามีจำนวนถึงร้อยละ 38.0 ที่ระบุว่าเคยถูกกลั่นแกล้งทางคำพูดด้วยลักษณะของการล้อเลียน และจำนวน ร้อยละ 35 ระบุว่าตนเคยถูกกลั่นแกล้งทางคำพูดด้วยลักษณะของการนินทา และจำนวนสุดท้ายระบุว่าตนเคยถูกกลั่นแกล้งทางคำพูดด้วยลักษณะของการพูดเข้าหยาบจำนวนร้อยละ 24

ลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบจำนวนมากที่สุดสามารถสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ พบว่านักเรียนที่ระบุว่าตนเคยถูกกลั่นแกล้งลักษณะของการกลั่นแกล้งโดยใช้กลุ่มเพื่อนกดดันให้แยกจากกลุ่มจำนวนร้อยละ 27.0 และร้อยละ 19.0 ระบุว่าตนเคยถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพในลักษณะของการใช้กลุ่มเพื่อนกระจายข่าวลือให้ถูกเข้าใจผิดในแง่ลบ และจำนวนสุดท้ายจำนวนร้อยละ 9 ระบุตนเคยถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพในลักษณะของการใช้กลุ่มเพื่อนประณาม กล่าวโทษ ไม่ให้เพื่อนเข้าใกล้

ลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบจำนวนมากที่สุดสามารถสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ พบว่า เคยถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ในลักษณะของการถูกเพื่อนนินทาในแชทกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 91.2 และเคยถูกกลั่นแกล้งด้วยลักษณะของการข่มขู่จะทำร้าย หรือ ขู่จะเปิดเผยความลับผ่านโลกออนไลน์ให้เกิดความอับอายคิดเป็นร้อยละ 5.8 และเคยถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการถูกด่า ด้วยถ้อยคำหยาบคาย ตอกย้ำบดขยี้ ทำให้เสียความมั่นใจ (เช่น เมื่อลงรูปถึงต่อว่าว่าดูไม่ดี ฯลฯ) คิดเป็นร้อยละ 4.0 และผู้วิจัยพบว่าสื่อทางออนไลน์ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งมากที่สุดคือ Facebook คิดเป็นร้อยละ 90.7 คนที่ระบุว่าเคยถูกกลั่นแกล้งผ่านทาง Facebook และลงลงมาคือ INSTAGRAM คิดเป็นร้อยละ 7.3 คนที่ระบุว่าเคยถูกกลั่นแกล้งผ่าน INSTAGRAM และสุดท้าย คนที่ระบุว่าตนเคยถูกกลั่นแกล้งผ่าน twitter คิดเป็นร้อยละ 2.0

ลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบจำนวนมากที่สุดสามารถสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการการกลั่นแกล้งเชิงคุกคามทางเพศ ผู้วิจัยพบว่าเคยถูกคุกคามทางเพศด้วยลักษณะของการสัมผัสทางร่างกายโดยไม่ได้รับอนุญาต (เช่น โอบไหล่ โอบกอด หรือการจับเส้นผม ฯลฯ) คิดเป็นร้อยละ 80.0 และเคยถูกคุกคามทางเพศด้วยลักษณะของการเรียกชื่อโดยมีนัยทางเพศ (เช่น คนสวย,เท่าไร,หน้าอกใหญ่ ฯลฯ) คิดเป็นร้อยละ 10.2 และเคยถูกคุกคามทางเพศในลักษณะของการถูกเหยียดความเป็นเพศทางเลือกคิดเป็นร้อยละ 9.8

ลักษณะของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่พบจำนวนมากที่สุดสามารถสรุปได้ดังนี้ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งโดยอคติ ผู้วิจัยพบว่า มีการถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการถูกกลั่นแกล้งเพราะมีลักษณะโดดเด่นกว่า (เช่น เรียนดี เล่นกีฬาเก่ง ฯลฯ) คิดเป็นร้อยละ 70.2 และถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการถูกกลั่นแกล้งเพราะเป็นเพศทางเลือก คิดเป็นร้อยละ 10.8 และถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการถูกกลั่นแกล้งเพราะมีรูปร่างเล็กกว่า (เช่น ผอม ฯลฯ) และเคยถูกกลั่นแกล้งลักษณะของการถูกกลั่นแกล้งเพราะมีรูปร่างที่ใหญ่กว่า (เช่น อ้วน ฯลฯ) คิดเป็นร้อยละ 19.0

ระดับความรุนแรงจำนวนครั้งที่ถูกกลั่นแกล้ง

จำนวนครั้งที่นักเรียนถูกกลั่นแกล้งทางร่างกายบ่อยที่สุดต่อสัปดาห์ผู้วิจัยพบว่ามีการถูกกลั่นแกล้งหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 95.3 และมีการถูกกลั่นแกล้งทางร่างกายมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 4.7

จำนวนครั้งที่นักเรียนถูกกลั่นแกล้งทางคำพูดบ่อยที่สุดต่อสัปดาห์ ผู้วิจัยพบว่าเคยถูกกลั่นแกล้งทางคำพูด 1 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 87.4 และเคยถูกกลั่นแกล้ง 2 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 8.6 และถูกกลั่นแกล้งมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 4.0

จำนวนครั้งที่นักเรียนถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพบ่อยที่สุดต่อสัปดาห์ผู้วิจัยพบว่าเคยถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ 1 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 67.4 และเคยถูกกลั่นแกล้ง 2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 23.6 และคนระบุว่าถูกกลั่นแกล้งมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 10.0

จำนวนครั้งที่นักเรียนถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์บ่อยที่สุดต่อสัปดาห์ผู้วิจัยพบว่าเคยถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์ 1 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 77.5 และเคยถูกกลั่นแกล้ง 2 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 17.5 และถูกกลั่นแกล้งมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 5

จำนวนครั้งที่นักเรียนถูกคุกคามทางเพศบ่อยที่สุดต่อสัปดาห์ผู้วิจัยพบว่าคนระบุว่าตนเคยถูกกลั่นแกล้ง 1 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 10.5 และถูกกลั่นแกล้ง 5 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 5.5

จำนวนครั้งที่นักเรียนถูกกลั่นแกล้งโดยอคติบ่อยที่สุดต่อสัปดาห์ผู้วิจัยพบว่าเคยถูกกลั่นแกล้งโดยอคติ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 77.5 และ จำนวน 4 คนระบุว่าถูกกลั่นแกล้งมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 22.5

ปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สื่อ

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สื่อ ผู้วิจัยขอสรุปดังนี้ ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางด้านครอบครัวคือ นักเรียนเคยถูกคนในครอบครัวตี ทักท้วงเมื่อทำให้คนในครอบครัวโกรธ พบว่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 3.58 และ นักเรียนเคยถูกเปรียบเทียบว่านักเรียนด้อยกว่าคนในครอบครัว มีผลมากถึง 3.37 และ เวลานั้นนักเรียนต้องการปรึกษาปัญหากับคนในครอบครัว ปรากฏว่าไม่มีใครรับฟังปัญหาของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยปานกลางถึง 3.22

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สื่อ ผู้วิจัยขอสรุปดังนี้ ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางด้านเพื่อนคือ เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนแกล้งคนอื่น นักเรียนก็จะเข้าไปร่วมทันที พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.37 และ กลุ่มของนักเรียนชอบใช้กำลังข่มขู่ผู้อื่นเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.36 และ เพื่อนของนักเรียนทำตัวเป็นเจ้าถิ่นประจำห้อง พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.36

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สื่อ ผู้วิจัยขอสรุปดังนี้ ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางด้านสื่อคือ นักเรียนอ่านหนังสือการ์ตูนที่มีความรุนแรง และนำมาใช้ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.54 และ นักเรียนเลียนแบบการทำให้ผู้อื่นอับอายจาก โทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต มาใช้ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.48 และ นักเรียนพูดจาหยาบคายที่ได้ยินจากตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบทาง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ การ์ตูน มาใช้ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.45

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย “การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยมาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้ พบว่า พฤติกรรมการถูกกลั่นแกล้ง ลักษณะของการกลั่นแกล้ง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าในจำนวนรูปแบบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทั้ง 6 รูปแบบคือ การกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งด้วยคำพูด การคุกคามเชิงสัมพันธ์ภาพ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การกลั่นแกล้งทางเพศ การกลั่นแกล้งโดยอคติ พบว่ามีเพียงสามรูปแบบพฤติกรรมที่ถูกระบุว่านักเรียนเคยถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด คือรูปแบบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางคำพูดมีมากถึงร้อยละ 82.0 ส่วนลักษณะของการถูกกลั่นแกล้งที่พบบ่อยนั้นคือ การล้อเลียน (ร้อยละ 38.0) การนินทา(ร้อยละ 35.0) และการเข้าแหย่(ร้อยละ 24.0) ซึ่งนักเรียนคนหนึ่งสามารถถูกกลั่นแกล้งได้มากกว่าหนึ่งลักษณะนั้นหมายความว่า นักเรียนหนึ่งคนสามารถถูกกลั่นแกล้งทางคำพูดในลักษณะของการล้อเลียน นินทา การเข้าแหย่ ได้ในสามลักษณะที่พบบ่อย และผู้วิจัยพบว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ ข้อมูลจากเครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชน ที่ได้ลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเรื่อง “บูลลี่ กลั่นแกล้ง ความรุนแรง ในสถานศึกษาจาก 15 โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 91.79 เคยถูกบูลลี่ โดยลักษณะคำพูด พุดจาเหยียดหยาม มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 41.78 และอื่นๆ เช่น นินทา คำทอ ล้อปมด้อย พุดเชิงให้ร้าย เสียดสี(กรุงเทพมหานคร,2563)

ในกลุ่มที่ 2 คือรูปแบบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 68.0 ที่ระบุว่าเคยถูกกลั่นแกล้งทางร่างกาย ส่วนลักษณะของการกลั่นแกล้งที่พบบ่อยนั้นคือ การเตะ (ร้อยละ26.0) การตี (ร้อยละ 39.0) การผลัก (ร้อยละ38.0) ซึ่งนักเรียนหนึ่งคนสามารถถูกกลั่นแกล้งได้มากกว่าหนึ่งลักษณะนั้นหมายความว่า นักเรียนคนหนึ่งอาจถูกกลั่นแกล้งทางร่างกายในลักษณะของการ การเตะ การตี การผลัก ได้ในสามลักษณะที่พบบ่อยที่สุด

ในกลุ่มที่ 3 คือรูปแบบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพคิดเป็นร้อยละ 45.0 ที่ระบุว่าเคยถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ ส่วนลักษณะของการกลั่นแกล้งที่พบบ่อยนั้นคือ การกลั่นแกล้งโดยใช้กลุ่มเพื่อนกดดันให้แยกจากกลุ่ม (ร้อยละ 27.0) และ การกลั่นแกล้งโดยใช้กลุ่มเพื่อนกระจายข่าวลือให้ถูกเข้าใจผิดในแง่ลบ (ร้อยละ19.0) และ การกลั่นแกล้งโดยใช้กลุ่มเพื่อนประณาม กล่าวโทษ ไม่ให้เพื่อนเข้าใกล้ (ร้อยละ 9.0) ซึ่งนักเรียนหนึ่งคนสามารถถูกกลั่นแกล้งได้มากกว่าหนึ่งลักษณะนั้นหมายความว่า นักเรียนคนหนึ่งอาจถูกกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพได้ในสามลักษณะที่พบบ่อยที่สุด

ซึ่งการกลั่นแกล้งทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวนี้ คือ การกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งด้วยคำพูด การคุกคามเชิงสัมพันธ์ภาพ เข้าข่าย ลักษณะพฤติกรรมที่กระทำความรุนแรงตามความหมายลักษณะของการกระทำ ความรุนแรงองค์การอนามัยโลก (The World Health Organization: WHO) คือ ความรุนแรงทางร่างกาย (Physical violence) หมายถึง การได้รับบาดเจ็บโดยผู้กระทำความรุนแรงในรูปแบบการเขี่ยตี เตะ ซึ่งส่งผลต่อการให้ได้รับการบาดเจ็บทางด้านร่างกาย และการกลั่นแกล้งลักษณะทางคำพูดนั้น หรือ การกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพ ไม่ว่าจะได้อะไรก็ตามก็ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจ โดยถือว่าเป็นความรุนแรงทางจิตใจ (Psychological violence) ซึ่งในความหมายขององค์การอนามัยโลก (The World Health Organization: WHO) คือหมายถึง การทำร้ายจิตใจ ควบคุมบังคับอย่างไม่มีเหตุผล การทำให้ได้รับความอับอาย รู้สึกด้อยค่าหรือลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกของมนุษย์

ระดับความรุนแรงจำนวนครั้งที่ถูกกลั่นแกล้ง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าจำนวนครั้งที่นักเรียนถูกกลั่นแกล้งนั้นจาก 6 รูปแบบ มีจำนวน 3 รูปแบบเท่านั้นที่มีจำนวนครั้งการถูกกลั่นแกล้งมากที่สุดคือการกลั่นทางคำพูดมีจำนวน 259 คน ที่ระบุว่าถูกกลั่นแกล้ง 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และจำนวน 105 คนระบุว่าเคยถูกกลั่นแกล้งด้วยคำพูด 2 ครั้งต่อสัปดาห์ และจำนวน 20 คนระบุว่าถูกกลั่นแกล้งมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์

การกลั่นแกล้งทางร่างกายมีจำนวน 250 คน ที่ระบุว่าถูกกลั่นแกล้ง 1 ครั้งต่อสัปดาห์ และจำนวน 158 คนที่ระบุว่าถูกกลั่นแกล้งทางร่างกายมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ และจำนวน 30 คนระบุว่าถูกกลั่นแกล้ง 2 ครั้งต่อสัปดาห์

การกลั่นแกล้งเชิงสัมพันธ์ภาพมีจำนวน 263 คน ที่ระบุว่าถูกกลั่นแกล้ง 1 ครั้งต่อสัปดาห์และจำนวน 102 คนระบุว่าถูกกลั่นแกล้ง 2 ครั้งต่อสัปดาห์ และจำนวน 23 คนระบุว่าถูกกลั่นแกล้งมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์

นัยหมายความว่า จะมีนักเรียนถูกกลั่นแกล้ง ทางร่างกาย ทางคำพูด และเชิงสัมพันธ์ภาพ อย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ไปจนถึงจำนวนมากกว่า 5 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนครั้งการกลั่นแกล้งที่น่าตกใจ และมีความสอดคล้องกับความหมายของการพฤติกรรมกลั่นแกล้งของ สเวียเรอร์ เอสเพิลเลจ และนาโพลิทาโน (Swearer, Espelage and Napolitano. 2009:2) ที่ได้ให้ความหมายว่า “ พฤติกรรมกลั่นแกล้ง เป็นพฤติกรรมประเภทหนึ่งของ พฤติกรรมก้าวร้าว เกิดจากการตั้งใจกระทำพฤติกรรม นั้น ๆ ซ้ำ ๆ “ ซึ่งการถูกกลั่นแกล้งนั้นบุคคลจะถูกกระทำซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่อง และผลกระทบของการถูกกลั่นแกล้งอย่างต่อเนื่องนั้น จากผลการวิจัยการถูกกลั่นแกล้งกับภาวะซึมเศร้าในนักเรียนไทยมุสลิมมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีภาวะซึมเศร้าในนักเรียนถึงร้อยละ 21.1(อัฐสิมา มาศโอสถ และคณะ, 2562) การถูกกลั่นแกล้งส่งผลต่อความรู้สึกโดดเดี่ยว มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการนอนหลับ การรับประทานอาหาร และการสูญเสียความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงและมีแนวโน้มที่จะออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น ภาวะซึมเศร้านี้อาจส่งผลไปถึงวัยผู้ใหญ่ จะมีพฤติกรรมที่มีความระแวงระวังตัว อ่อนไหวง่าย เจ็บไม่พูด แยกตัวออกจากสังคม มีความวิตกกังวล สูญเสียความมั่นใจ ไปจนถึงขั้นคิดฆ่าตัวตายเพราะทนความกดดันของการถูกรังแกไม่ไหว บางรายมีการฆ่าตัวตายสำเร็จแล้ว จนอาจกระทบความรุนแรงต่อตนเองและผู้อื่น(มูลนิธิยุวพัฒน์, 2019) (เอกสารจากเว็บไซต์)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สื่อ

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ด้านครอบครัวพบว่า นักเรียนเคยถูกคนในครอบครัวตีทันทันทีเมื่อทำให้เขาโกรธ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.58 และ นักเรียนเคยถูกเปรียบเปรยว่านักเรียนด้อยกว่าคนในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยมากถึง 3.37 และ เวลานั้นนักเรียนต้องการปรึกษาปัญหากับคนในครอบครัวปรากฏว่าไม่มีใครรับฟังปัญหาของนักเรียน มีผลระดับปานกลาง 3.22 ซึ่งจากข้อมูลทำให้เราทราบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกลั่นแกล้งนั้นคือ นักเรียนจะถูกลงโทษลงทัณฑ์โดยการตีทันทันทีเมื่อทำให้คนในครอบครัวโกรธ โดยไม่มีการพูดคุยหรือสั่งสอนด้วยวิธีการอื่น และนักเรียนก็จะถูกคนในครอบครัวเปรียบเปรยเสมอว่าด้อยกว่าคนในครอบครัว และเมื่อเกิดปัญหาชีวิตนักเรียนก็ไม่สามารถที่จะเข้าไปปรึกษาคนในครอบครัวได้ สิ่งเหล่านั้นล้วนส่งผลให้เกิด low self esteem คือความภาคภูมิใจในตนเองต่ำเนื่องจากปัจจัยทางด้านครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู

ไม่ได้มีประสิทธิภาพมากพอ ครอบครัวไม่ได้ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ไม่ได้ใช้เหตุผลในการสอน ซึ่งครอบครัวถือเป็นระบบจุลภาคที่ใกล้ชิดนักเรียนและมีอิทธิพลมากที่สุด คือนักเรียนส่วนใหญ่อยู่กับครอบครัวที่ไม่ให้ความสำคัญกับตัวนักเรียนจึงนำไปสู่พฤติกรรมการแสดงออกทางความรุนแรง เช่น การกลั่นแกล้งผู้อื่น เพราะสาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรงมีผลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบข้างซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน เช่น บิดามารดาผู้ปกครองขาดการดูแลเอาใจใส่ควบคุมตั้งแต่เด็กและใช้การลงโทษเด็กด้วยความรุนแรง หยาดบคาย ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อครอบครัว จึงนำไปสู่พฤติกรรมการกลั่นแกล้งเพื่อสร้างความเป็นตัวตนของนักเรียน และการได้รับการยอมรับจากสังคม

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ด้านเพื่อนพบว่า เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนแกล้งคนอื่นนักเรียนก็จะเข้าไปร่วมทันที มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับปานกลาง 3.37 และ กลุ่มของนักเรียนชอบใช้กำลังในการกลั่นแกล้งผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง 3.36 และ เพื่อนของนักเรียนทำตัวเป็นเจ้าถิ่นประจำห้อง มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง 3.36 นั้นหมายความว่าพฤติกรรมการกลั่นแกล้งนั้นได้รับอิทธิพลจากรอบข้างด้วยคือเพื่อนของนักเรียนในห้องจากข้อมูลผู้วิจัยพบว่ากลุ่มเพื่อนที่นักเรียนมีความเกี่ยวข้องด้วยล้วนมีพฤติกรรมที่แสดงออกไปในทางความรุนแรง การกลั่นแกล้งผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีความก้าวร้าวหรือชอบใช้ความรุนแรง ก็มีความเป็นไปได้ว่านักเรียนจะใช้ความรุนแรงด้วยเช่นกันและเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนนั่นเอง

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ด้านสื่อพบว่า นักเรียนอ่านหนังสือการ์ตูนที่มีความรุนแรงและนำมาใช้ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.54 และ นักเรียนเลียนแบบการทำให้ผู้อื่นอับอายจากโทรทัศน์ หรืออินเทอร์เน็ต มาใช้ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.48 และ นักเรียนพูดจาหยาดบคายที่ได้ยินจากตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบทาง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ การ์ตูน มาใช้ในชีวิตจริง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดถึง 3.45 นั้นหมายความว่าสื่อที่ได้รับมานั้นมีอิทธิพลอย่างมากในการใช้ความรุนแรงซึ่งสื่อก็เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม โดยพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมานั้นล้วนแล้วแต่เป็นผลมาจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ส่งผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมบางอย่างออกมาเสมอๆ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดพฤติกรรมของนักเรียน

กล่าวโดยสรุปอิทธิพลที่มีส่วนสำคัญที่สุดที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์พื้นฐานนั้นมาจากการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรัก การเอาใจใส่ การใช้เหตุผล จากคนในครอบครัว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมซึ่งครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขัดเกลาพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม ซึ่งหากครอบครัวทำตรงกันข้ามแล้วจะนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกในด้านของความรุนแรงได้ ในด้านของโรงเรียนเพื่อนก็มีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าสถาบันครอบครัว เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งที่รวมคนไว้อย่างหลากหลาย เพราะฉะนั้นเด็กนักเรียนแต่ละคนควรที่จะได้รับการดูแล การอบรมเลี้ยงดู ที่ถูกต้องจากครู อาจารย์ที่จะให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตร่วมกันในฐานะเพื่อนที่ดีต่อกัน และเล็งมองว่าการกลั่นแกล้งเป็นเรื่องเล็ก สิ่งนี้จะช่วยให้ไม่เกิดความรุนแรงขึ้น หากครอบครัว ครู อาจารย์ปลูกฝัง อบรมเลี้ยงดู ให้ความสำคัญนักเรียนแต่ละคนอย่างเท่าๆ กัน มอบความรัก แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจกันสิ่งนี้จะช่วยให้พฤติกรรมการกลั่นแกล้งลดลงไปอย่างเป็นแน่ และในส่วนของด้านปัจจัยสุดท้ายก็คือสื่อจะเห็นว่าสื่อเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมาก สื่อต่างๆ ที่นักเรียน

รับเข้ามาล้วนมีอิทธิพลอย่างมากในการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมเพราะเหตุนี้เอง สื่อ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือการ์ตูน รายการโทรทัศน์ ละครทีวี หรือ จากอินเทอร์เน็ต ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยลดแสดงภาพ สื่อ หรือเนื้อหาที่แสดงออกมาไม่เหมาะสม และครอบครัว ครู อาจารย์ ควรจะให้คำแนะนำเด็กในการเลือกรับชมสื่อเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อตัวนักเรียนเอง ทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหยุดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก” เพื่อให้การศึกษาครั้งต่อไปจะมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านครอบครัว บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ควรให้ความสำคัญกับบุตรหลาน ในการที่จะอบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความเอาใจใส่ ใช้เหตุฟังรับฟังปัญหาของบุตรหลาน เพราะครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่ใกล้ชิดตัวนักเรียนมากที่สุด เพื่อที่จะสร้างความภาคภูมิใจและการมองเห็นคุณค่าในตัวเองของบุตรหลานท่าน และมากไปกว่านั้นคือการให้ความรู้ความเข้าใจว่าการกลั่นแกล้งกันไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด ก็ยังคงเป็นความรุนแรง ควรจะปลูกฝังให้บุตรหลานของท่านเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกันเพื่อลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่จะเกิดขึ้น

2. ด้านโรงเรียนก็เป็นสถาบันหลักที่สำคัญ บุคลากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ ที่มีบทบาทในการให้ความรู้ การอบรมสั่งสอน การเฝ้าสังเกตและดูแลพฤติกรรมต่างๆ ครู อาจารย์ ต้องเข้ามาส่วนตรงนี้ให้มากขึ้นมากกว่าการสอน แต่เป็นการเฝ้าสังเกตและติดตามคอยเป็นตัวเชื่อมระหว่างเด็กนักเรียนและครอบครัวเข้าด้วยกัน

3. ด้านสื่อถือว่ามีอิทธิพลเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบันดังนั้นสื่อควรทำหน้าที่ในการนำเสนอสื่อต่างๆ ที่มีความรุนแรงให้น้อยลง หรือมีคำแนะนำให้กับผู้รับชมเพื่อจะได้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่รับมามากยิ่งขึ้น และตรงนี้ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ครู อาจารย์ ก็ควรที่จะเข้ามามีส่วนในการให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ความเข้าใจในการเลือกรับสื่อไม่ว่าเป็น หนังสือการ์ตูน โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ได้อย่างมีวิจารณญาณมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

1. ศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งในกลุ่มเป้าหมายใหม่ เช่น ในระดับประถมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัย และในระดับสายอาชีพ อาชีววะ เทคนิค

2. ศึกษาผลกระทบหลังจากการถูกกลั่นแกล้งว่ามีผลอย่างไรบ้าง

3. ศึกษาทัศนคติความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). ไทยอันดับ 2 “เด็กรังแกกันในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.dmh.go.th/newsdmh/view.asp?>
- กรมสุขภาพจิต. (2563). ห่วง!! พฤติกรรม “บูลลี่” เด็กไทยติดอันดับ 2 ของโลก เกือบครึ่งคิดตอบโต้เอาคืน. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก https://www.dmh.go.th/news_dmh/view.asp?id
- กลุ่มศึกษาเพื่อความเป็นไท. (2562). ความรุนแรงในสถานศึกษา: การกลั่นแกล้ง (Bullying). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://elsiam.org/bully-in-school/>
- กองบรรณาธิการ HONESTDOCS. (2562). การกลั่นแกล้ง 6 ประเภทที่พ่อแม่ควรรู้จักไว้. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก www.honestdocs.co/6-types-of-bullying-parents-should-know
- ชุตินาถ ศักรินทร์กุล และคณะ. (2557). ความชุกของการข่มเหงรังแกและปัจจัยด้านจิตสังคมที่เกี่ยวข้องในเด็กมัธยมต้นเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.
- พวงชมพู ประเสริฐ. (2563). ‘บูลลี่’ ไม่ใช่เรื่องเล็กๆ ความรุนแรงที่รอวันปะทุ!!!. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/861456>
- เนรัญชรา ไชยยา. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดลำปาง. (ปริญญามหาบัณฑิต) สุโขทัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปวรศิริ กิจสุขจิตผล. (2555). ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการรังแกกันในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครตามแนวทฤษฎีเรียนรู้ของโรแลนด์ แอล เอเคอร์. (ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยมหิดล:ม.ป.ท.
- พรพรรณ ทองทงศักดิ์. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการถูกรังแกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเขตหนองแขม สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร สาขาวิทยบริการ. กรุงเทพมหานคร (หัวหมาก)
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2550). คู่มือคู่มือการจัดระบบความปลอดภัยในโรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เสริมมิตร การพิมพ์ จำกัด
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/>
- ศูนย์ให้คำปรึกษาสุขภาพจิตและครอบครัว. (2562). โดนกลั่นแกล้งตั้งแต่เด็ก จะมีผลอย่างไรกับการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.istrong.co/single-post/Bullying-effect>
- ศรัญญา อธิตะ. (2555). การศึกษาพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนวัยรุ่น. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 ตุลาคม 2555 – มีนาคม 2556
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2555). ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัฐสิมา มาศโอสถ และคณะ. (2562). การถูกกลั่นแกล้งกับภาวะซึมเศร้าในนักเรียนไทยมุสลิมมัธยมศึกษา. สาขาวิชาโรคติดเชื้อและวิทยาการระบาด คณะสาธารณสุขศาสตร์.

- Swearer M., Susan, Espelage L., Dorothy and Napolitano A., Scott. (2009). *Bullying Prevention and Intervention: Realistic Strategies for Schools*. New York: Guilford Press
- WHO. *Thailand 2015 Global School Based Student Health Survey*. Bangkok : World Health Organization, Thailand Country Office, 2017.

การพัฒนามนุษย์ให้มีสมรรถนะหลักความสามารถในศตวรรษที่ 21

Human development with core competencies in the 21st century

Received: 06/07/2565

Revised: 29/06/2565

Accepted: 29/06/2565

มาริษา อนันทรวัน¹

Marisa anantrawan¹

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นความพยายามในการที่จะใช้แนวคิดสมรรถนะหลักความสามารถในศตวรรษที่ 21 มาเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการนำมาพัฒนาศักยภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมตัวทุก ๆ ด้าน โดยต้องมีการเปลี่ยนตัวเองเป็นอย่างมากที่จะอยู่ร่วมในสังคมอย่างราบรื่น และมีความสุขที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นคนที่ทำงานใช้ความรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นประกอบอาชีพใด ๆ ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยเป็นผู้มีความกระตือรือร้น สนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน แม้จะประกอบอาชีพ ในสาขาใด ๆ ก็ตามได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนามนุษย์, ศักยภาพ, สมรรถนะหลักความสามารถศตวรรษที่ 21

Abstract

This article is an attempt to use the concept of competency in the 21st century as an important foundation for developing potential. This is in order to prepare in every way and must change yourself a lot to live smoothly in society. And have real happiness Especially must be someone who works for knowledge And is a person of learning Regardless of any profession in the 21st century, must be a person of learning. By being enthusiastic Always interested in seeking knowledge Strive to increase efficiency In learning and able to apply knowledge to work Even with a proper career in any field Which will be a way to understand, access, and develop students In order to maximize benefits for oneself, society and the nation

Keywords: Human development, Potential, competencies in the 21st century

¹นักวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

¹Academic Officer Phibunsongkhram Rajabhat University

บทนำ

โลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ในปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) โดยมีลักษณะของความโดดเด่นคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในทุกมิติอย่างรวดเร็วและรุนแรงอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกองค์การ ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีมากมาย อาทิ การปฏิรูประบบราชการ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การออกนอกระบบ การร่วมทุน การรวมกิจการ รวมทั้งการนำเทคนิคการจัดการใหม่ๆ มาใช้ในองค์การการพัฒนาคน หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะต้องได้รับการเอาใจใส่โดยฝ่ายบริหารจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาองค์การให้ยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มุ่งเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม

การพัฒนาศักยภาพ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในความหมายแคบคือ การพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ใหม่ๆ และเป็นการเพิ่มศักยภาพของบุคคลให้เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานที่ตรงตามที่ต้องการ แบ่งระดับของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็น 2 ระดับ คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับมหภาค หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทักษะ และสมรรถนะ ตามทิศทางและกลยุทธ์การพัฒนาประเทศ จากการเปลี่ยนแปลงและสภาวะการณ์ต่างๆที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ทำให้องค์การต้องหันกลับมาองและทบทวนในความสำเร็จของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเชิงกลยุทธ์

ดังนั้น เมื่อองค์การต้องการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร ให้เป็นคนที่มีความสามารถในงานหรือเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคลที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ โดยงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนที่สัมพันธ์กัน 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การประเมินความจำเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 2) การออกแบบกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่นการจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาการพัฒนาสายอาชีพ และการพัฒนาองค์การ
- 3) การนำแผนกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปปฏิบัติจริงและ
- 4) การประเมินผลกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดให้มีข้อมูลสะท้อนกลับ

ทุนมนุษย์นั้นจัดเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่งและเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ซึ่งตามปกติแล้วไม่สามารถวัดเทียบเป็นมูลค่าทางธุรกิจได้ แต่ในที่สุดแล้วก็สามารถที่จะแปลงสภาพให้กลายเป็นสินทรัพย์ที่สามารถวัดเทียบมูลค่าออกมาได้ และยังสามารถทำให้มีสภาพคล่องได้อีกต่างหาก การพัฒนาคนเก่ง เป็นการส่งเสริมคนเก่งให้ได้รับการ

พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพที่มีอยู่ให้สูงขึ้น ส่งผลต่อการมีผลการปฏิบัติ (High Performance) โดยสามารถพิจารณาจากเป้าหมายขององค์กร ซึ่งอาจจะพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) การพัฒนาตามหลักของสมรรถนะ (Competency) โดยวิเคราะห์หาช่องว่าง (Gap) เพื่อนำมาพัฒนาเพิ่มเติมในสิ่งที่ขาด
- 2) การพัฒนานอกงาน (Off the Job Training) โดยสนับสนุนให้ศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม ดูงาน ประชุม สัมมนา
- 3) การพัฒนาในงาน (On the Job Training) มอบหมายงานให้รับผิดชอบมากขึ้น มอบหมายงานสำคัญ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง
- 4) การหมุนเวียนงาน (Rotation) เพื่อให้ได้เรียนรู้งานใหม่ ๆ อยู่เสมอ
- 5) การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดังนั้นการรักษาคนเก่ง เป็นสิ่งที่ยากต่อการบริหารจัดการให้คนเก่ง ที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดีเยี่ยม หรือ High Performance People คงอยู่กับองค์กร ดังนั้น องค์กรต้องทราบถึงความต้องการของคนเก่งว่ามีความต้องการการยอมรับ การยกย่องชมเชย และต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งการรักษาคนเก่งสามารถ นำทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ ได้มีความรู้ ความสามารถและทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว

การพัฒนาทุนมนุษย์นั้นเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งผลต่อการมีผลการปฏิบัติงานที่ดีทั้งนี้ ในการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์กรให้มีศักยภาพในการแข่งขันได้นั้น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งคือ การเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้มีความแข็งแกร่ง ซึ่งต้องเน้นการปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดใหม่ ให้เป็นกระบวนการคิดเชิงนวัตกรรม การคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดแบบองค์รวมในเชิงบูรณาการ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีวิสัยทัศน์ในการมองการณ์ไกล กล้านำและผลักดันการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เตรียมพร้อมกับศตวรรษที่ 21 นั้นจำเป็นต้องเตรียมพร้อมให้เด็กได้เรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต คือ ทักษะ 3R x 7C ตัวอย่างเช่น CPALL มีการพัฒนาผู้นำและทรัพยากรบุคคลประสบความสำเร็จ มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กรในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขันทางธุรกิจมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแทนการใช้ทรัพยากรมนุษย์เพื่อบริการและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินธุรกิจที่ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย บริษัทวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนา โดยพิจารณาจาก วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย องค์กร กลยุทธ์ทางธุรกิจ นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลของเครือเจริญโภคภัณฑ์ ทักษะที่จำเป็น และทักษะในอนาคต ผลสำรวจความพึงพอใจและความผูกพันของบุคลากรและลูกค้า และผลวิเคราะห์ แนวทางการพัฒนาบุคลากร บริษัทตระหนักดีว่าการเตรียมความพร้อมเรื่องคน การพัฒนาคนเก่งเพื่อให้เป็นผู้สืบทอดตำแหน่งใน

อนาคตที่พร้อมจะนำพาองค์กรให้เติบโต สร้างสรรค์สิ่งที่ดี และสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรเป็นเรื่องสำคัญ จึงได้พัฒนากระบวนการคัดเลือก

สิ่งสำคัญที่องค์กรยุคใหม่จะต้องเร่งดำเนินการกระทำก็คือ การสร้างความทันสมัยและความคล่องตัว รวมถึงการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ การกำหนดกลยุทธ์ เป็นการระบุถึงแนวทาง วิธีการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานว่า องค์กรควรทำอย่างไรให้สามารถบรรลุ ถึงวัตถุประสงค์ต่างๆ ภายใต้ภารกิจหลักขององค์กร อย่างไรก็ตามการมีแผนกลยุทธ์ที่วางไว้อย่างดีก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าองค์กรนั้นจะก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ หากองค์กรนั้นไม่สามารถทำกลยุทธ์ที่วางได้ไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จเป็นรูปธรรมต่อไป

ยุคของศตวรรษที่ 21 สังคมโลกต้องต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในมุมมองทางด้านการศึกษานั้น ถือได้ว่าเป็นยุคของโลกใหม่แห่งการเรียนรู้ เนื่องจากโลกแห่งการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก จะเห็นได้ว่า การศึกษาในอดีต (ก่อนช่วงศตวรรษที่ 21) การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นจะขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นสำคัญ ถ้าผู้สอนหรือครูไม่สอนผู้เรียนก็จะไม่รู้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่หายาก แต่ในยุคของศตวรรษที่ 21 นี้ ความรู้หาได้ง่าย แหล่งของความรู้มีอยู่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถค้นคว้าและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือความท้าทายที่นักการศึกษาและผู้สอนต้องตระหนักและเตรียมความพร้อมในการสอน เพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ได้อย่างเท่าทัน เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถนำทักษะความรู้ไปปรับใช้ในสังคม เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ สำหรับโจทย์สำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับคือ จะเตรียมความพร้อมของผู้เรียนอย่างไรให้สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นเพื่อในการเรียนรู้ของนักเรียนทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ มาตรฐานศตวรรษที่ 21 การประเมินผลหลักสูตรการเรียนการสอนการพัฒนาอาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จะต้องสอดคล้องกับระบบสนับสนุนการผลิตที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนในปัจจุบัน มีดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร คือ ความรู้สึกละทักษะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อัน จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ICT Literacy

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Learning Thinking Skills

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Life skill

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับ Life skill

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้ เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม สอดคล้องกับ ICT Literacy

1. มาตรฐานศตวรรษที่ 21

- มุ่งเน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาและความเชี่ยวชาญ
- สร้างความเข้าใจระหว่างวิชาหลัก เช่นเดียวกับรูปแบบสหวิทยาการศตวรรษที่ 21
- เน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งมากกว่าความรู้แบบผิวเผิน
- การมีส่วนร่วมของนักเรียนกับ ข้อมูลและ เครื่องมือในโลกแห่งความเป็นจริงและพวกเขาจะพบผู้เชี่ยวชาญในวิทยาลัยหรือในที่ทำงานและ ชีวิตนักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อทำงานอย่างเข้มข้น การแก้ปัญหาที่มีความหมาย
- การมีมาตรการหลายๆ รูปแบบของการเรียนรู้

2. หลักสูตรในศตวรรษที่ 21

- สอนทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแยกกัน ในบริบทของวิชาหลักและ รูปแบบสหวิทยาการในศตวรรษที่ 21
- มุ่งเน้นไปที่การให้โอกาสสำหรับการใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในเนื้อหาและวิธีการตามความสามารถในการเรียนรู้
- ช่วยให้วิธีการเรียนรู้วัฒนธรรมที่บูรณาการการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนแนวทางเพิ่มเติมในการใช้ปัญหาเป็นฐาน และทักษะการคิดขั้นสูง
- สนับสนุนให้รวมทรัพยากรของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน

3. การประเมินด้านทักษะในศตวรรษที่ 21

- รองรับความสมดุลของการประเมินรวมทั้งมีคุณภาพสูง การทดสอบมาตรฐานที่มีคุณภาพสูงพร้อมกับการประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ
- เน้นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของนักเรียนที่ถูกฝังลงในการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน
- การประเมินการใช้เทคโนโลยีให้มีความสมดุล ความชำนาญนักเรียนเป็นการวัดทักษะในศตวรรษที่ 21

- ช่วยให้การพัฒนาคุณภาพนักเรียนนักศึกษาที่แสดงให้เห็นการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อการศึกษาและการทำงานในอนาคต

- ช่วยให้มาตรการการประเมินประสิทธิภาพระบบการศึกษาในระดับที่สูงประเมินถึงสมรรถนะของนักเรียนด้านทักษะในศตวรรษที่ 21

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

Bernie Trilling and Charles Fadel ได้กล่าวว่าทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 คือ 3R x 7Cs (Bernie Trilling and Charles Fadel, 2009:157-177)²

3R หมายถึง ทักษะการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetic) คือ การนำทักษะเหล่านี้มาเพิ่มความสำเร็จให้แก่นักเรียน

7Cs ประกอบด้วย (1) Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) (2) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) (3) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) (4) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) (5) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) (6) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) (7) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

ดังนั้น สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะ และทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจาเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข

² Bernie Trilling and Charles Fadel. 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times. U.S.A.: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2009.

คุณธรรมกับการพัฒนาในศตวรรษที่ 21

คำว่า “คุณธรรม” คือ สภาพคุณงามความดี และอีกหลายๆ ศาสนากล่าวถึงเรื่อง “คุณธรรม” ไว้เช่นกัน ว่าเป็นสภาพแห่งความดีงาม ความสุขุม และสันติสุข หรือ “เราจะบรรลุคุณธรรมได้ก็ต่อเมื่อเราบริจาสิ่งที่เรารัก” และคุณธรรมนั้นยังมีความหมายที่เป็นเครื่องของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับจิตใจทั้งโดยตรงและอ้อม ซึ่งนักปราชญ์หลายๆ ท่านได้ให้ความหมายไว้ว่า

คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นคนดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองต่อผู้อื่น หรือทั้งตนเอง และผู้อื่น (ยนต์ ชุ่มจิต, 2530: 207)³ คุณธรรม หมายถึง หลักธรรม จริยธรรมที่สร้างความรู้สึกละอายใจในทางศีลธรรม มีคุณคุณภาพ ความภายใน ความดี คือ ความชื่นชม ยกย่องในขณะที่การกระทำช่วยย่นนำความเจ็บปวดมาทำให้การเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น เป็นสภาพการณ์ของการทำความดี คือ ความเหมาะสมตามควรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมด้วย หลักจริยธรรมที่สามารถจำแนกได้ สามารถสั่งสอนอบรมให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้อง มีสติสัมปชัญญะ รับผิดชอบต่อชีวิต ตามทำนองคลองธรรม มีจิตใจลักษณะนิสัยและความตั้งใจหรือเจตนาที่ดีงาม (ประภาศรี สีหอาไพ, 2535: 28)⁴

คุณธรรม หมายถึง คุณธรรมที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องความประพฤติและศีลธรรม (วิทยา ทองดี, 2544: 24)⁵ ลักษณะของนั้นคุณธรรมเป็นสิ่งละเอียดอ่อนอยู่ในจิตใจของแต่ละคน ไม่อาจวัดหรือควบคุมได้ด้วยกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับใด ๆ แต่ควบคุมด้วยจิตสำนึกของตนเอง ผู้ที่มีจิตสำนึกในคุณธรรมสามารถห้ามความคิดไม่ถูกต้องของตนเองได้ และสามารถยับยั้งการกระทำที่ไม่สมควรและอาจสามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีได้ จึงจะได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นคนดีอย่างแท้จริง เพราะว่า คนที่มีคุณธรรมจะต้องมีองค์ประกอบตามหลัก ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นคนจริง
- 2) รู้จักควบคุมบังคับตนเอง
- 3) มีความอดกลั้น และอดทน
- 4) รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีเมตตา
- 5) มีวินัย รักษาหลักการ กฎ กติกา
- 6) มีความสงสาร มีความอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ชื่นชมเมื่อผู้อื่นได้ดี
- 7) รู้จักวางเฉย

สิ่งที่จะเป็นพื้นฐานของนักเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนและมีความมั่นคง คือ คุณธรรม เพราะว่าคุณธรรมมีลักษณะที่สำคัญทางด้านจิตใจมากที่สุด และคุณธรรมยังมีความหมาย

³ ยนต์ ชุ่มจิต. ความเป็นครู. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530.

⁴ ประภาศรี สีหอาไพ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

⁵ วิทยา ทองดี. พื้นฐานการศึกษา.ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา, 2544.

สำคัญต่อบุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง สังคมใดมีสมาชิกของสังคมที่ไร้คุณธรรม จำนวนมาก การทำงานในที่นี้หมายถึงสังคมนั้นจะมีแต่ความวุ่นวายและยากแก่การพัฒนาในสังคม โดยเฉพาะตามความหมายและประเภทของคุณธรรม จึงหมายถึง ความเคยชินในการประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่งตรงข้ามกับกิเลส ซึ่งได้แก่ ความเคยชินในการประพฤติผิดอย่างใดอย่างใด

อย่างหนึ่ง ทั้งคุณธรรมและกิเลสไม่มีขอบเขตที่แน่นอนสำหรับแบ่งประเภทย่อยลงไป จึงไม่น่าแปลกใจที่มีแบ่งได้หลายวิธี แม้จะแบ่งได้หลายวิธีหรือดีสักเพียงใด ก็อดที่จะเหลื่อมล้ำกันไม่ได้อยู่นั่นเอง ซึ่งความประพฤติแต่ละครั้งสืบเนื่องมาจากคุณธรรมหลายอย่าง และเมื่อฝึกคุณธรรมใดคุณหนึ่ง คุณธรรมอื่นๆ มักจะพลอยได้ไปด้วย และทำนองเดียวกัน การปล่อยตัวให้กิเลสอย่างใดอย่างหนึ่งมาเกาะกุมจะพลอยให้มีกิเลสอีกหลายๆ อย่างติดตัวไปด้วยอัตโนมัติ

โดยธรรมชาติของคนไทยโดยทั่ว ๆ ไปว่าเป็นคนเช่นไร คนไทยคนมีน้ำใจ อ่อนไหวในความรู้สึก ช่วยเหลือกันดี อบอุ่น คนไทยชอบคนอ่อนน้อม ถ่อมตน และตักเตือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประเทศไทยมีธรรมชาติที่เอื้อ ให้อยู่สบาย คนไทยจึงชอบความสบาย ชอบใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีสิ่งสำเร็จรูป ไม่สู้สิ่งยาก คนไทยมักจะไม่นึกถึงแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกับคนอื่น หรือไม่กล้าออกความเห็น รวมทั้งระวังที่จะไม่ทำทลายความคิดเห็นของคนอื่น คนไทยไม่ชอบให้ใครตะคอกและขึ้นเสียง หรือไม่ชอบคนที่ทำตัวเก่งกล้าสามารถหรือคิดว่าตัวแน่

บางครั้งคนไทยนั้นใช้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากเกินไปจนมองข้ามกฎเกณฑ์ หลักการ ความชอบธรรม มีพรรคมีพวกและปกป้อง ส่วนคนต่างชาติ ส่วนใหญ่จะมีวินัย ถือกฎเกณฑ์เป็นใหญ่ กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกับคนอื่น กล้าออกความเห็น แสดงถึงความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในงานของตน มุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ คนต่างชาติมีชีวิตแบบตัวใครตัวมัน มีความเครียดสูง ว่าเหว มีความกดดันสูง แต่ถ้าเราลองกลับไปทบทวนดูตามหลักคุณธรรมที่กล่าวไว้ซึ่งจะเป็นการผสมผสานระหว่างสิ่งดีๆ ของคนไทยและชาวต่างชาติ และถ้าทุกฝ่ายซึ่งได้แก่ คณะครู ผู้ปกครอง ฝ่ายกฎหมายบ้านเมืองให้ความร่วมมือกัน ฝึกและนำปรับมาใช้กับนักเรียนด้วยปัญญาที่เปี่ยมด้วยความเมตตา เมื่อเยาวชนเหล่านี้เติบโตขึ้นจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม เป็นคนดีอย่างแท้จริง

การที่เยาวชนของไทยจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ของความเป็นคนดีมีคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมที่เหมาะสมจะพัฒนาทางด้านจิตใจของเยาวชนให้มาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้นั้น คือ คุณธรรมโดยมีหลักของคุณธรรมที่ถูกต้องของมนุษย์ที่สมบูรณ์ดังต่อไปนี้

1. คุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์มี 5 ประการ คือ

- 1) มีจิตใจเคารพในชีวิตและร่างกายของผู้อื่น ไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่น
- 2) มีจิตใจเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ทุจริตฉ้อโกง
- 3) มีจิตใจเคารพและยินดีในคู่ครองของตน ไม่ประพฤติผิดในกาม
- 4) มีจิตใจเคารพในความจริง ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ
- 5) มีจิตใจเคารพในศักดิ์ศรีของตน ไม่เกี่ยวข้องสิ่งเสพติดให้โทษ

2. คุณธรรมที่ถูกต้องอันพึงประสงค์ของมนุษย์มี 5 ประการ คือ

- 1) รู้จักเสียสละ ซื่อสัตย์ กตัญญู

2) รู้จักข่มใจ ฝึกใจตนเอง

3) รู้จักอดทน อดกลั้น อดออม

4) รู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต

5) รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. สิ่งที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจของมนุษย์ที่ควรดเว้น มีดังนี้

1) การเว้นสิ่งที่ควรเว้น มีดังนี้

(1) อกติ คือความลาเอียง มี 4 อย่าง คือ

- ฉันทาคติ คือ ลาเอียงเพราะมีความรักใคร่สนิทสนมกัน หรือ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในฐานะต่าง ๆ

- โทสาคติ คือ ลาเอียงเพราะความไม่ชอบพอกัน ไม่ถูกใจกัน มีเรื่องกระทบกระทั่งกัน มีความบาดหมางกัน หรือมีความโกรธแค้นกัน

- โมหาคติ คือ ลาเอียงเพราะมีความหลงผิดเป็นชอบ หลงงมงาย ไม่รู้แจ้งเห็นจริงในการกิจหรืองานที่มอบหมาย หรือความลาเอียงเพราะความลุ่มหลงในอิฏฐารมณ์ และอารมณ์ที่น่าปรารถนา กล่าวคือ ลามยศ สรรเสริญ สุข

ภยาคติ คือ ลาเอียงเพราะมีความกลัว มีความเกรงใจ มีความหวาดระแวง มีความหวั่นไหว เกรงกลัวอิทธิพล และเกรงกลัวอำนาจถ้าอคติมีความลาเอียงข้อใดข้อหนึ่ง หรือทั้ง 4 มีอยู่แก่ผู้ใด ผู้นั้น จะไม่มีความอาจหาญ หรือกลัวกลัวที่ตัดสิ้นใจกระทำในสิ่งที่ถูกต้องได้ อันเป็นเหตุให้ “เสียความยุติธรรม”

(2) ทุจริต คือ ความประพฤติดี 3 ประการ

- กายทุจริต คือ ประพฤติผิดทางกาย เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิด ในกาม

- วาจทุจริต คือ ประพฤติผิดทางวาจา คือคำพูด เช่น พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด และพูดคำเพื่อเจ้า

- มโนทุจริต คือ ประพฤติผิดทางใจ เช่น โลภ คือ อยากได้ของผู้อื่น พยาบาทปองร้ายผู้อื่นและมิชฌาทิฎฐิ เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

2) การประพฤติดีที่ควรประพฤติ มีดังนี้

(1) พรหมวิหารธรรม คือ หลักธรรม เพื่อการดำรงชีวิตอย่างประเสริฐ 4 ประการ

- เมตตา คือ ความรักใคร่, ความเป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น ความหวังดี ความปรารถนาดี ความมุ่งดี มุ่งเจริญต่อผู้อื่น

- กรุณา คือ ความสงสาร มีจิตคิดจะช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่น ความเป็นผู้มีน้ำใจ

- มุทิตา คือ ความยินดี ความเป็นผู้มีจิตคิดที่จะสนับสนุนส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ผู้อื่น การแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่น

- อุเบกขา คือ ความวางเฉย ความเป็นกลาง ความยุติธรรม ความเป็นธรรมในทุกสถานการณ์

(2) สังคหัตถ์ คือ หลักการสังคสมสเคราะห์/หลักมนุษย์สัมพันธ์ 4 ประการ

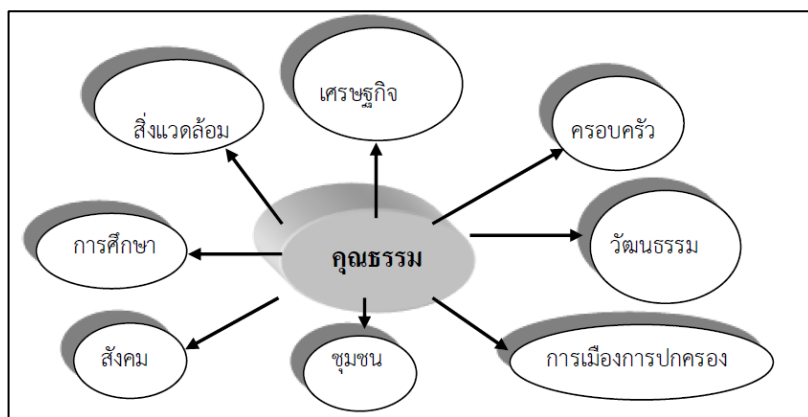
- ทาน คือ การให้ ให้รู้จักให้แก่ผู้ที่ควรให้ ด้วยสิ่งของที่ควรให้ ทั้งอาณิสทาน ให้ด้วยวัตถุสิ่งของ และธรรมทาน ให้ด้วยธรรมะ ข้อคิด คติธรรม แนวทางดำเนินชีวิต

- ปิยวาจา คือ เจริญไพเราะ พูดคำอ่อนหวานประสานสัมพันธ์ พูดคำเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน, พูดคำสัตย์คำจริงที่เป็นประโยชน์

- อัตถจริยา คือ ประพฤติประโยชน์บาเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง สิ่งใดเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสงบสุขแก่สังคม หรือหน่วยงาน ให้ประพฤติสิ่งนั้นและปฏิบัติสิ่งนั้น ด้วยความสุจริตรอบคอบ

- สมานัตตา คือ วางตนเหมาะสม ให้ประพฤติ ปฏิบัติ ดำรงตน และวางตนอย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ ให้มีกิริยามารยาทที่พึงประสงค์ในการทำงานตามหน้าที่

ถ้าเยาวชนในยุคปฏิรูปการศึกษานี้ มีพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ก็จะไม่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะเกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมพื้นฐาน คือ สถาบันครอบครัวในสังคมไทย เพราะไม่มีคุณธรรมเป็นตัวตั้ง แต่ไปยึดเอาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นตัวตั้ง จึงทำให้จิตใจของเยาวชนไม่เกิดเจริญไปตามความทันสมัยในด้านต่าง ๆ แต่ถ้าว่า เยาวชนไทยนั้น โดยเฉพาะนักเรียนที่ถือว่าเป็นผู้ที่พัฒนาประเทศชาติให้ดำรงอยู่ได้ และสามารถดำรงตนเองอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้นั้น สิ่งที่เขาขาดไม่ได้คือ ต้องยึดเอาคุณธรรมเป็นตัวตั้ง ดังรูปที่ปรากฏ

แผนภาพที่ 1 หลักคุณธรรม

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตั้งอยู่บนฐานคิดที่เชื่อว่า รูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิมในช่วงศตวรรษที่ 20 ซึ่งเน้นย้ำแต่การเรียนรู้และท่องจำเนื้อหาในสาระวิชาหลัก อาทิ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศึกษา ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้วในการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกศตวรรษใหม่ภายใต้ความท้าทายใหม่

สำหรับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้น เริ่มต้นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง “ทักษะ” ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะในการคิดขั้นสูง ทักษะในการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ควบคู่กับ “เนื้อหา” ในสาระวิชาหลักและความรู้อื่นที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น ความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านพลเมือง ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านหลักสูตรที่มี

ลักษณะกระชับ (lean curriculum) ช่างคิด (thinking curriculum) และบูรณาการ (interdisciplinary curriculum) เพื่อสร้างนักเรียนที่มี “คุณลักษณะ” อันพึงปรารถนาของโลกศตวรรษที่ 21 ได้ นั่นคือ รู้จักคิด รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต

นอกจากนี้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังต้องมีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหาและทักษะแบบใหม่อีกด้วย เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะที่มีชีวิต มีพลวัต มีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมต่อและมีส่วนร่วม ใช้สื่อผสมอย่างหลากหลาย ปรับเปลี่ยนตามความสามารถและระดับของผู้เรียน มีเนื้อหาที่ไม่ยึดติดกับตัวสื่อ เลือกประกอบเนื้อหา ได้เอง ค้นหา-แก้ไข-จัดบันทึกได้ เก็บประวัติการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และมีระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่รวดเร็วและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ประภาศรี สีหอำไพ. (2535). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ. (2548). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2557). *เติบโตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2530). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์,
- วิทยา ทองดี. (2544). *พื้นฐานการศึกษา*.ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. นครปฐม: บริษัท ส เจริญการพิมพ์ จำกัด,
- Bernie Trilling and Charles Fadel. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times*. U.S.A.: Jossey-Bass A Wiley Imprint

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย

LIFELONG LEARNING POLICY IN THAILAND

Received: 18/02/2565

Revised: 21/06/2565

Accepted: 27/06/2565

เมธชนนท์ ประจวบลาภ¹

Metchanon Prajuablap¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีความจำเป็นสำหรับบุคคลที่จะทำให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตทุกช่วงวัยและสามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกด้าน โดยรวบรวมและนำเสนอในมิติทางด้านนโยบายเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างไปจากมุมมองของนักการศึกษาหรือบุคลากรสายการศึกษา สำหรับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ปรากฏเป็นกฎหมายตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนา ระดับต่าง ๆ นโยบายของคณะรัฐมนตรี จนถึงนโยบายระดับกระทรวงศึกษาธิการ

คำสำคัญ: นโยบาย, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, ประเทศไทย

ABSTRACT

This article aims to present the concept of lifelong learning, association of lifelong learning elements and lifelong learning policy in Thailand. The lifelong learning includes formal education, non-formal education and informal education. The lifelong learning is necessary for individuals to continuously develop themselves throughout their lives at all ages and to be able to adapt to social changes in all aspects. This article is mainly presented in the policy dimension which is different from the perspective of an educator and employee-educated personal. For policies related to lifelong learning in Thailand appeared as a law in the constitution, national education law, national strategy, development plans, cabinet policy, and Ministry of Education policy.

Keywords: Policy, Lifelong Learning, Thailand

¹ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศูนย์การเรียนรู้เซนต์ ยอห์นบอสโก

¹ School Director , St. John Bosco Learning Center

* E-mail: edu.ynet@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 087 403 1112

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในประเทศมีทิศทางต่าง ๆ ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ทำให้สังคมไทยนำไปสู่โลกาภิวัตน์ (Globalization) และชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง (Localization) อย่างเห็นได้ชัด กอปรกับการวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทกับประชาชนในสังคมและชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังนั้น หากประชาชนไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมดังที่กล่าวมานั้น ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันและการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (ศักรินทร์ ชนประชา, 2562, น. 167-170) อีกทั้งเจตนารมณ์ในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทได้วางหลักการพื้นฐานของการจัดการศึกษาภายในประเทศไว้ว่า “การจัดการศึกษาของประเทศไทยให้ยึดหลักการที่เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน” และ “การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542) การตรากฎหมายแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาในลักษณะที่เป็นมาตรการบังคับให้จัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องยึดหลักการการศึกษาตลอดชีวิตและพัฒนาสาระการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง ย่อมแสดงให้เห็นว่าภาครัฐยอมรับและมีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในประเทศ และภายนอกประเทศ ทั้งควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชากรตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกำลังหลักสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ จึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องวางนโยบายพื้นฐานและการบริการสาธารณะเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตรวมถึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชากรรู้เท่าทันและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในประเทศและระหว่างประเทศอยู่ตลอดเวลา

แม้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) จะเป็นทางออกของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชากรเพื่อรักษากำลังทรัพยากรหลักที่สำคัญของประเทศ แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ยังได้รับการกล่าวถึงในวงจำกัดของศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ นักการศึกษาหรือผู้นำด้านการศึกษาและงานวิชาการส่วนมากกล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพียงความหมาย หรือวิธีการจัดการศึกษาประสิทธิภาพ และวัดผลและประเมินผลเพียงเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงการจะสร้างให้เกิดสังคม แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้น ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายของภาครัฐเป็นส่วนสำคัญอันจะทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นเป็นรูปธรรม เนื่องจากนโยบายจัดเป็นทิศทางการพัฒนาและเครื่องมือส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ของรัฐบาล (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2564, น. 19) บทความฉบับนี้จึงถูกเขียนขึ้นเพื่อรวบรวมและบรรยายแนวนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย ซึ่งการศึกษาด้านนโยบาย (Policy) เป็นศาสตร์และศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ รวมถึงเป็นวิชาเฉพาะวิชาชีพทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้น หากนำเสนอเรื่องดังกล่าวในมุมมองที่มีความแตกต่างจากมุมมองของนักการศึกษาหรือบุคลากรสายการศึกษา จะส่งผลให้การศึกษารื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตขยายขอบเขตออกไปยังศาสตร์แขนงอื่น ๆ ก่อให้เกิดข้อมูลทางวิชาการที่นำเสนอในหลากหลายแง่มุม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานวิชาการที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ข้อมูลที่เสนอในบทความ มาจากการทบทวนวรรณกรรม การรวบรวมแหล่งข้อมูลภาครัฐ

ประกอบกับส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์ของผู้เขียนที่ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สำหรับเด็กในมิติสุขภาพและการบริหารสถานศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมและนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเชื่อมโยงขององค์ประกอบ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ในมาตรา 4 ว่าเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสาน ระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ อย่างต่อเนื่อง

พัชรวาลัย สังข์ศรี (2557) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่เป็นภาพรวม ของการจัดการศึกษาทุกประเภทที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคล ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งพัฒนามนุษย์ให้เรียนรู้ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลก และ พัฒนาต่อเนื่องอย่างเต็มศักยภาพของบุคคล

ศักรินทร์ ขนประชา (2562) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ว่า เป็นการจัดกระบวนการ ทางการศึกษาเพื่อให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในรูปแบบที่มีความผสมผสานระหว่างการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเอง และปรับตัวให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรอบด้าน

สุนทร สุนันท์ชัย (2557, น. 1-12 – 1-14) ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต ไว้ว่า กระบวนการ อันบังเกิดผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของบุคคล อาจทำได้โดยวิธีการเรียนรู้ในการศึกษาในระบบ การศึกษานอก ระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการ เพื่อมุ่งให้พัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและพัฒนา ต่อไปให้เต็มศักยภาพของบุคคล

มีข้อสังเกตประการหนึ่งเมื่อพิจารณาคำว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” กับ “การศึกษาตลอดชีวิต” พบว่ามีความหมายคล้ายคลึงกันมาก หากแต่เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งจากความหมายดังกล่าวสามารถจำแนกได้ว่า การ เรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ของบุคคล หรือมองในมุมของ ผู้เข้ารับบริการ ส่วนคำว่าการศึกษา ตลอดชีวิต ให้ความหมายเน้นไปทางการจัดการศึกษาหรือเป็นการมองในมุมของหน่วยงานผู้มีอำนาจในการจัด การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมาลี สังข์ศรี (2544, น.16) ที่อธิบายเรื่องดังกล่าวไว้ในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นในบทความนี้ จึงกล่าวว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตลอดชีวิตในความหมายเดียวกัน

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ กระบวนการพัฒนาบุคคลให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุ โดยมุ่งพัฒนาให้เต็มศักยภาพของบุคคล ซึ่งใช้วิธีการพัฒนาตนเองจากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลากหลายรูปแบบพร้อมกันก็ได้ตามความต้องการและความพร้อมของตนเอง

องค์ประกอบและกลุ่มเป้าหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะพบองค์ประกอบของระบบการศึกษาที่สำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3 องค์ประกอบ คือ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ โดยแต่ละองค์ประกอบมีลักษณะ ที่มีความแตกต่างกัน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542) ดังนี้

1) การศึกษาในระบบ (Formal Education) คือ รูปแบบการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) คือ การศึกษารูปแบบที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัด และประเมินผล โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคล

3) การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) คือ การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาทั้งความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และลักษณะขององค์ประกอบของการศึกษาจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การศึกษาในระบบมุ่งเน้นให้บริการสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่มีความพร้อม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน หรือผู้ใหญ่ที่มีความพร้อมเข้าศึกษาต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้นหรืออุดมศึกษา ส่วนการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาให้บุคคลได้เรียนรู้ ในรูปแบบที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ประชากรการศึกษานอกระบบอาจมีความจำเป็นที่ไม่สามารถเรียนรู้ในระบบการศึกษา สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่ได้มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน เนื่องจากการเรียนรู้ของบุคคลทุก ๆ คน ที่เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้ สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีกลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรทุกคน โดยไม่จำกัดความแตกต่างทางเพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานะภาพทางสังคม ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเมือง ในชุมชน ในพื้นที่ห่างไกล ต่างก็มีสิทธิ ที่จะเข้ารับบริการการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐธิกา ลิ้มฉยม (2554, น. 18) ที่อธิบายกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาทั้งสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีประชากรที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย และเป็นการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ความเชื่อมโยงองค์ประกอบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เมื่อวิเคราะห์ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตลอดชีวิต รูปแบบและกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น จะปรากฏคำว่า “ผสมผสาน” และ “กระบวนการต่อเนื่อง” จึงอุปมาได้ว่าองค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิต ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีความเชื่อมโยง ผูกพัน และสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีข้อมูลสนับสนุนและอธิบายด้วยข้อกฎหมาย ประกอบกับข้อมูลทางวิชาการ ดังนี้

1. กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542, 2542) ได้กำหนดรูปแบบของการศึกษาไว้ในมาตรา 15 ว่า การศึกษา มี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยสถานศึกษาอาจจัดการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ อีกทั้ง กำหนดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยการฝึกอาชีพ หรือประสบการณ์การทำงาน

2. รัฐบาลได้ตรากฎหมายการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551, 2551) โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาจัดได้สามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี โดยการจัดการศึกษาจะต้องคำนึงถึงหลักการการศึกษาที่ยืดหยุ่น มีความหลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและเทียบโอนประสบการณ์การทำงานเข้าสู่การศึกษา ฝึกอบรวมอย่างต่อเนื่อง

3. กฎหมายส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551, 2551) บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ให้บุคคลได้รับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยให้บุคคลซึ่งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วหรือไม่ก็ตามมีสิทธิได้รับการศึกษาในรูปแบบนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ และกำหนดแนวทางการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยให้สิทธิผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์และเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

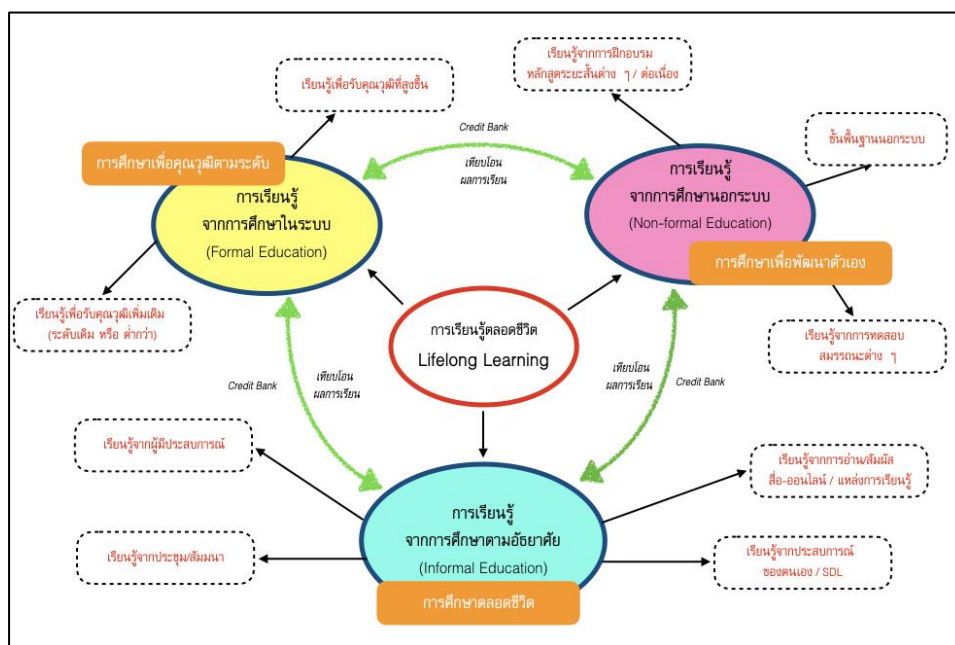
4. กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวง เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) สรุปใจความสำคัญประกอบด้วย หลักการเทียบโอนผลการเรียน ให้ยึดหลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา คำนึงถึงความยุติธรรม โปร่งใส มีมาตรฐาน โดยมีแนวทางการเทียบโอนจากการเปลี่ยนรูปแบบหลักสูตร ย้ายสถานศึกษา ย้ายหลักสูตร การศึกษาจากต่างประเทศ และสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้ เช่น สถานประกอบการ ประกอบอาชีพ สถาบันทางศาสนา การอบรมและประชุมสัมมนา

5. ทบวงมหาวิทยาลัยได้ออกประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ พ.ศ. 2545 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545) สรุปสาระสำคัญได้ว่า ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการเรียนรู้ในระดับเดียวกัน หรือการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าสู่หลักสูตรการศึกษาโดยคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

ณัฐิกา ลิ้มเฉลิม (2554) ได้สรุปผลจากการศึกษาแนวทางการเป็นไปได้ของการจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบผสมผสานกันและการเทียบโอนผลการเรียน พบว่า การจัดการศึกษา ทั้งสามรูปแบบและการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความเป็นไปได้ใน 6 มิติ คือ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านสังคม และด้านผู้เรียน

ทั้งนี้ จากวิธีการเชื่อมโยงลักษณะดังกล่าว เคยมีสถานศึกษาดำเนินการมาแล้ว คือ โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นสถานศึกษาในระบบ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย นายไมตรี ศรีสกุลไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา (ในขณะนั้น) ได้จัดโครงการ “น.ส.ว. ขอโอกาส” ตั้งแต่ปี 2544 เป็นการจัดการศึกษาพร้อมกันทั้งสามรูปแบบ และเชื่อมโยงผลการเรียนการศึกษาทั้งสามรูปแบบเข้าสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โพสท์ทูเดย์, 2557) ต่อมาเกิดข้อพิพาท ระหว่างสถานศึกษากับต้นสังกัด จนกระทั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหนังสือหารือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้วินิจฉัยตามเรื่องเสร็จที่ 2141/2558 สรุปได้ว่า โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา แม้เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบ ก็สามารถจัดการศึกษาพร้อมกันทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งให้มีการเทียบโอนผลการเรียน ตามนัยมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2558)

สรุปได้ว่า การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้งสามรูปแบบเป็นส่วนประกอบย่อยของระบบการศึกษา และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความเชื่อมโยง ผูกพัน และสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผ่านกระบวนการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษารูปแบบหนึ่ง ไปยังอีกรูปแบบหนึ่ง หรือจะเป็นการเทียบโอนผลการเรียนไปมาในรูปแบบเดียวกันก็ได้ และเชื่อมโยงในฐานะที่เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องไม่มีสิ้นสุด อีกทั้งผู้จัดการศึกษา ในระบบใดระบบหนึ่งเมื่อมีความจำเป็นย่อมจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันได้ โดยอธิบายความเชื่อมโยงขององค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงองค์ประกอบของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กฎหมายและนโยบายถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแนวทางการจัดการศึกษาในประเทศไทย กฎหมายและนโยบายของรัฐควรให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้เรียนรู้ ทุกรูปแบบ ทุกเวลา และทุกสถานที่โดยปราศจากเงื่อนไข ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ย่นนำไปสู่การสร้างความสะดวกสบาย ความเท่าเทียมเป็นธรรม สำหรับ คนไทยทุกคน ให้เข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตได้ (ชนกนารถ บัญญัติ, 2559) อีกทั้ง นโยบายเป็นสิ่งที่รัฐดำเนินการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยผลประโยชน์และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน (อิงฟ้า สิงห์น้อย, และ รัฐชาติ ทศนัย, 2561) สำหรับบทความฉบับนี้เขียนขึ้นในช่วงระหว่างสิ้นสุดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) กับ กระบวนการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 และแผนอื่น ๆ ที่อยู่ระหว่างการร่างแผนให้สอดคล้องกัน ดังนั้น จึงขอเสนอแนะเฉพาะข้อมูลที่เป็นประโยชน์เท่าที่จำเป็นและสอดคล้องกับปัจจุบันซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ภายใต้เป้าหมายดังกล่าว นั้น มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต บรรจุปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีสาระสำคัญคือมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้สูงอายุ โดยให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา เพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการศึกษาทุก

ระดับและพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงมีโครงสร้างพื้นฐานให้รองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561)

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ระบุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตามแผนไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ ต้องการวางรากฐานให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีแนวทางการพัฒนาที่ว่าด้วยการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การปรับระบบบริหารจัดการศึกษา การส่งเสริมให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ จัดทำสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์และสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก ทัวถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ รวมถึงปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยแผนดังกล่าวมีได้กล่าวถึงสาระสำคัญเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้อย่างชัดเจน ปัจจุบันได้สิ้นสุดลง และในขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำแผนฉบับที่ 13 สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (ฉบับร่าง) กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้อย่างชัดเจน ในหมวดหมู่ที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มีกรอบแนวคิดในการพัฒนา 3 ประเด็น คือ การพัฒนาคนไทยในแต่ละช่วงวัย การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาคนซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ การพัฒนาผู้เรียนในวัยเรียน/ไม่จบการศึกษาภาคบังคับให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ปรับบทบาทสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเทียบโอนประสบการณ์ การจัดแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นรายบุคคล (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

3. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจนว่า มุ่งให้คนไทยได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ไว้ 6 ยุทธศาสตร์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

ภายใต้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ มีแนวคิดที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต คือ ยึดหลักการการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม อีกทั้งยังยึดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่กำหนดไว้ “สร้างหลักประกันว่าทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” อีกด้วย

4. คณะรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) ได้นำคณะรัฐมนตรีเข้าแถลงนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา ตามมาตรา 162 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 ซึ่งนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ถือเป็นการให้คำมั่นสัญญากับผู้แทนปวงชนชาวไทยในการบริหารกิจการบ้านเมือง อีกทั้งยังมีผลผูกพันให้รัฐบาลจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย สำหรับนโยบายของคณะรัฐมนตรี ๖ ได้กล่าวถึงการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรากฏไว้ในนโยบายหลักด้านที่ 8 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย มีแนวทางการดำเนินการ ข้อ 8.6 ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทุกช่วงวัย ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาควบคู่การพัฒนาครู พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พัฒนาทักษะทางอาชีพทุกช่วงวัย และส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้อง และข้อ 8.7 การจัดทำปริญญารวมชนและหลักสูตรระยะสั้น พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2562)

5. กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ไว้จำนวน 7 ด้าน มีสาระสำคัญเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ดังนี้

ด้านที่ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษา ได้กล่าวถึงเรื่องของการจัดการเรียนรู้ตามความสนใจเป็นรายบุคคลผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มที่หลากหลาย การปรับโฉมศูนย์วิทยาศาสตร์และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำเอกสารรับรองการเข้าร่วมกิจกรรมไปสะสมหน่วยการเรียนรู้ในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

ด้านที่ 3 สร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัย ได้กล่าวถึงการพัฒนาข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายให้ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่มเปราะบาง และพัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

ด้านที่ 4 การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง เพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) การพัฒนาสมรรถนะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ โดยการ Re-skill Up-skill และ New skill และการพัฒนาหลักสูตรอาชีพสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในระบบโรงเรียน และประชาชนให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ เพื่อเข้าสู่งานรับรองสมรรถนะและคุณวุฒิตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนรู้เทียบโอนเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต

กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้รายงานความก้าวหน้าการสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกของกระทรวงศึกษาธิการโดยใช้วิธีการเทียบโอนผลการเรียนของโรงเรียนในระบบทั้งรัฐและเอกชน ตามข้อเสนอของสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย มีประเด็นที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สรุปได้ว่าการดำเนินการของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการดำเนินการออกนโยบายในรูปแบบของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน พร้อมทั้งได้กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้กระบวนการเทียบโอนผลการเรียนจากรูปแบบการศึกษาทั้งสามแบบ โดยมีข้อเสนอแนว

ทางการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ 1) ให้มีการซักซ้อมทำความเข้าใจกับต้นสังกัดและสถานศึกษาให้ปฏิบัติตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเรื่องการเชื่อมโยงผลการเรียน 2) สร้างการรับรู้และความเข้าใจกับผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาทุกสังกัดให้มีสมรรถนะในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการเชื่อมโยงผลการเรียน 3) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่สื่อมวลชนและประชาชน 4) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ และ 5) ดำเนินการเยียวยาผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากการที่สถานศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงผลการเรียนของการศึกษาในระบบต่าง ๆ

หากนำแผนซึ่งถือเป็นนโยบายของรัฐทุกระดับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาอธิบายร่วมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นธรรมนูญสูงสุดของการปกครองประเทศ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) ในหมวดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ในมาตรา 50 (4) กำหนดให้บุคคลต้องเข้ารับการศึกษาระดับบังคับ หมวดหน้าที่ของรัฐ ในมาตรา 54 ที่กำหนดไว้ให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้เด็กไม่น้อยกว่าสิบสองปีโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย และในวรรคสองที่กำหนดให้รัฐต้องจัดบริการให้ประชาชนได้เข้ารับการศึกษตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นั้น จะอธิบายได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นหน้าที่ของรัฐ ต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาในระบบต่าง ๆ ตามความต้องการของประชาชนอย่างเสมอภาค ทั้งถึง ถิ่นหน้า และต้องส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต บนพื้นฐานของความร่วมมือของทุกภาคส่วนของสังคมทั้งรัฐ เอกชน ประชาสังคม ชุมชน และอื่น ๆ อีกทั้งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก็เป็นสิทธิอันชอบธรรมของปวงชนชาวไทยที่ควรจะได้รับหรือเข้าถึงการบริการกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง โดยอธิบายเรียงตามลำดับชั้นของนโยบายและเปรียบเทียบข้อมูลได้ ดังนี้

ตารางที่ 1

นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นโยบาย/กฎหมาย	ลักษณะและเป้าหมายที่สำคัญ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	เป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ มุ่งหวังให้ประชาชนเข้ารับการศึกษาระดับบังคับอย่างทั่วถึง และกำหนดหน้าที่ให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้ประชาชนตามความต้องการในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความร่วมมือทุกฝ่าย มีลักษณะเป็นหลักประกันสิทธิในการเข้าถึงการศึกษาของประชาชน
กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ	เป็นกฎหมายแม่บทที่มีความแตกต่างจากกฎหมายหรือนโยบายอื่น ๆ ตรงที่มีการกำหนดหลักการจัดการศึกษา เป้าหมายในการจัดการศึกษา รูปแบบการและวิธีการจัดการศึกษา รวมถึงการประเมินผลการศึกษา
ยุทธศาสตร์ชาติ	กำหนดกรอบเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ต้องการ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการบรรลุวัตถุประสงค์
ร่าง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13	มีเป้าหมายพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย มีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เพื่อให้ตอบสนอง
แผนการศึกษาแห่งชาติ	มีลักษณะเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษา กำหนดเป้าหมายมุ่งให้คนไทยได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับ

	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมียุทธศาสตร์ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ
นโยบายของคณะรัฐมนตรี	มีลักษณะเป็นการให้คำมั่นสัญญากับผู้แทนปวงชนชาวไทยในการบริหารกิจการบ้านเมือง มีผลผูกพันให้รัฐบาลจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่รัฐ ที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติ
นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ	กำหนดจุดเน้นและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีความชัดเจน ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ โดยการแปลงมาสู่การปฏิบัติในระดับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าลักษณะและเป้าหมายที่สำคัญของกฎหมายและนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีเป้าหมายคล้ายคลึงกัน แต่ลักษณะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กฎหมายมีสภาพเป็นการบังคับให้ต้องดำเนินการ แต่นโยบายเป็นกรอบแนวทางที่ควรจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์และเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

จากนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นนโยบายสาธารณะเมื่อนำมาพิจารณาจัดกลุ่มประเภทของนโยบายสาธารณะให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการจำแนกตามระดับชั้นของการบริหารองค์การ ประกอบด้วย 3 ประเภท ได้แก่ 1) นโยบายพื้นฐาน คือ นโยบายที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับสูงเป็นกรอบหลักการหรือแนวคิดกว้าง 2) นโยบายทั่วไป คือ การกำหนดนโยบายโดยผู้บริหารระดับกลาง กำหนดขึ้นภายใต้กรอบนโยบายพื้นฐานที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และ 3) นโยบายเฉพาะแผนงาน คือ นโยบายที่ผู้ปฏิบัติกำหนดแนวปฏิบัติ มีความละเอียดและเจาะจงเฉพาะเรื่องภายใต้กรอบนโยบายพื้นฐานและนโยบายทั่วไป (กฤษวรรธน์ โล่ห์วัชรินทร์, 2564) สามารถจัดกลุ่มสำหรับนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ดังนี้

นโยบายพื้นฐาน ประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และยุทธศาสตร์ชาติ

นโยบายทั่วไป ประกอบด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของคณะรัฐมนตรี

นโยบายเฉพาะแผนก นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

อีกนัยหนึ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 รวมถึง กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แม้จะมีสภาพเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ แต่ก็จัดเป็นนโยบายเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีนักวิชาการด้านนโยบายได้รวบรวมแนวคิดต่าง ๆ และนำเสนอปรากฏไว้ในตำราว่า กฎหมาย ข้อบังคับ หรือประกาศ เป็นนโยบายประเภทหนึ่ง (ปิยะนุช เงินคล้าย, 2560, น. 5) ทำหน้าที่กำหนดขึ้นเป็นพื้นฐานเพื่อวางระบบระเบียบ กรอบการดำเนินงานของผู้มีอำนาจ หรือเป็นกติกาในการอยู่ร่วมกัน ปฏิบัติการหรือดำเนินงานร่วมกันของสมาชิกในสังคมอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม เรียกกฎหมายที่ทำหน้าที่นโยบายเหล่านี้ว่า นโยบายที่เป็นกฎเกณฑ์ หรือข้อบังคับ (regulative policy)

สรุปได้ว่า นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย มีรากฐานเป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นหลัก ประกอบกับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ไปสู่ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรี และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยนโยบายมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงเป็นหลักประกันของประชาชนว่าจะได้รับการบริการการศึกษาจากรัฐอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุขัย อย่างเสมอภาค ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งนี้ ไม่ว่านโยบาย จะถูกจัดแบ่งประเภทของนโยบายสาธารณะด้วยแนวคิดใดก็ตาม ท้ายที่สุดนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยย่อมสอดคล้องภายใต้กรอบของแนวทางที่วางไว้ตามลำดับขั้น รวมถึงมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

บทสรุป

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ประกอบไปด้วย การศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ถือเป็นหลักการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญต่อกระบวนการพัฒนาบุคคลให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายในและสังคมโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงรู้เท่าทันปัจจัยเสี่ยงทางสังคมและสุขภาพ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุขัย ซึ่งมุ่งพัฒนาให้เต็มศักยภาพ ตามความพร้อมและโอกาสของบุคคล มีกลุ่มเป้าหมายเป็นประชากรทุกคนโดยไม่จำกัดเพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานะทางสังคม ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในสังคมเมือง ชุมชน ชนบทหรือในพื้นที่ห่างไกลก็ตาม ต่างก็มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะได้รับการบริการการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากผู้จัดการเรียนรู้ ทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนได้ สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตหากมองภาพรวมในมิติด้านนโยบาย (Policy) จะมีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ครอบคลุมสิทธิของประชาชนและกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริม รวมทั้งมีกฎหมายฉบับต่าง ๆ ได้แก่ กฎหมายการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้บัญญัติเรื่องหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้เป็นเครื่องชี้นำในการจัดการศึกษา ในส่วนของนโยบายปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรี และนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมตามความต้องการการพัฒนาตน รวมถึงเป็นหลักประกันของประชาชนว่าจะได้รับการบริการการศึกษาจากรัฐอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ว่านโยบายนั้น จะถูกจัดแบ่งประเภทด้วยแนวคิดใดก็ตาม ท้ายที่สุดนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยย่อมสอดคล้องภายใต้กรอบของแนวทางที่วางไว้ตามลำดับขั้นรวมถึงมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ แผนและนโยบาย ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในทางปฏิบัติก็ยังพบปัญหาการแปลงนโยบายมาสู่ปฏิบัติหรือดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ของผู้ปฏิบัติงานต่อกฎหมายและนโยบายของรัฐ เช่น กรณีของโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา หรือการกำหนดเงื่อนไข

ด้านอายุของผู้เรียนในศูนย์การเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ทำให้ประชากรเสียโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. บทความวิชาการนี้ เป็นเพียงการรวบรวม นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในมุมมองของนโยบายของรัฐเท่านั้น จึงควรทำการวิเคราะห์ในแง่มุมของศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาทิ กฎหมาย สื่อสารมวลชน การพัฒนาชุมชน รวมถึงศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหากระบวนการแปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ ตลอดชีวิต รวมถึงวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้ปฏิบัติงานในระดับนโยบาย

2. สถานศึกษาทุกประเภท ได้แก่ โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสถาบันการศึกษา ควรนำหลักการและนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนของทุกคนโดยไม่จำกัดเพศ อายุ ฐานะและสถานภาพทางสังคม โดยที่ต้นสังกัดของสถาบันการศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจังด้วยการนำนโยบายจากส่วนกลางมาแปลงเป็นแนวทางปฏิบัติและนำไปบังคับใช้ อันจะนำไปสู่การจัดการที่เป็นรูปธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558, 26 มิถุนายน). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2565. เข้าถึงได้จาก http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/data6/Bachelor%20of%20Public%20Administration_m1.pdf.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546, 10 ตุลาคม). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา*.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562, 29 พฤศจิกายน). *หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ 0208/3987 เรื่อง สรุปรายงานความก้าวหน้าการสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกของกระทรวงศึกษาธิการโดยใช้วิธีการเทียบโอนผลการเรียนของโรงเรียนในระบบทั้งรัฐ และเอกชน*.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564, 29 ธันวาคม). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566*.
- กฤษวรรณ์ โล่ห์วัชรินทร์. (2564). *รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิดเพื่อการจัดการปกครองสาธารณะ ในศตวรรษที่ 21*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล. (2559, กันยายน - ธันวาคม). *แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศไทย*. วารสารวิชาการ Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ. 9(3): น.984-1004.

- ณัฐิกา ลิ้มเฉลิม (2554). *การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาสามรูปแบบในสถานศึกษา*. (ปริญญาณิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545, 29 กันยายน). *ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ พ.ศ. 2545*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2565. เข้าถึงได้จาก <https://graduate.mahidol.ac.th/download/staff/Rule/Group01/Moe03-Th.pdf>.
- ปิยะนุช เงินคล้าย. (2560). *นโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (เล่มที่ 116, ตอนที่ 34 ก.).
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551. (2551, 5 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (เล่มที่ 125, ตอนที่ 43 ก.).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551. (2551, 3 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (เล่มที่ 125, ตอนที่ 41 ก.).
- พัชรพล สันต์ศรี. (2557). *อนาคตภาพของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โพสต์ทูเดย์. (2557). *ร.ร.หนองชุมแสงวิทยา ที่พึ่งสุดท้ายของคนสิ้นหวัง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2565. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/332035>.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา* (เล่มที่ 134, ตอนที่ 40ก.).
- ศักรินทร์ ชนประชา. (2562, มกราคม - มิถุนายน). *การศึกษาตลอดชีวิต*. *วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย*. 14(26): น. 167-179.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2558, 30 ธันวาคม). *หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ นร 0906/348 เรื่อง หารือการจัดการศึกษาของโรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2565. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1540>.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2565. เข้าถึงได้จาก https://sto.go.th/sites/default/files/2019-12/NS_PlanOct2018.pdf.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). *การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อรองรับการพลิกโฉมฉบับพลัน และวิกฤตการณ์โลก(รายงานผลการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ.

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). การหารือเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อประกอบการยกร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. [เอกสารประกอบการประชุม]. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2562, 25 กรกฎาคม). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2565. เข้าถึงได้จาก https://www.thaigov.go.th/uploads/document/66/2019/07/pdf/Doc_20190725085640000000.pdf
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2557). ความรู้พื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา 26301 การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ (หน่วยที่ 1, น. 1-12 – 1-14). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร.
- อิงฟ้า สิงห์น้อย, และ รัฐชาติ ทศนัย. (2561). นโยบายสาธารณะการบริหารและการจัดการภาครัฐ. วารสารสันติศึกษาปริทัศน์ มจร. 6(SP1): น. 610-623.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ Political participation of citizens through social media online

พระณัฐวุฒิ พันทะลี¹, พระครูสังฆรักษ์ ทวี อภโย, ดร.²,

พระครูวินัยธรวรชาติ ปยุตโต, ดร.³, ดร. ชนาธิป ศรีโท⁴

PhraNatthawut Phanthali¹, Phrakhrusangkarak Thawee Abhayo, Dr.²,

Phrakhruwinaithorn Worachad Payutto, Dr.³, Dr. Chanathip Sritho⁴

Received: 09/04/2565

Revised: 28/06/2565

Accepted: 28/06/2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของสังคม เมื่อสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของแต่ละคนมากขึ้น ซึ่งสื่อออนไลน์เกิดมาจากการพัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ก่อให้เกิดสื่อรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาอย่างมาก ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสและช่องทางการในการรับข่าวสารและแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ หรือแม้กระทั่งสื่อออนไลน์ โดยใช้ช่องทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ในช่องทางของยูทูป (Youtube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เมสเซนเจอร์ (Messenger) อินสตาแกรม (Instagram) และทวิตเตอร์ (Twitter) ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นที่ใดก็ได้ เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารแบบไร้สายนั้นได้ทำการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงช่องทางการติดต่อสื่อสารกันให้เข้าถึงประชาชนทุกคนได้ง่ายหรือเรียกได้ว่าเป็นการ “ย่อโลกให้เล็กลง” ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้อย่างสะดวกสบายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การเมือง, ประชาชน, สื่อสังคมออนไลน์

¹นักวิชาการอิสระ

²⁻⁴ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

¹Independent scholar

²⁻⁴ Lecturer at Mahamakut Buddhist University Isan Campus

* E-mail: pantalee200134go@gmail.com

Abstract

This academic paper aims to illustrate the political participation of citizens through online media today. Especially in information technology that causes changes in all sectors of society. When online media has played an increasingly important role in each person's daily life. which online media is born from the development of communication that is constantly advancing. causing many new forms of media to emerge This gives people more opportunities and channels to receive news and express their opinions. whether it is communication via satellite mobile phone or even online media Using the most popular channels nowadays are YouTube, Facebook, Line, Messenger, and Instagram. And Twitter (Twitter) made it possible for political participation anywhere. Because the Internet and wireless communication technology have linked information. Including communication channels to reach all people easily or known as "Minimize the world" allows people to communicate and exchange ideas easily and exchange views and political news through online media that allow people to become more involved in politics.

Keywords: participation, politics, population, social media online

บทนำ

สังคมโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ตลอดมาจนถึงปัจจุบันด้วยแรงขับเคลื่อนสำคัญหลายประการ กระแสการเปิดเสรีและการเชื่อมต่อหลายภาคส่วนเข้าหากัน ได้ถูกพัฒนาในหลายมิติ บนเส้นทางการเชื่อมต่อของเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งมีความสามารถและความรวดเร็วสูง โดยถูกพัฒนาเร่งความเร็วตลอดจนความซับซ้อนในการเชื่อมต่อขึ้นหลายเท่าตัว เพื่อรองรับทุกกิจกรรมของผู้คนในสังคมปัจจุบัน และยังครอบคลุมถึงไปถึงชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง

ประเทศไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ถือว่าเป็นปฐมฤกษ์ในการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศด้วยตัวเองทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยประชาชนมีสิทธิใช้อำนาจออกกฎหมายผ่านรัฐสภาใช้อำนาจบริหารผ่านรัฐบาลและใช้อำนาจตุลาการผ่านศาล (วุฒิปกร ลิ้มวราภัส, 2562, น. 1)

การเมืองของประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่าสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สภาพการเมืองการปกครองไม่มีความเจริญก้าวหน้าเป็นเพราะความอ่อนแอของภาคประชาชนที่ขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองและปล่อยให้ทำหน้าที่หรือการดำเนินการของนักการเมืองและข้าราชการที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายปกครองบ้านเมืองเพียงฝ่ายเดียว (ภุริวัจน์ ปุณยุตติปริดา, 2563, น. 386-387) ฉะนั้นถ้าจะให้การปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยจะเป็นไปอย่างมั่นคงและเกิดประโยชน์สุขต่อส่วนรวม ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง และเข้ามาใช้สิทธิของประชาชนเพื่อแสดงบทบาทต่าง ๆ ในทางการเมืองภายใต้กรอบของกฎหมาย (เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง, 2559, น. 151-152) การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการที่สำคัญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือและจุดมุ่งหมาย กล่าวคือ ในฐานะเครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระ โดยการร่วมทำ ร่วมกำกับดูแล และร่วมตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร เช่น การเลือกตั้ง เป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีความสำคัญและเป็นกลไกในการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการป้องกันมิให้เกิดการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสม ส่วนในฐานะที่เป็นจุดมุ่งหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มอำนาจให้กับประชาชนในแง่ของการมีทักษะความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ในการรับผิดชอบดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในที่สุด (สากล พรหมสถิต และ นพดล ธีระวงศ์ภิญโญ, 2561) ซึ่งในปัจจุบันกระแสเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองกำลังมีความตื่นตัวค่อนข้างสูงโดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองยุคปัจจุบันที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ของภาคประชาชนที่ต้องการเห็นการเมืองและสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น และเอื้อประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสมากขึ้น โดยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความเท่าเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเมืองระดับท้องถิ่น ถือว่าเป็นเป้าหมายหลักในการมุ่งเน้นในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือว่าเป็นหลักของการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นได้ตัดสินใจด้วยตนเอง และปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (มาสสิรี พงษ์ศิริ และ พายัพ พะยอมยนต์, 2559, น. 114-115)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของสังคม เมื่อสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของแต่ละคนมากขึ้น สื่อออนไลน์เกิดมาจากการพัฒนาการทางการสื่อสารที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ก่อให้เกิดสื่อรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมาอย่างมาก ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ประชาชนได้มีโอกาสและช่องทางการในการรับข่าวสารและแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ หรือแม้กระทั่งสื่อออนไลน์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) ซึ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาระบบการติดต่อและการสื่อสารนั้นเป็นไปได้อย่างขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถเกิดขึ้นที่ใดก็ได้ เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารแบบไร้สายนั้นได้ทำการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร รวมถึงช่องทางการติดต่อสื่อสารกันให้เข้าถึงประชาชนทุกคนได้ง่าย หรือเรียกได้ว่าเป็นการ “ย่อโลกให้เล็กลง” ทำให้ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้สะดวกสบายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น (เสถียร เขยประทับ, 2551: 112) โดยช่องทางที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน คือ สื่อสังคมออนไลน์ในช่องทางของยูทูบ (Youtube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เมสเซนเจอร์ (Messenger) อินสตาแกรม (Instagram) และทวิตเตอร์ (Twitter) ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทางสื่อออนไลน์เหล่านี้สามารถที่จะโต้ตอบกันได้โดยที่บุคคลไม่จำเป็นต้องรู้จักกันเลย แต่บุคคลสามารถพูดคุย

แลกเปลี่ยนมุมมองทางการเมืองกัน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เนื่องจากได้รับการกระตุ้นจากการโต้ตอบความคิดเห็น และการรู้ถึงมุมมองทางการเมืองที่แตกต่างจากตนเอง ซึ่งการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์นั้น ทำให้มีการยกระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนขึ้นมา โดยอาจเริ่มจากการแสดงความคิดเห็น การโต้แย้ง การสนับสนุนทางการเมือง รวมไปถึงการปลุกระดมประชาชนให้ออกมาใช้สิทธิของตนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นความน่าสนใจ เนื่องจากสื่อออนไลน์ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้าถึงทุกเวลาและทุกสถานที่ โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการแสดงมุมมองความคิดเห็นทางการเมือง การโต้แย้ง และการปลุกระดมผ่านสื่อออนไลน์ให้ประชาชนออกมามีสิทธิของตนเอง

ความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามสิทธิที่ระบอบการเมืองและกฎหมายกำหนดไว้ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความหมายที่กว้างขวาง สามารถแยกเป็นได้หลายมุมมอง ทั้งในแง่ที่รัฐเป็นผู้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม หรือจากการที่ประชาชนมีจิตสำนึกในการเข้าไปมีส่วนร่วมเอง ในฐานะที่มีความเป็นพลเมือง โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยเฉพาะในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลที่จะส่งผลกระทบต่อประชาชน และมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ไว้ดังนี้

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542, น. 138) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมคิด หาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยี การบริหารจัดการ การติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการรับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

จันทนา สุทธิจารี (2544, น. 410) การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะพึงมีในการกำหนดนโยบาย ในการตัดสินใจและกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาล และในทางการเมืองเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐบาล เช่น การเข้าเป็นรัฐบาล การมีอิทธิพลต่อรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

คะนิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม (2544, น. 145) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร ของชุมชนและของชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น ให้คำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมจากประชาชน

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2548, น. 15) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชนเพื่อให้ทุกคนมีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนร่วม

อาทิตย์ วงมุสิก (2545, น. 8) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง ประชาชนได้แสดงออกทางพฤติกรรมร่วมกับชุมชน ซึ่งเริ่มจากการที่ประชาชนเข้าใจสภาพที่แท้จริงของชุมชน และเห็นช่องทางที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้เมื่อประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องก็จะแสดงออกทางพฤติกรรมร่วมในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ร่วมคิดแก้ปัญหา หาทางเลือกในการแก้ปัญหา และ ตัดสินใจดำเนินการตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกัน

สมบัติ ช่างธัญวงศ์ (2549, น. 7) ได้ให้ความหมายของการเมืองว่า คือ การปกครองประเทศ และประชาชนก็เป็นหัวใจของการเมืองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดกรอบและทิศทางของการปฏิรูปการเมืองไว้แล้ว แต่จะบังเกิดผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด มิได้ขึ้นกับบทบาท พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เพื่อให้การเมืองเป็นการเมืองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนโดยแท้จริงและเพื่อให้เกิดสภาพชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง สังคมที่สันติสุข ยุติธรรม อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการเมืองการปกครองในทุกประเทศ

ถวิลวดี บุรีกุล (2549, น. 100) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งจะส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน

เจมส์ แอล เครย์ตัน (2551, น. 3) ได้กำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการที่รวบรวมความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทางและเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

จากความหมายของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หมายถึง การกระทำที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำไปสู่การมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาลในการกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมที่มาจากความต้องการของประชาชน ส่วนใหญ่ในสังคมที่จะนำมาซึ่งความเสมอภาคเป็นธรรมในสังคม อันเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างมากจากประชากรโลกในปัจจุบัน ซึ่งภายใต้สังคมในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สื่อสังคมออนไลน์จึงเป็นทางเลือกในการสื่อสารที่ได้รับความนิยมอย่างมาก จากการศึกษาค้นคว้าได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ไว้ดังนี้

นุชจรินทร์ ขอบดำรงธรรม (2553) มีการอธิบายถึงสื่อสังคมออนไลน์ว่า เป็นการที่สังคมหรือคนภายในสังคมหันมาพึ่งพาเทคโนโลยี และใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เกิดการสื่อสารอย่างรวดเร็วด้วยความสะดวกสบาย และมีประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ และการมีปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม ทำ

ให้ผู้คนมีการปรับตัวเข้าหาเครือข่ายทางสังคม และมีแนวโน้มการแสดงออกของพฤติกรรมทางที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมบนโลกออนไลน์มากขึ้น

ภาณุวัฒน์ กองราช (2554, น. 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง เว็บพื้นฐานในการบริการที่จะให้แต่ละบุคคลสามารถสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบทั้งระดับเล็กหรือใหญ่ในสังคม มีการสร้างบัญชีรายชื่อผู้ติดต่อที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือสิ่งที่สนใจเหมือนกัน โดยผ่านการติดต่อกันเป็นเครือข่าย

ระวิ แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสาโส (2556) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง สังคมหรือการรวมตัวกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบของกลุ่มคนรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏเกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ต ที่เรียกว่าชุมชนออนไลน์ ทำให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และเชื่อมโยงกันในทุกทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยมีการขยายตัวผ่านการติดต่อสื่อสารอย่างเป็นเครือข่าย เช่น เว็บไซต์ Facebook YouTube Twitter เป็นต้น

จักรกริช ปิยะ (2557) โดยภาพรวมแล้วสื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อที่เกิดขึ้นภายในสังคมโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ภายใต้การสร้างแพลตฟอร์ม โดยจัดทำเป็นโครงสร้างหรือเครือข่ายบนสังคม เหมือนการสร้างสังคมจำลองที่มีความเหมือนจริงบนเครือข่ายออนไลน์ ซึ่งปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น เนื่องจากเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงทางตัวตนของแต่ละบุคคล รวมถึงมีการสร้างประสบการณ์ร่วมกันมากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์จึงมีลักษณะคล้ายการบอกต่อ และส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมได้อย่างเป็นวงกว้าง และรวดเร็วเนื่องจากการสื่อสารที่มีความยืดหยุ่นและมีพื้นที่ทางสังคมที่ไร้ขอบเขต

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2558) สื่อสังคมออนไลน์ คือ พื้นที่ของการสื่อสารที่พัฒนาด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ซึ่งในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ถือเป็นปรากฏการณ์ที่แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ หรือการติดต่อสื่อสารกันระหว่างผู้คนบนโลกออนไลน์ โดยเป็นการสร้างความสัมพันธ์บนสังคมในโลกที่สามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว

พิชิต วิจิตรบุญรักษ์ (2561) สื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อที่ผู้ส่งสารแบ่งปันสาร ซึ่งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยตนเอง ซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ที่ใช้กันบ่อย ๆ คือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการ แบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing)

จากความหมายของนักวิชาการหลายท่าน ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ว่า “สื่อสังคมออนไลน์” หมายถึง การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการนำเสนอ แบ่งปัน เนื้อหารูปภาพ เสียง ข้อความ คลิปวิดีโอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยน การแบ่งปันเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ระหว่างบุคคลสองคน หรือกลุ่มบุคคลในลักษณะของการเข้าร่วมในเครือข่ายออนไลน์เดียวกัน

บทบาทของสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สื่อออนไลน์สามารถสร้างพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ทางการเมืองให้มากขึ้น โดยในช่วงทศวรรษที่ 18 พื้นที่การสนทนาทางการเมืองส่วนใหญ่จะเป็นที่ร้านอาหาร และร้านทำผม ในช่วงทศวรรษที่ 19 เป็นสิ่งพิมพ์และหนังสือพิมพ์ยอดนิยม ทศวรรษที่ 20 เป็นสื่อโทรทัศน์และโพลจากสำนักต่าง ๆ ขณะที่ใน ทศวรรษที่ 21 สื่ออินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นสื่อที่สร้างพื้นที่สาธารณะทางการเมืองได้มากที่สุด (Vedel, 2003) ในปัจจุบันไม่อาจจะปฏิเสธได้ว่าแวดวงการเมืองได้รับผลประโยชน์จากความก้าวหน้าของสื่อออนไลน์เป็นอย่างมาก ยิ่ง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองทุกภาคส่วนมักจะใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ องค์กรอิสระ รวมไปถึงผู้รับสารที่เป็นประชาชนทั่วไป

ด้านนักการเมืองจะเห็นได้ว่าปัจจุบันการสร้างฐานทางการเมืองล้วนแล้วแต่อาศัยผลประโยชน์จากสื่อออนไลน์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อความสั้นไปที่เครื่องโทรศัพท์มือถือของประชาชน การโพสต์ผ่านระบบวิดีโอลิงค์เพื่อมาพูดคุยกับผู้สนับสนุน การจัดทำเว็บไซต์ของตนที่มียอดผู้เข้าชมมีเว็บไซต์ส่วนตัว เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ นานา การใช้ทวิตเตอร์ (Twitter. com) หรือ เฟสบุ๊ก (Facebook.com) ส่วนตัวของนักการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแนวร่วมทางการเมืองของตน (วิชญ์ บุญมาร์ตัน, 2552) รวมไปถึงกลุ่มต่าง ๆ ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมือง กลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ ทางการเมืองก็นิยมใช้สื่อออนไลน์เพื่อประโยชน์ทางการเมืองเช่นกัน เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หรือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ต่างก็มีสื่อออนไลน์ในเครือข่ายของตนเองจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์เครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่คอยรายงานความเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มที่เป็นกระบอกเสียงแทนโฆษกพรรคไปแล้ว จากการที่ผู้เกี่ยวข้องทางการเมืองหันมาใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น ทำให้ผู้รับสารเองก็มีช่องทางในการเลือกรับสารมากกว่าเดิม ทั้งนี้จากการศึกษาของ Wang, Huang, Huang และ Wang (2009) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตลักษณะเฉพาะของกลุ่มและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้หวั่นในอเมริกา พบว่าประชาชนชาวได้หวั่นที่อาศัยอยู่ในอเมริกาได้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางแรกในการค้นหาข้อมูลข่าวสาร รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ข้อมูลดังกล่าวสามารถเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าสื่อออนไลน์จัดเป็นหนึ่งในสื่อหลักในทางการเมืองที่ทุก ๆ กลุ่มทางการเมืองนิยมใช้กันในปัจจุบัน

ลักษณะของสื่อออนไลน์ที่เป็นสื่อที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้ทุกวันนี้จึงมีสื่อออนไลน์จำนวนมากที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงนัดหมายพบปะ เพื่อแสดงพลังทางด้านการเมือง ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์พันทิป (PANTIP.COM) เว็บไซต์ของผู้จัดการออนไลน์ เว็บไซต์ประชาไท เว็บไซต์ฟ้าเดียวกัน รวมไปถึงเว็บไซต์อย่างทวิตเตอร์ หรือแม้กระทั่งเฟสบุ๊กก็สามารถแสดงความคิดเห็นได้เช่นกัน เว็บไซต์อย่างทวิตเตอร์ถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองเป็นอย่างมาก นักการเมืองหลายท่านต่างมีทวิตเตอร์เป็นของตนเอง และในทวิตเตอร์เหล่านั้นก็จะมีประชาชนให้ความสนใจ ติดตามอ่านข้อความเป็นจำนวนมาก รวมไปถึงสื่อออนไลน์อย่างเฟสบุ๊กจัดเป็นอีกสื่อหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากประชาชนที่สนใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงการชุมนุมของกลุ่มต่าง ๆ ได้เกิดกลุ่มของเฟสบุ๊กเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ยังมีนักการเมืองอีกหลายท่านทั้งจากฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายค้านได้เล็งเห็นถึงอิทธิพลของสื่อออนไลน์ด้วยการพยายามใช้เฟสบุ๊กและทวิตเตอร์ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร

ของตนเอง ให้บรรดาแฟนเพจของตนได้ติดตามความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา รวมถึงกลุ่มต่าง ๆ ทางการเมืองก็มีแฟนเพจเป็นจำนวนมากเช่นกัน เฟสบุ๊กจึงถูกใช้เป็นช่องทางการสื่อสาร เกิดเป็นข้อมูลนานาประเภทที่สามารถเป็นเครื่องมือชั้นยอดในการปลูกพลังเจียบของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จากข้อมูลที่ถูกกล่าวไปแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันมีสื่อออนไลน์จะมีพลังอำนาจมากยิ่งขึ้น หากมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก ก็ยิ่งทำให้เรื่องราวที่ถูกสื่อสารออกไปถูกรับรู้อย่างกว้างขวาง ยิ่งปริมาณผู้รับรู้และเห็นด้วยกับเรื่องราวนั้นมากขึ้น พลังกดดันที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งก็จะมากตามไปด้วย ในโลกยุคปัจจุบันและอนาคตจึงเป็นโลกที่ประชาชนของประเทศต่าง ๆ มีพลังอำนาจในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้นผ่านการสื่อสารทางสังคมออนไลน์

ดังนั้น บทบาทของสื่อออนไลน์ จึงเป็นสื่อที่สามารถสร้างฐานข้อมูลทางการเมืองเป็นจำนวนมากสู่สาธารณชน รวมถึงเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ทั้งยังสามารถทำให้ผู้สมัคร หรือนักการเมืองเข้าถึงประชาชน หรือว่าผู้รับสารได้ง่ายขึ้น เป็นการช่วยลดรายจ่ายในการผลิตรายการเนื้อหาต่าง ๆ ลงไปได้มาก

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองในสังคมยุคปัจจุบัน ประชาชนไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นผู้รับสารฝ่ายอย่างเดียวอีกต่อไป เพราะประชาชนสามารถใช้ศักยภาพที่ตนมีในการแสดงออกถึงข้อเรียกร้องความต้องการ และความคิดเห็นทางการเมืองต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีข้อจำกัด ซึ่งเป็นไปตามสิทธิและเสรีภาพที่เขาพึงมีในบรรยากาศทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตย อันเป็นสังคมที่เปิดให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือทางการสื่อสาร หรือแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้อย่างไม่จำกัด ฉะนั้นหน้าที่ที่สำคัญของสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตย คือ การที่ต้องเป็นตลาดเสรีทางความคิด โดยที่สื่อต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ สื่อต้องสะท้อนภาพของสังคมอย่างเที่ยงตรงปราศจากอคติ และที่สำคัญ สื่อต้องเป็นผู้เฝ้าระวังภัยให้แก่สังคม คือ คอยเฝ้าดูความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับบ้านเมือง (วิภา อุตมฉันท, 2544, น. 164-171) ในปัจจุบันประชาชนโดยทั่วไปต่างมีความกระตือรือร้นที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และเริ่มสนใจที่จะวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาบ้านเมืองมากยิ่งขึ้น ในด้านสื่อก็มีพัฒนาการไปด้วยเช่นกัน เห็นได้จากการมีรายการแนววิเคราะห์วิจารณ์เหตุการณ์บ้านเมืองเกิดขึ้นมากมายตามสื่อประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ นิตยสาร วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อออนไลน์ (Internet) ทั่วไป โดยสื่อประเภทเหล่านี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้รับสารสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงความคิดเห็นได้ เห็นได้ชัดจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นผ่าน SMS Facebook Page รวมถึงในแหล่งข่าวออนไลน์ต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเผยแพร่ข่าวสาร และการแสดงออกในความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งมีได้ถูกจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะในวงแคบอีกต่อไป ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารจึงเป็นตัวผลักดันทำให้เกิดช่องทางการสื่อสารที่เป็นอิสระมากกว่าในอดีต ในขณะที่บทบาทของสื่อออนไลน์ได้เข้ามามีความสำคัญในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารทางการเมือง เป็นสื่อใหม่ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ในช่องทางของยูทูบ (Youtube) เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เมสเซนเจอร์ (Messenger) อินสตาแกรม (Instagram) และทวิตเตอร์ (Twitter) เพราะสื่อออนไลน์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย

รวดเร็วไม่แพ้สื่อมวลชน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นต่อข่าวที่น่าสนใจ ซึ่งกลายเป็นช่องทางหนึ่งที่รวบรวมปฏิกิริยาทางการเมืองโต้ตอบได้รวดเร็ว ประชาชนเองก็ออกแบบได้ตามความต้องการยากต่อการควบคุมในการแสดงความคิดเห็นและการ วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งส่งผลสะท้อนให้สื่อมวลชนและนักการเมืองไม่สามารถบิดเบือนข่าวสารได้อย่างสะดวกเหมือนเดิม ๆ ด้วย ซึ่งสื่อออนไลน์มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองในฐานะที่เป็นเครื่องมือตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้ สื่อออนไลน์ยังเป็นช่องทางหนึ่งในการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับหนึ่งอีกด้วย โดยที่สื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่สร้างการมีส่วนร่วมให้ประชาชน และมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีในพื้นที่ที่จัดให้ และอาจเป็นช่องทางแฝงที่ใช้ในการหาเสียงทางการเมืองด้วยเช่นกันหากการควบคุมปัจจุบันเองมีการใช้สื่อออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างมากมายเทียบเท่าสื่อมวลชนเลยทีเดียว

บทสรุป

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง โดยการให้ความรู้แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบระบอบประชาธิปไตย เพื่อเป็นรากฐานที่ดีของการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศมีความเจริญและยังเป็นการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน ซึ่งในยุคปัจจุบันประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่องทางการรับข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารผ่านดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ หรือแม้กระทั่งสื่อออนไลน์ เช่น ช่องทางของยูทูบ (Youtube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เมสเซนเจอร์ (Messenger) อินสตาแกรม (Instagram) และทวิตเตอร์ (Twitter) โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารหรือแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองได้อย่างไม่จำกัด ซึ่งการแสดงความคิดเห็นทางสื่อออนไลน์เหล่านี้สามารถที่จะโต้ตอบกันได้โดยที่บุคคลไม่จำเป็นต้องที่จะต้องรู้จักกันเลย แต่บุคคลสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนมุมมองทางการเมืองกัน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ที่ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิด และเทคนิค*. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม. (2545). *รายงานวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 : ปัญหาอุปสรรคและทางออก*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- จักรกริช ปิยะ. (2557). *การศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เพื่อการบริหารงาน ก่อสร้างกรณีศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทคโนโลยีเตอร์ (2001) อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*. โครงการปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จันทนา สุทธิจारी. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ วี.เจ. พรินติ้ง.

- เจมส์ แอล เครย์ตัน. (2551). วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, แปล. *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2549). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2558). เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย. *วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ*, 8(2), น. 119-127.
- นุชจรินทร์ ขอบดำรงธรรม. (2553). *อิทธิพลของสื่อโฆษณาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อ กระบวนการตอบสนองของผู้บริโภค*. ปรินซ์นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory Democracy*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2542). *ทฤษฎี และ หลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*. 5(1). น. 151-152.
- ภาณุวัฒน์ กองราช. (2554). *การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นประเทศไทยกรณีศึกษา เฟซบุ๊ก*. ปรินซ์นิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : แนวคิด หลักการ และการส่งเสริม. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 5(2). น. 386-387.
- มาสสิริ พงษ์ศิริ และ พายัพ พะยอมยนต์. (2559). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครนนทบุรี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*. 12(3). น. 114-115.
- ระวี แก้วสุกใส และ ชัยรัตน์ จุสาลอ. (2556). เครือข่ายสังคมออนไลน์: กรณี เฟสบุ๊ก (Facebook)กับการพัฒนาผู้เรียน. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 5(4), น. 195-205.
- วิภา อุตมฉันท. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และสื่อคอมพิวเตอร์: กระบวนการสร้างสรรค์และเทคนิคการผลิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บุ๊คส์ พอยท์.
- วิชญ์ บุญมาร์ตน. (2553). *เทคโนโลยีกับการเมือง*. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2565, เข้าถึงได้จาก http://www.wiszanu.com/index.php?option=com_content&task=view&id=650&Itemid=48.
- วุฒิพร ลิ้มวราภัส. (2562). *กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ กรณีศึกษา โพสต์ทูเดย์และแนวหน้า*. ปรินซ์นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (การเมืองและยุทธศาสตร์การพัฒนา). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมบัติ อารังอุวงศ์. (2549). *การเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อาทิตย์ วงมฤต. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารของ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล*. ปรินซ์นิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Vedel, T. (2003). *Political communication in the age of internet*. In P. J. Maarek & G. Wolfsfeld (Eds.), *Political communication in a new era: A cross-national perspective*. London: Routledge.

Wang, W.-C., Huang, T., & Wang, L.-J. (2009). Internet use, group identity, and political participation among Taiwanese American. *China Media Research*, 5(4), 47-62.

คู่มือสำหรับผู้เขียนบทความ

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตีพิมพ์บทความ

1. ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน
2. ผลงานที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น
3. วารสารฯ รับตีพิมพ์บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ที่เกี่ยวข้องกับทางด้านสังคมศาสตร์
4. ผลงานที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือปราศจากการอ้างอิงที่ถูกต้อง
5. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากกองบรรณาธิการ และการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์และได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์บทความอย่างน้อย 3 คน จากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยผู้พิจารณาไม่ทราบผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-Blind Peer Review)
6. ผู้เขียนต้องจัดเตรียมต้นฉบับตามรูปแบบตามข้อกำหนดในการส่งต้นฉบับอย่างเคร่งครัด
7. ผู้เขียนต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนดและผู้พิมพ์ต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นสุดท้ายก่อนเผยแพร่
8. การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ได้หรือไม่นั้น ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถือเป็นที่สุด

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับบทความ

การจัดพิมพ์ต้นฉบับ ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 8-15 หน้ากระดาษ A4 บทความภาษาไทยพิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point

ส่วนประกอบของบทความ

บทความวิชาการ หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับ เนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่าง)

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ความสอดคล้องกับสาระสำคัญของการวิจัย การใช้คำศัพท์ทางวิชาการได้อย่างถูกต้องตามศัพท์ บัญญัติของแต่ละสาขาวิชา (discipline) และความสามารถในการสื่อสารได้อย่างชัดเจนในแวดวงวิชาการและวิชาชีพ

1.2 บทคัดย่อ (Abstract) สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน และควรมีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ให้มีจำนวนคำควรอยู่ระหว่าง 200-300 คำควรเป็นบทคัดย่อที่สั้น ใช้คำได้กระชับและให้สาระสำคัญตรงประเด็น

1.3 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นตัวค้นในระบบฐานข้อมูล

1.4 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุ ถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

1.5 หัวข้อเนื้อเรื่อง (Body of Text) เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นออกเป็นย่อๆ และมีการจัดเรียงลำดับเป็นหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

1.6 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับ โดยมีการสรุป ปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอว่ามีข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ผลดี หรือผลเสียเป็นอย่างไร

1.7 เอกสารอ้างอิง (Reference) เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบ APA 6 th edition (American Psychological Association)

บทความวิจัย ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและ ตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา ความสอดคล้องกับสาระสำคัญของการวิจัย การใช้คำศัพท์ทางวิชาการได้อย่างถูกต้องตามศัพท์ บัญญัติของแต่ละสาขาวิชา (discipline) และความสามารถในการสื่อสารได้อย่างชัดเจนในแวดวงวิชาการและวิชาชีพ

2.2 ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานสังกัด ให้ระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ต้องระบุตำแหน่งหรือคำนำหน้าชื่อแต่ให้ระบุงานประจำและหน่วยงานสังกัดที่เชิงอรรถ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด (การเขียนบทคัดย่อ คือการสรุปสาระสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลการวิจัย)

2.4 คำสำคัญ (Keyword) ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นตัวค้นในระบบฐานข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัยมีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6 วัตถุประสงค์ (Research Objectives) ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

2.7 วิธีการวิจัย (Research Methodology) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน ประกอบด้วยหัวข้อย่อยดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง พื้นที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.8 ผลการวิจัย (Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

2.9 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (Conclusion Discussion and Suggestions)
สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

2.11 เอกสารอ้างอิง (Reference) เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบของ APA (American Psychological Association)

จริยธรรมของการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน (Duties of Authors)

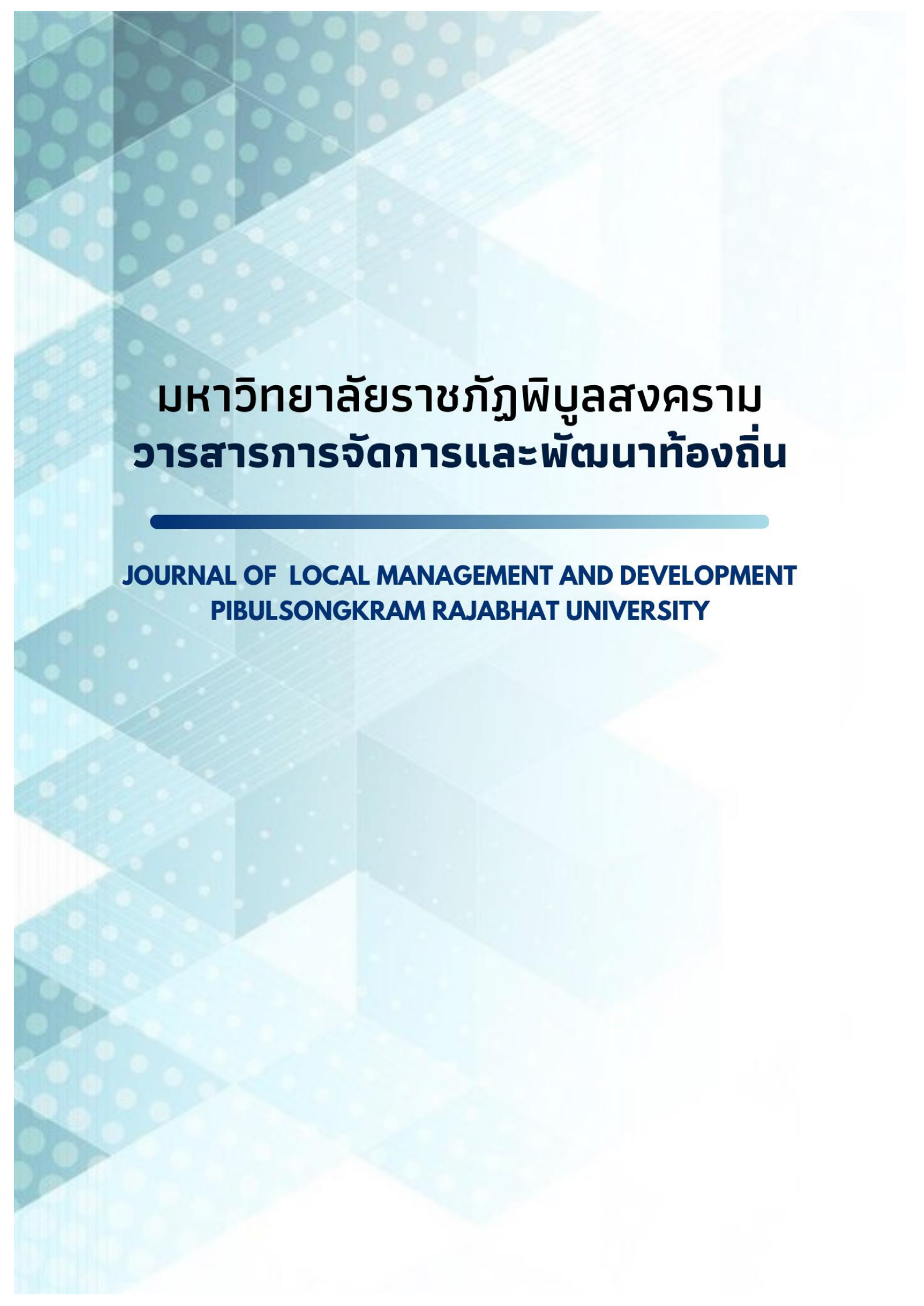
1. ผลงานของผู้เขียนต้องเป็นผลงานใหม่และไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจากที่ใดมาก่อน
2. ผู้เขียนต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำข้อความใด ๆ มาใช้ประกอบการเขียนบทความของตนเอง รวมทั้งมีการจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้ครบถ้วน
4. ผู้เขียนต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสาร
5. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
6. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ (ถ้ามี)
7. ผู้เขียนต้องไม่นำผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่กับวารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการไปตีพิมพ์หรือเผยแพร่กับแหล่งอื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความ ทั้งรูปแบบ ความครบถ้วน และคุณภาพของบทความ ก่อนเริ่มกระบวนการประเมินบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ
2. บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความโดยปราศจากอคติที่มีต่อผู้เขียนทั้งในด้านเชื้อชาติ เพศ ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง และสังกัดของผู้เขียน
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความ ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ ให้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
4. บรรณาธิการจะเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกบทความเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ โดยพิจารณาจากผลการประเมินของผู้ประเมินบทความ รวมทั้งความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตเนื้อหาของวารสาร
5. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจากที่อื่นมาแล้ว
6. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และทีมผู้บริหาร
7. บรรณาธิการต้องไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานวิชาการของตนเอง
8. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยใช้โปรแกรมที่มีความน่าเชื่อถือ โดยหากมีหลักฐานชัดเจนว่ามีการคัดลอกผลงานผู้อื่น บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และทำการติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงตามหลักวิชาการประกอบการพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้น

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบทความที่ส่งมาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ตลอดระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นที่ทำให้ไม่สามารถประเมินบทความหรือให้ข้อเสนอแนะได้อย่างเป็นอิสระ
3. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาจากเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความวิจัย
4. ผู้ประเมินบทความต้องระบุผลงานวิจัยที่สำคัญและสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมินในกรณีที่ผู้เขียนไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย
5. หากผู้ประเมินบทความตรวจสอบพบว่ามีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นโดยมีหลักฐานชัดเจน ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น

**JOURNAL OF LOCAL MANAGEMENT AND DEVELOPMENT
PIBULSONGKRAM RAJABHAT UNIVERSITY**